

Burmistrz Gminy Czyżew

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY CZYŻEW**

Czyżew lipiec 2012

Sporządził:

Burmistrz Gminy Czyżew

Opracował:

Zespół autorski w składzie:

Główny projektant

mgr inż. arch. krajobrazu Jolanta Fiszczuk-Wiktorowicz

członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Warszawie nr 372

Konsultacje:

mgr inż. arch. krajobrazu Anna Pugacewicz

członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Warszawie nr 385

mgr inż. arch. krajobrazu Hanna Czajkowska - konsultacje

członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Warszawie nr 384

mgr inż. arch. krajobrazu Urszula Bereza

SPIS TEREŚCI

PODSTAWA FORMALNO - PRAWNA	3
ZAKRES PRZEDMIOTOWY STUDIUM	8
WPROWADZENIE	10

CZĘŚĆ I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU ORAZ OCENA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU ORAZ ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	12
1.1. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE – STAN PRAWNY.....	12
1.1.1. <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego</i>	13
1.1.2. <i>Obowiązujący plan miejscowy</i>	15
1.1.3. <i>Decyzje administracyjne</i>	15
1.1.4. <i>Decyzje o pozwoleniu na budowę</i>	16
1.2. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENÓW.....	18
1.2.1. <i>Tereny mieszkaniowe – stan mieszkalnictwa</i>	19
1.2.2. <i>Tereny usługowo – produkcyjne</i>	20
1.2.3. <i>Tereny zieleni, rekreacji, sportu i wypoczynku</i>	20
1.2.4. <i>Stan infrastruktury technicznej</i>	20
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	21
2.1. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	21
2.1.1. <i>Geologia i rzeźba terenu</i>	21
2.1.2. <i>Surowce naturalne</i>	22
2.1.3. <i>Hydrologia</i>	22
2.1.4. <i>Warunki glebowe</i>	23
2.1.5. <i>Warunki klimatyczne</i>	24
2.1.6. <i>Świat roślin</i>	25
2.1.7. <i>Świat zwierzęcy</i>	29
2.1.8. <i>Powiązania przyrodnicze</i>	31
2.2. STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	31
2.2.1. <i>Osuwiska i masowe ruchy ziemi</i>	31
2.2.2. <i>Monitoring i jakość wód</i>	31
2.2.3. <i>Jakość powietrza</i>	33
2.2.4. <i>Hałas</i>	33
2.3. ROLNA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	33
2.3.1. <i>Rolnicza przestrzeń produkcyjna</i>	33
2.3.2. <i>Leśna przestrzeń produkcyjna</i>	37
2.4. WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	38
3. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	38
4. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	39
4.1. UDOKUMENTOWANE ŹŁOŻA KOPALIN	39
4.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH.....	39
5. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA WODNEGO.....	39
5.1. STREFY ORAZ OBSZARY OCHRONNE	39
5.2. OCHRONA PRZED POWODZIĄ.....	39
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	40
6.1. RYS HISTORYCZNY.....	40
6.2. WALORY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.....	41
6.2.1. <i>Historyczny układ urbanistyczny Czyżewa</i>	41
6.2.2. <i>Obiekty i założenia sakralne</i>	41
6.2.3. <i>Obiekty kolejowe</i>	42
6.2.4. <i>Zabudowa mieszkalna</i>	42
6.2.5. <i>Założenia pałacowo-parkowe, parkowe i dworskie</i>	43
6.2.6. <i>Cmentarze</i>	43
6.3. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	43
6.4. OCENA STANU ZACHOWANIA I ZAGROŻEŃ ZABYTKÓW	43
6.5. WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH O OCHRONIE DÓBR KULTURY	44
6.5.1. <i>Rejestr zabytków</i>	44
6.5.2. <i>Gminna ewidencja zabytków</i>	45

6.5.3.	Obszary o walorach zabytkowych (nie wpisane do rejestru) oraz obszary mające znaczenie ze względu na ochronę ekspozycji i otoczenia zabytku:-----	48
6.5.4.	Zabytki archeologiczne-----	48
7.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	51
7.1.	POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY-----	51
7.2.	PROGNOZA DEMOGRAFICZNA-----	54
7.3.	SYTUACJA NA RYNKU PRACY-----	54
7.3.1.	Podmioty gospodarcze-----	54
7.3.2.	Zatrudnienie-----	56
7.3.3.	Bezrobocie-----	57
7.4.	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA-----	57
7.4.1.	Ochrona zdrowia-----	57
7.4.2.	Oświata-----	58
7.4.3.	Sport i wypoczynek-----	59
7.4.4.	Kultura-----	59
7.4.5.	Turystyka-----	60
7.4.6.	Baza noclegowa-----	60
8.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA-----	60
8.1.	CHARAKTERYSTYKA ZAGROZEŃ I STANU BEZPIECZEŃSTWA-----	60
8.2.	JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNE ZA ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA-----	61
9.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY-----	61
9.1.	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO-----	61
9.1.1.	Jednostki strukturalne-----	61
9.1.2.	Cele zagospodarowania przestrzennego-----	64
9.1.3.	Kierunki zagospodarowania przestrzennego-----	65
9.1.4.	Kierunki ochrony zasobów środowiska i przyrody oraz zabytków-----	65
9.1.5.	Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej-----	66
9.1.6.	Kierunki rozwoju systemów infrastruktury-----	66
9.2.	STRATEGIA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO DO 2010 ROKU-----	66
9.3.	STRATEGIA ROZWOJU POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO-----	69
9.4.	STRATEGIA ROZWOJU GMINY CZYŻEW-OSADA NA LATA 2009-2015-----	70
9.5.	PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZYŻEW OSADA NA LATA 2007-2012-----	72
9.6.	PLANY ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZYŻEW-OSADA, DĄBROWA WIELKA, CZYŻEW-STACJA, DMOCHY WOCHY, DĄBROWA NOWA WIEŚ, KACZYNY HERBASY, ROSOCHATE KOŚCIELNE I SIENNICA ŚWIĘCHY-----	73
10.	ZŁOŻONE DO STUDIUM WNIOSKI-----	74
10.1.	WNIOSKI INSTYTUCJI UZGADNIAJĄCYCH I OPINIUJĄCYCH-----	74
10.2.	WNIOSKI MIESZKAŃCÓW I URZĘDU GMINY-----	75
11.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z STANU PRAWNEGO GRUNTÓW-----	76
12.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH-----	77
12.1.	OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY-----	77
12.1.1.	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy-----	77
12.2.	OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE ZABYTKÓW-----	78
12.3.	OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH-----	79
13.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI-----	80
13.1.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJI, STAN SYSTEMU TRANSPORTOWEGO-----	80
13.1.1.	Układ drogowy-----	80
13.1.2.	Stacje paliw-----	82
13.1.3.	Stacje obsługi pojazdów-----	82
13.1.4.	Zespoły parkingowe-----	82
13.1.5.	Komunikacja kolejowa-----	83
13.1.6.	Komunikacja autobusowa-----	83
13.1.7.	Transport ładunków-----	83
13.1.8.	Ruch pieszy i rowerowy-----	83
13.1.9.	Komunikacja drogową-----	83
13.2.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCEGO Z ISTNIEJĄCEJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ-----	84
13.2.1.	Gospodarka wodno - ściekowa-----	84
13.2.2.	Gospodarka ściekowa-----	86
13.2.3.	Zaopatrzenie w ciepło-----	87
13.2.4.	Zaopatrzenie w gaz-----	88
13.2.5.	Zaopatrzenie w energię elektryczną-----	88
13.2.6.	Gospodarka odpadami-----	88

14.	ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	89
14.1.	INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	89
14.2.	INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	89
15.	TERENY ZAMKNIĘTE	89

CZĘŚĆ II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1.	SYNTEZA UWARUNKOWAŃ I CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ	92
1.1.	UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE	92
1.2.	UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	92
1.3.	CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ	94
2.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	95
2.1.	STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA	95
3.	USTALENIA W ZAKRESIE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ	96
3.1.	STREFA OSADNICZO-USŁUGOWA (OU)	96
3.2.	STREFA EKOLOGICZNO – OSADNICZA (EO)	96
3.3.	STREFA ROLNICZO – OSADNICZA (RO)	97
4.	KIERUNKI ZMIAN I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW	98
4.1.	KIERUNKI ZMIAN DLA TERENÓW ZAINWESTOWANYCH I PRZEZNACZONYCH DO ZAINWESTOWANIA	99
4.2.	WSKAŹNIKI DLA TERENÓW ZAINWESTOWANYCH I PRZEZNACZONYCH DO ZAINWESTOWANIA	102
4.2.1.	<i>Wskaźniki dla strefy funkcjonalnej Osadniczo-Uslugowej – OU</i>	102
4.2.2.	<i>Wskaźniki dla strefy Ekologiczno-Osadniczej - EO</i>	103
4.2.3.	<i>Wskaźniki dla strefy Osadniczo-Rolniczej - OR</i>	103
4.3.	KIERUNKI ZMIAN DLA TERENÓW ZIELENI	103
4.4.	KIERUNKI ZMIAN DLA TERENÓW OTWARTYCH	104
4.5.	WSKAŹNIKI DLA TERENÓW ZIELENI I TERENÓW OTWARTYCH	105
4.6.	TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	105
5.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	106
5.1.	SYSTEM PRZYRODNICZY	107
5.2.	OBSZARY I OBIEKTY OCHRONY PRZYRODY	107
5.3.	ZASADY OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI	108
5.4.	ZASADY OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	108
5.5.	ZASADY OCHRONY ZASOBÓW WODNYCH I ICH JAKOŚCI	108
5.6.	ZASADY OCHRONY AKUSTYCZNEJ	108
6.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	109
6.1.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI	109
6.2.	OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M2	109
6.3.	OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	109
7.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	109
8.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	109
9.	OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	111
10.	OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	111
11.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ.U. 1999 NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R. NR 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271)	111
12.	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	111
12.1.	OBIEKTY I OBSZARY PRAWNEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ	111
12.1.1.	<i>Zabytki wpisane do rejestru objęte są ochroną konserwatorską na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).</i>	111
12.1.2.	<i>Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru.</i>	112
12.1.3.	<i>Otoczenie zabytku</i>	112
12.2.	OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE PRAWEM MIEJSCOWYM	112
12.2.1.	<i>Zabytki architektury i budownictwa (nie wpisane do rejestru a ujęte w gminnej ewidencji zabytków).</i>	112
12.2.2.	<i>Tereny zabytkowe (nie wpisane do rejestru a ujęte w gminnej ewidencji zabytków)</i>	112
12.2.3.	<i>Zabytki (stanowiska) archeologiczne znajdujące się w ewidencji AZP</i>	113
12.3.	STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ	113

12.3.1.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej kościoła parafialnego w Czyżewie – oznaczona na rysunku studium A1</i>	113
12.3.2.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej kościoła parafialnego w Dąbrowie Wielkiej - oznaczona na rysunku studium A2</i>	114
12.3.3.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej kościoła parafialnego w Rosochatym Kościelnym - oznaczona na rysunku studium A3</i>	114
12.3.4.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej zabytkowego cmentarza rzymskokatolickiego w Czyżewie – oznaczona na rysunku studium B1</i>	115
12.3.5.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej zabytkowego cmentarza żydowskiego w Czyżewie – oznaczona na rysunku studium B2</i>	115
12.3.6.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego Czyżewa – oznaczona na rysunku studium B3</i>	115
12.3.7.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej otoczenia cmentarzyska kurhanowego w Dmochach Rodzonkach – oznaczona na rysunku studium W1</i>	116
12.3.8.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Świecku Stumianach – oznaczona na rysunku studium W2</i>	116
12.3.9.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej zabytkowych zespołów zieleni urządzonej</i>	116
12.3.10.	<i>Strefa ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego – oznaczona na rysunku studium K</i>	117
13.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACYJNEGO	117
13.1.	KOMUNIKACJA DROGOWA	117
13.2.	KOMUNIKACJA KOLEJOWA	120
13.3.	TRANSPORT CIĘŻKI I TRANŻYT	120
13.4.	ŚCIEŻKI ROWEROWE	121
13.5.	POLITYKA PARKINGOWA	121
13.6.	RUCH PIESZY	122
13.7.	RUCH ROWEROWY	122
13.8.	KOORDYNACJA POLITYKI ROZWOJU TRANSPORTU I POLITYKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	122
14.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	123
14.1.	ZAOPATRZENIE W WODĘ	123
14.2.	GOSPODARKA ŚCIEKAMI	123
14.3.	ZAOPATRZENIE W GAZ	124
14.4.	ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	124
14.5.	ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ	124
14.6.	GOSPODARKA ODPADAMI	126
15.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	126
16.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA	127
17.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	127
18.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	128
19.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	128
20.	OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	128
21.	OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	129
22.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH	129
23.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENIA, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	129
24.	GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	129

PODSTAWA FORMALNO - PRAWNA

Niniejsze opracowanie stanowi zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czyżew Osada” uchwalonego Uchwałą Rady Gminy Czyżew-Osada Nr XXVIII/141/02 z dnia 28 czerwca 2002 r. Podstawę formalno – prawną opracowania stanowi Uchwała Rady Gminy Czyżew Nr XXXI/165/09 z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie: przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czyżew.

Przedmiot i cel niniejszego opracowania określa art. 9 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami). Przedmiotem studium jest zagospodarowanie przestrzenne obszaru gminy Czyżew w jej granicach administracyjnych zaś celem określenie polityki przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania. Tak zdefiniowany przedmiot i cel określa podstawową, polityczną funkcję studium.

W świetle art. 9 ust. 2 ww. ustawy studium jest również narzędziem koordynowania planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym i strategicznych zamierzeń gminy z planowaniem krajowym i regionalnym. Jest to druga koordynacyjna funkcja studium. Studium poprzez określenie kierunków rozwoju przestrzennego gminy pozwala na świadome prowadzenie gospodarki gruntami i planowanie inwestycji o znaczeniu lokalnym oraz ponadlokalnym.

Rangę studium określa art. 9 ust. 4 i 5, w myśl których, pomimo, iż studium nie jest aktem prawa miejscowego ma moc wiążącą dla opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plan miejscowy nie może naruszać ustaleń studium, niemniej jednak jest opracowaniem bardziej szczegółowym, co skutkuje większą skalą opracowania i szczegółowymi rozwiązaniami przestrzennymi.

Wobec powyższego studium z 2002 r. było opracowane według nieaktualnej na dzień dzisiejszy ustawy o planowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 r., w której rola studium jako dokumentu była inna. Zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Czyżewie Nr VI/41/11 z dnia 29 marca 2011 r. w sprawie: oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Czyżew oraz planu miejscowego zagospodarowania stwierdzono nieaktualność „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czyżew” przyjętego uchwałą Nr XXVIII/141/ 02 Rady Gminy Czyżew Osada z dnia 28 czerwca 2002 roku w zakresie dostosowania do obecnych wymogów prawnych oraz potrzeb i uwarunkowań rozwoju gminy Czyżew. Analizy stanowiące załącznik do tej uchwały wykazały konieczność wprowadzenia zasadniczych zmian merytorycznych. Na terenie gminy zaszły zmiany, zarówno prawne jak i przestrzenne. Opracowując zmianę studium uznano, że zmiany nie mogą dotyczyć poszczególnych ustaleń. Mają one równocześnie uwzględniać zmieniające się potrzeby i możliwości rozwojowe gminy, jak również obejmować pełny zakres i formę studium określoną w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. jak i rozporządzeniu w sprawie zakresu projektu studium w części tekstowej i graficznej (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28.04.2004 r. opublikowane w Dz. U z 2004 r. nr 118, poz. 1233). Konsekwencją tego było opracowanie jednolitego tekstu jak również rysunku studium mającego ujednoliczoną formę. W rzeczywistości niniejsza zmiana studium stanowi nowe opracowanie, w którym wykorzystano część zapisów ze studium z 2002 r.

Zakres koniecznych zmian uwzględnia:

- ustalenia obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz pozwolenia na budowę;
- wnioski instytucji i ludności zgłoszone do zmiany studium oraz zmiany planu miejscowego;
- wnioski gminy dotyczące nowych zamierzeń inwestycyjnych;
- wytyczne z planów wyższego rzędu;
- wnioski wynikające z innych opracowań - planów i programów branżowych wykonanych na podstawie przepisów odrębnych.

ZAKRES PRZEDMIOTOWY STUDIUM

Zakres przedmiotowy studium jest zgodny z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80. z 2003 r. poz. 717) i Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie zakresu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 28 kwietnia 2004 r. (Dz. U. nr 118 z 2004 r.).

Na dokument studium (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy) składają się:

dwie części tekstowe:

- Część I „Uwarunkowania rozwoju oraz ocena stanu istniejącego”
- Część II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”

Załączniki graficzne:

- Załącznik nr 1 - „Uwarunkowania rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy” w skali 1:10 000
- Załącznik nr 2 - „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy” w skali 1:10 000

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY CZYŻEW**

CZĘŚĆ I

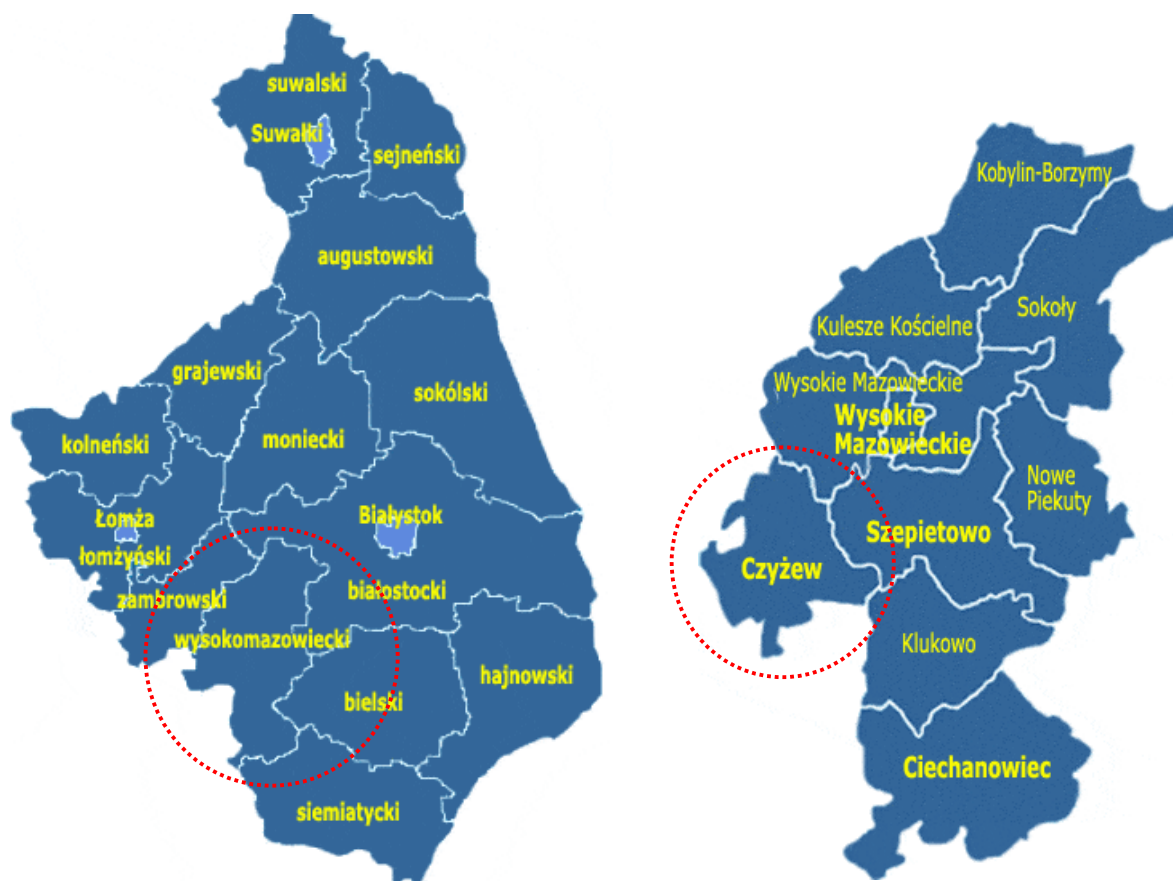
**UWARUNKOWANIA ROZWOJU
ORAZ OCENA STANU ISTNIEJACEGO**

WPROWADZENIE

Gmina Czyżew jest gminą miejsko-wiejską położoną w południowo - zachodniej części województwa podlaskiego w powiecie wysokomazowieckim.

Gmina Czyżew graniczy:

- od północnego - zachodu z gminą Zambrów powiat zambrowski;
- od północno-wschodu z gminą Wysokie Mazowieckie;
- od wschodu z gminami: Szepietowo i Klukowo;
- od południa i południowego – zachodu z gminami województwa mazowieckiego powiatu ostrołęckiego: Andrzejewo, Szulborze Wielkie, Nur, Boguty Pianki;

Powierzchnia gminy wynosi 13 043,5 ha (130,4 km²), zamieszkuje ją 6546 osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 50 osób/km² – ponad dwukrotnie mniej do średniej krajowej (123,7 osoby/km²) i o 10 osób mniej od średniej gęstości zaludnienia województwa podlaskiego (60,7 osób/km²).

Miasto Czyżew położone jest w południowo zachodniej części gminy i leży w odległości około 18 km od miejscowości powiatowej Wysokie Mazowieckie oraz ok. 80 km od Białegostoku.

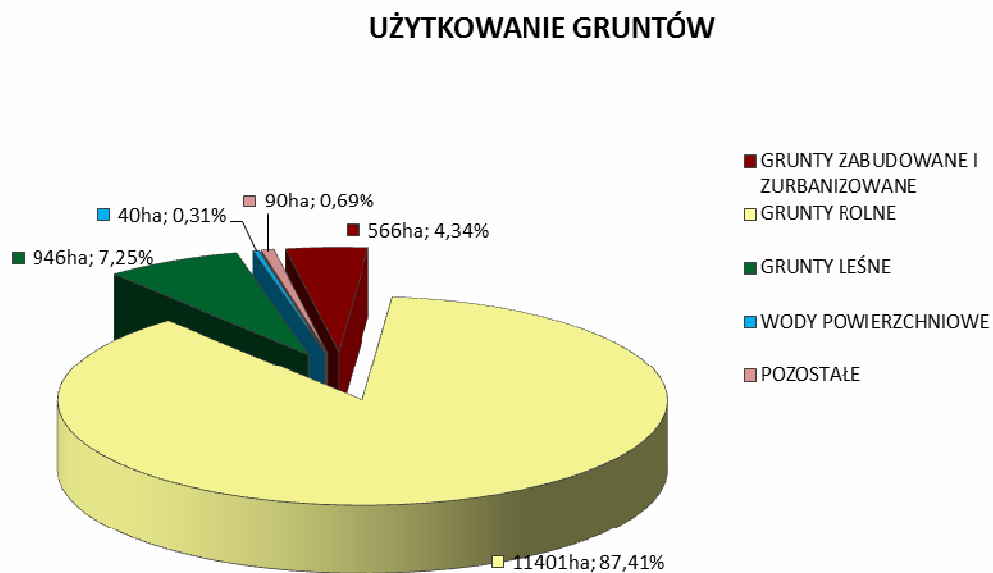
Przez teren gminy z północy na południe przebiega droga krajowa Nr 63 łącząca granicę Polski z Rosją od północy i granicę polsko-białoruską do przejścia granicznego Sławatycze-Domaczewo. Droga tą gmina skomunikowana jest z Zambrowem od północy i Siedlcami od strony południowej. W centrum miasta zaczyna swój bieg droga wojewódzka nr 690 relacji Czyżew – Siemiatycze. W południowej części miasta przebiega linia kolejowa relacji Warszawa-Białystok.

Pod względem strukturalnym obszar gminy stanowi jednorodny obszar produkcji rolnej. Teren wiejski gminy Czyżew charakteryzuje się przeważającym udziałem powierzchni rolnych z zabudową ulicową. Tereny zabudowane gminy zajmują ok. 135 ha, co stanowi ok 1 % jej powierzchni. Największy udział

mają tereny rolne – 88% obszaru gminy - zajmując ok. 11401 ha, grunty leśne natomiast stanowią 7%.

Z położeniem na wysoczyźnie Wysokomazowieckiej wiąże się dobra przydatność rolnicza, duży udział gleb chronionych na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Krajobraz gminy jest typowo rolniczy z niewielkim udziałem terenów zadrzewionych i leśnych. Strukturę użytkowania gruntów w gminie obrazuje wykres 1.

Wykres 1 Struktura użytkowania gruntów

Podstawowe dane o gminie:

powierzchnia – 13 043,13 ha (130,43 km²)

liczba sołectw – 46

liczba miejscowości – 51

liczba mieszkańców – 6 546

użytki rolne – 87 %

lesistość – 7%

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU ORAZ ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

1.1. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE – STAN PRAWNY

Zadaniem własnym gminy, wynikającym z ustawy o samorządzie gminnym jest m.in. prowadzenie polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią i zapewnienie ładu przestrzennego. Zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki terytorialne, zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczenia terenów oraz określania zasad ich zagospodarowania i zabudowy określone są w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami).

W celu kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, w tym określenia lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, Burmistrz Gminy sporządza studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zwane dalej „studium”. Dokument ten, zgodnie z art. 9 pkt. 5 wspomnianej wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie jest aktem prawa miejscowego, tylko opracowaniem kierunkowym, stanowiącym wyraz polityki przestrzennej władz samorządowych gminy. Zgodnie z art. 14 pkt 8 tejże ustawy, aktami prawa miejscowego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przy sporządzaniu których, poprzez wymóg zachowania zgodności ze studium (ustalenia studium są wiążące – art. 9 pkt. 4), uwzględnia się politykę przestrzenną gminy. Powyższe sprawia, że jest ono prawem wewnętrznym gminy wiążącym władze oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej na terenie gminy dla realizacji określonych celów.

Gmina Czyżew posiada „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” uchwalone przez Radę Gminy Czyżew - Osada w dniu 28 czerwca 2002 r. (Uchwała Rady Gminy Czyżew-Osada Nr XXVIII/141/02).

Do dnia 31 grudnia 2003 r. na obszarze wówczas wsi Czyżew, obowiązywał miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego (Uchwała Nr 41/XII Rady Gminy Czyżew-Osada z dnia 21 marca 1991 r. / Dz. Urz. Nr 3 Województwa Łomżyńskiego, poz. 25 z dn. 11 kwietnia 1991 roku). Dokument ten zgodnie z art. 87 ust 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami) z dniem 1 stycznia 2004 r. stracił ważność. Taki stan prawny sprawił, że wiele gmin w Polsce stało w sytuacji nikłego pokrycia planami swych obszarów lub wręcz brakiem uchwalonego prawa miejscowego. W przypadku braku planu miejscowego ustawodawca jednak, zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r., przewidział alternatywny tryb realizacji robót budowlanych. Na obszarach, gdzie nie obowiązuje plan miejscowy, dla lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz dla zmiany zagospodarowania terenu polegającej na budowie obiektu budowlanego lub wykonaniu innych robót budowlanych, obowiązują dwie niezależne procedury w drodze administracyjnej decyzji:

- o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (określone w art. 50 ustawy),
- o warunkach zabudowy (określone w art. 59 ustawy).

Decyzje te Burmistrz wydaje na wniosek potencjalnego inwestora dla konkretnie zdefiniowanego zamierzenia inwestycyjnego. W tym trybie samorząd gminy zachowuje możliwość prowadzenia bieżącej polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią, chociaż musi zachować dosyć rozbudowany tryb wydawania decyzji (szczególnie decyzji o warunkach zabudowy). Problemem mającym często już swoje odzwierciedlenie w przestrzeni jest brak regulacji w aktualnym prawodawstwie odnośnie zachowania zgodności wydawanej decyzji ze studium. Z kolei w wielu sytuacjach przestrzennych wydanie decyzji o warunkach zabudowy nie jest prawnie możliwe i konieczne jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uchwalone przez Radę Gminy Czyżew w dniu 28 czerwca 2002 roku uchwałą Rady Gminy Czyżew-Osada Nr XXVIII/141/02.

Celem nadrzędnym określonym w studium, zgodnym z obowiązującą Strategią Rozwoju Gminy, jest: ***poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój gminy przy racjonalnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych i gospodarczych środowiska, istniejącego majątku trwałego, potencjału infrastrukturalnego i produkcyjnego, w tym walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.***

W Studium ze względu na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zagospodarowanie wydzielono dwie jednostki strukturalne:

- Jednostka I – ośrodek gminny o znaczeniu lokalnym – obejmujący obszar funkcjonalny miejscowości gminnej oraz położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego zainwestowania tereny wsi Czyżew Kościelny, Czyżew Stacja i Czyżew Złote Jabłko (od dnia 1 stycznia 2011 r. będące częścią miasta Czyżew) oraz części gruntów wsi Czyżew Chrapki, Czyżew Ruś, Czyżew Siedliska
- Jednostka II – rolnicza – obejmująca obszar gminy z wyłączeniem ośrodka gminnego.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna została opisana następująco: „Gmina Czyżew pod względem strukturalnym stanowi jednorodny obszar produkcji rolnej ... Przestrzeń gminy rozgranicza system naturalnych powiązań przyrodniczych, wytworzony wzdłuż cieków wód powierzchniowych – rzeki Brok i Siennica z dopływami, skupiający znaczną część tkanki osadniczej. Elementem istotnym w układzie przestrzennym gminy jest linia kolejowa relacji Warszawa-Białystok, przecinająca pierwotne powiązania ekologiczne i ograniczająca dostępność terenów po obu stronach torów.”

Studium określa funkcje: usługową, przemysłową i komunikacyjną jako podstawowe dla Jednostki I.

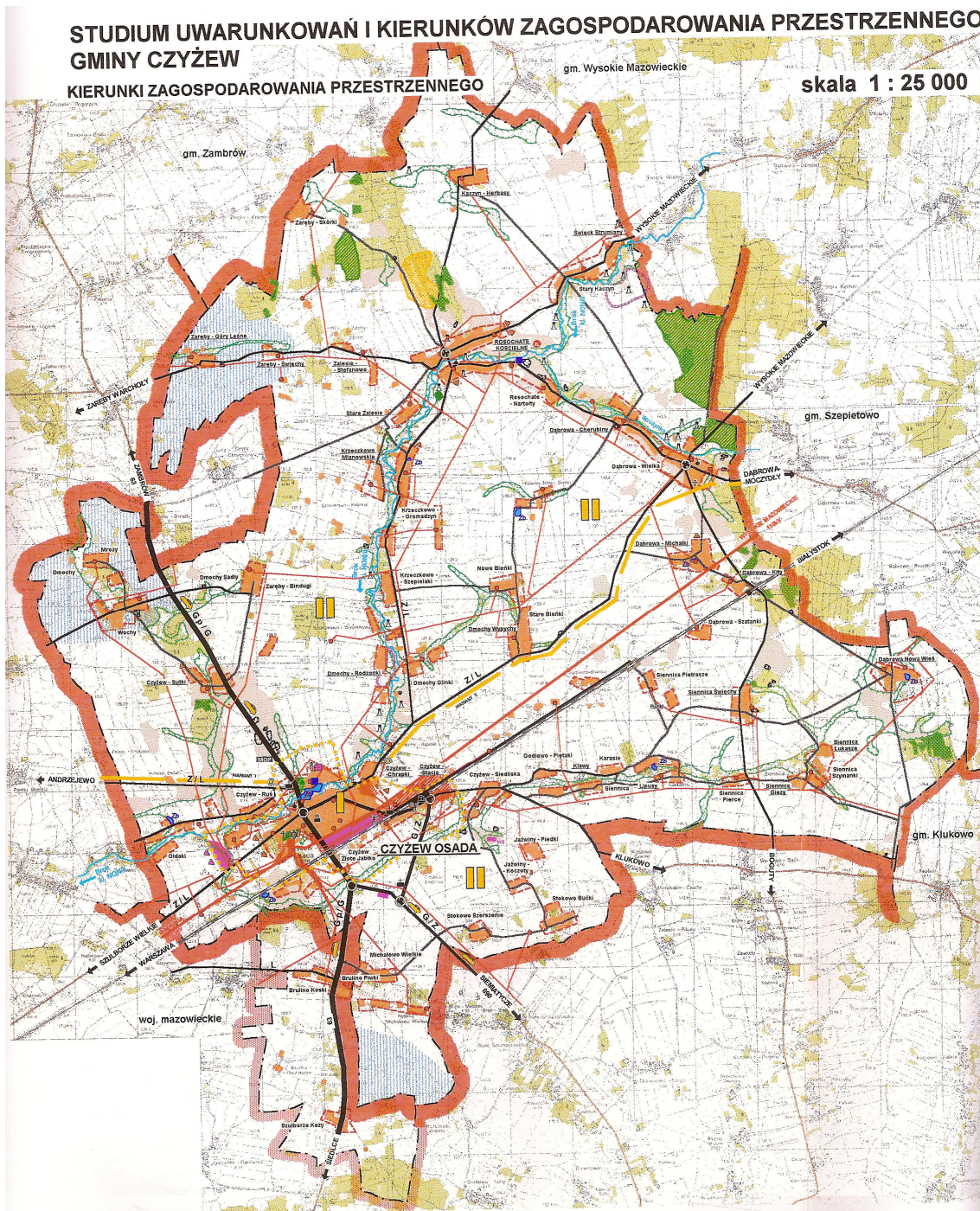
Główne kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej ustalone w studium dla Jednostki I to utrwalanie dominującej roli Czyżewa w sieci osadniczej gminy poprzez koncentrację funkcji mieszkaniowej, administracji, usług z zakresu obsługi ludności, wykształcenie ośrodka obsługi podróży poprzez rozwój usług z zakresu handlu, gastronomii, hotelarstwa jak również rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego i kolejowego, drobnej wytwórczości i usług, przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową, usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa oraz rozwój mieszkalnictwa oraz bazy sportowo rekreacyjnej.

Podstawową funkcją jednostki II jest gospodarka rolna. Studium określa wszystkie jednostki osadnicze jako wsie typowo rolnicze o słabo rozwiniętej funkcji usługowej, przy czym wyróżnia wsie o największej koncentracji placówek usługowych, do których zalicza: Rosochate Kościelne i Dąbrowę Wielką. Studium wyróżnia również największe wsie gminy, którymi są: Rosochate Kościelne, Dąbrowa Nowa Wieś, Czyżew Sutki, Krzeczkowo Mianowskie, Dąbrowa Michałki, Stary Kaczyn.

Za główne kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej Jednostki II studium uznaje rozwój rolnictwa o kierunku hodowlanym oraz uprawy roślin intensywnych, rozwój usług z zakresu obsługi ludności i rolnictwa, drobnej wytwórczości oraz przetwórstwa rolno-spożywczego, zrównoważony rozwój funkcji osadniczej z uwzględnieniem ochrony i poprawy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

W zakresie rozwoju systemu osadniczego studium wskazuje na kształtowanie ośrodka wspomagającego dla ośrodka gminnego w ramach obsługi ludności we wsi Rosochate Kościelne oraz wielofunkcyjny rozwój pozostałych wsi.

Rysunek 1 Wyrys ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czyżew - Kierunki zagospodarowania przestrzennego

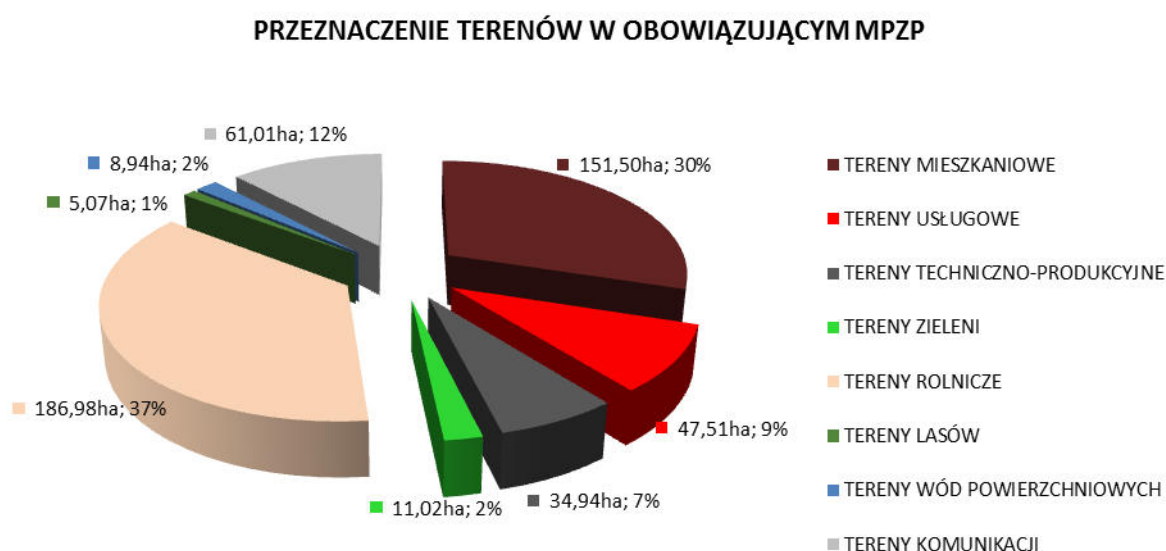
Źródło: Załącznik do Uchwały Rady Gminy Czyżew-Osada Nr XXVIII/141/02 z dnia 28 czerwca 2002 r.

1.1.2. Obowiązujący plan miejscowy

W latach 2002-2009 Rada Gminy uchwaliła jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący swym zasięgiem obszar miejscowości Czyżew – Osada oraz części obszarów przyległych miejscowości: Czyżew – Stacja, Czyżew – Siedliska, Czyżew – Ruś Wieś, Czyżew – Złote Jabłko, Czyżew – Chrapki, Czyżew – Sutki, Ołdaki – Magna Brok (uchwała Nr VIII/42/07 Rady Gminy Czyżew-Osada z dnia 27 czerwca 2007 r.). Plan został opracowany na mocy obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustalenia planu dotyczą głównego ośrodka osadniczego gminy oraz miejscowości przyległych obejmujących obszar 523 ha, co stanowi ok. 4% powierzchni gminy. Plan wydziela tereny o różnorodnym przeznaczeniu i zasadach zagospodarowania i jest zgodny z ustaleniami obowiązującego studium.

W obowiązującym planie miejscowym, obok przeznaczenia rolniczego, dominuje przeznaczenie mieszkaniowe (151,5 ha, co stanowi ok. 30% terenów pokrytych planem), ok. 12% zajmują tereny komunikacji, 9% - tereny przeznaczone pod usługi, 7% - tereny przemysłowe, po 2% - tereny zieleni i wód powierzchniowych, 1% tereny lasów. Strukturę przeznaczenia terenów w obszarze objętym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obrazuje wykres 2

Wykres 2

Źródło: analizy własne na podstawie Dz. Urz. Woj. Podlaskiego

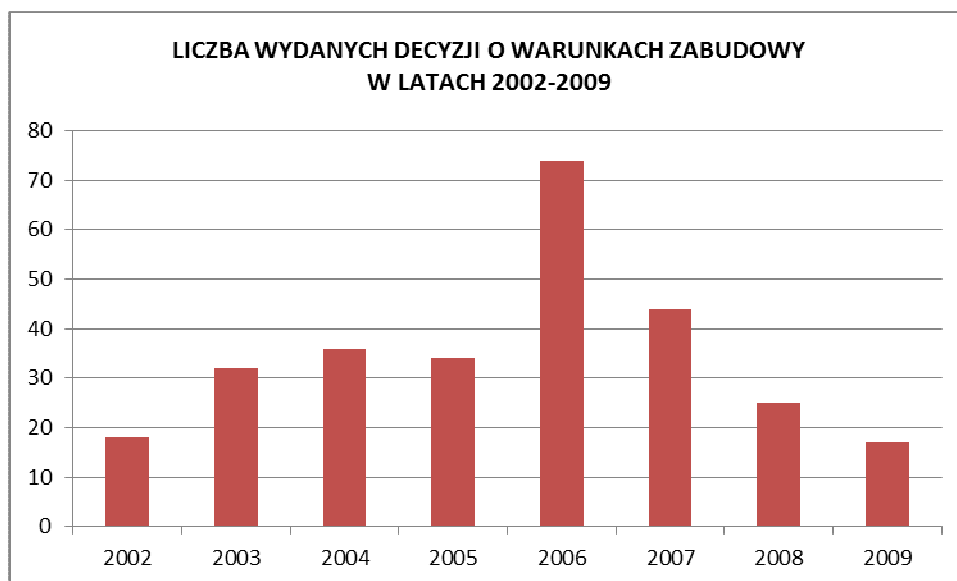
1.1.3. Decyzje administracyjne¹

Decyzje w sprawie ustalenia warunków zabudowy

Wydane przez Urząd Gminy Czyżew decyzje w sprawie ustalenia warunków zabudowy w latach 2002-2009 pokazują tendencje zmiany przeznaczenia terenów, dla których nie ma obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W latach 2002-2009 zostało wydane 280 decyzji. Liczbę wydanych decyzji w poszczególnych latach obrazuje wykres 2.

¹ Ruch inwestycyjny na obszarze gminy szczegółowo przeanalizowano w opracowaniu pn. „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Czyżew Osada wraz z oceną aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego” stanowiącego załącznik do Uchwały Nr VI/41/11 Rady Miejskiej w Czyżewie z dnia 29 marca 2011 r.

Wykres 3

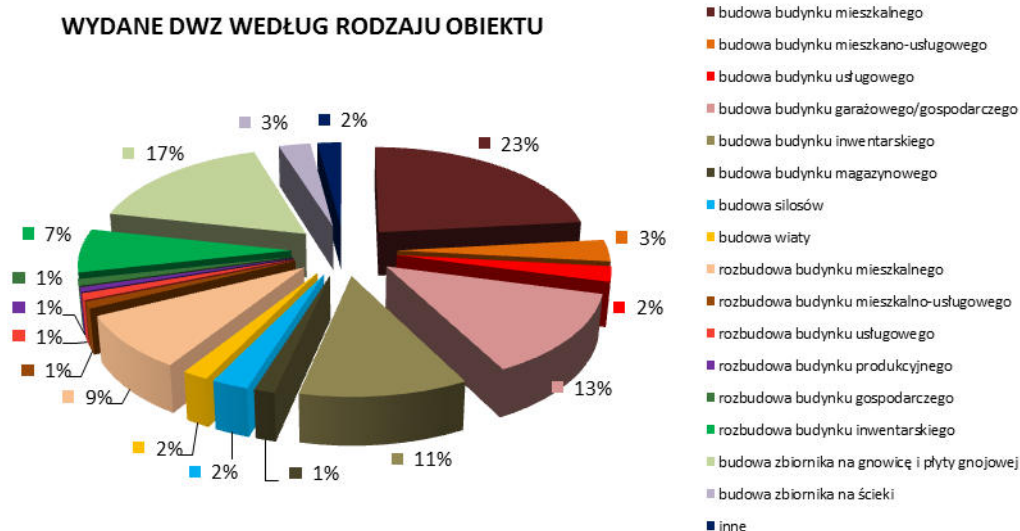

Źródło: dane uzyskane z UG

Najwięcej DWZ na przestrzeni przeanalizowanych lat zostało wydanych w miejscowościach Czyżew Osada (71), Rosochate Kościelne (30) oraz Czyżew Ruś Wieś (14).

Większość (32%) wydanych decyzji dotyczyła budowy lub rozbudowy budynku mieszkalnego. Około 17% decyzji rozstrzygała o budowie zbiornika na gnojowicę i płyty gnojowej, 18% wydanych decyzji dotyczyło budowy i rozbudowy budynków inwentarskich a 14% budowy i rozbudowy budynków gospodarczych i garażowych.

Wykres 4

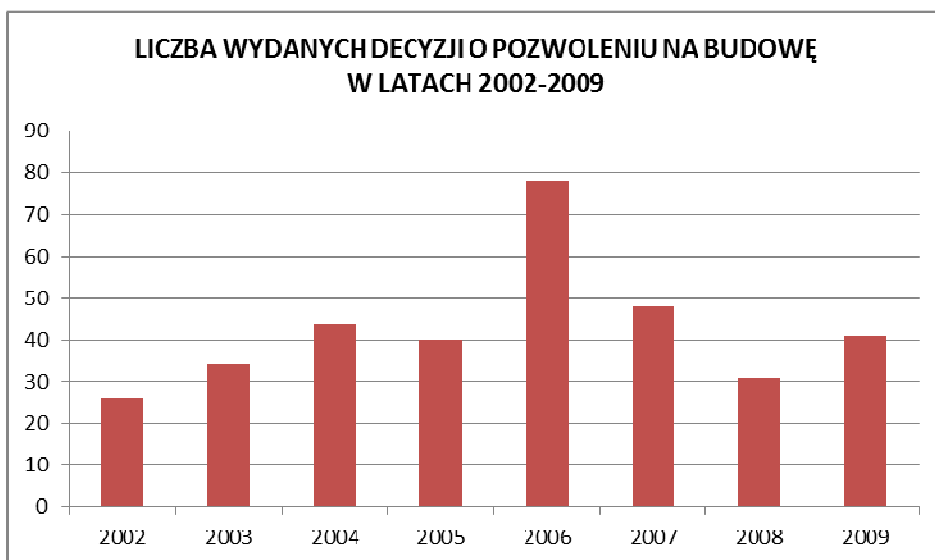
Źródło: dane uzyskane z UG

1.1.4. Decyzje o pozwoleniu na budowę

Faktyczny ruch budowlany obrazują wydane decyzje o pozwoleniu na budowę. W latach 2002-2009 wydano łącznie 342 decyzje o pozwoleniu na budowę z czego 80 w miejscowości Czyżew, a 33 w

miejsowości Rosochate Kościelne. Poniższy wykres pokazuje liczbę wydanych na terenie gminy decyzji w latach 2002-2009.

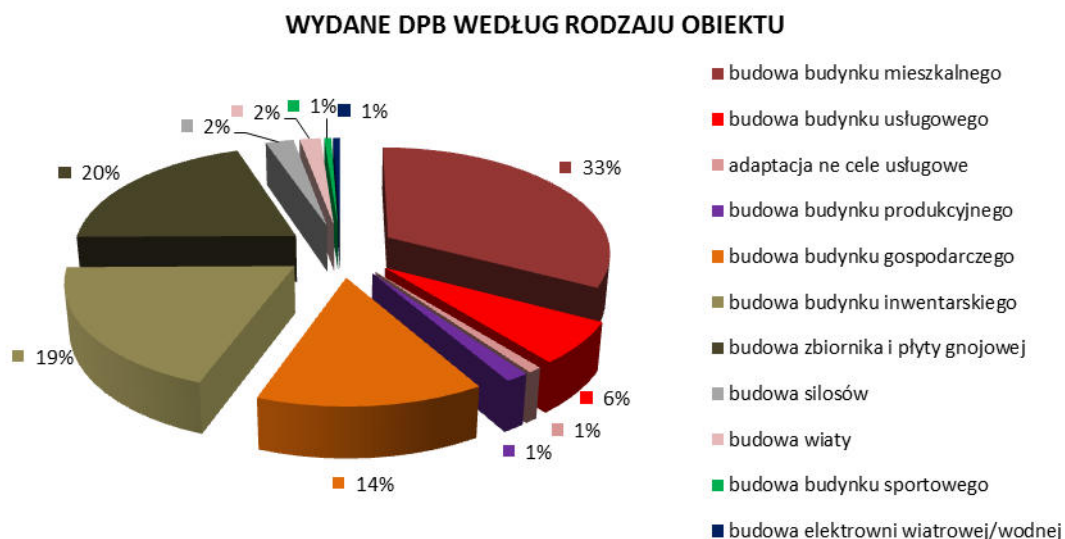
Wykres 5

Źródło: dane uzyskane z UG

33% wydanych decyzji o pozwoleniu na budowę dotyczyła budowy i rozbudowy budynków mieszkalnych. Duży udział mają również wydane pozwolenia na budowę zbiorników na gnojowice oraz płyt gnojowych. Kolejnymi dominującymi grupami są budynki inwentarskie (19%) oraz budynki gospodarcze (14%).

Wykres 6

Źródło: dane uzyskane z UG

1.2. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENÓW

Opracowywany teren stanowi typową gminę wiejską o charakterze rolniczym z dobrymi warunkami do jego rozwoju. Poniżej zestawiono poszczególne rodzaje użytkowania gruntów w gminie Czyżew.

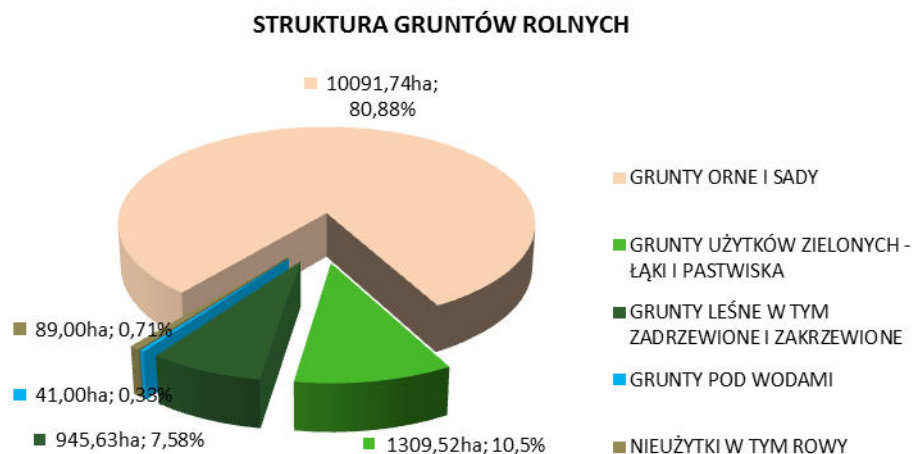
Tabela 1 Formy użytkowania gruntów w gminie Czyżew

Lp.	Rodzaj	Rodzaj	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
1.	Grunty zabudowane i zurbanizowane w tym tereny komunikacyjne	B - tereny mieszkaniowe	71,05	0,54%
2.		Ba - tereny przemysłowe	16,64	0,13%
3.		Bi - inne tereny zabudowane	13,97	0,11%
4.		K - użytki kopalne	0,57	0,00%
5.		Bp - zurbanizowane tereny niezabudowane	9,56	0,07%
6.		DR - drogi	335,48	2,57%
7.		TK - tereny kolejowe	96,13	0,74%
8.	Grunty leśne	LS - lasy	937,07	7,18%
9.		LZ - grunty zadrzewione i zakrzewione	8,56	0,07%
10.	Użytki rolne	R - grunty orne	10087,14	77,34%
11.		S - sady	4,60	0,04%
12.		Ł - łąki trwałe	280,89	2,15%
13.		Ps - pastwiska trwałe	1028,64	7,89%
14.		B/R,Ps,Ł - grunty rolne zabudowane	23,47	0,18%
15.	Grunty pod wodami	W - rowy	27,64	0,21%
16.		WP - grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	34,36	0,26%
17.		WS - grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	5,40	0,04%
18.	Inne	N- nieużytki	61,96	0,48%
			13043,13	100,00%

Źródło: Dane uzyskane z ewidencji gruntów gminy Czyżew

W układzie przestrzennym gminy dominują użytki rolne zajmujące 88% powierzchni gminy, których strukturę przedstawiono na wykresie 7.

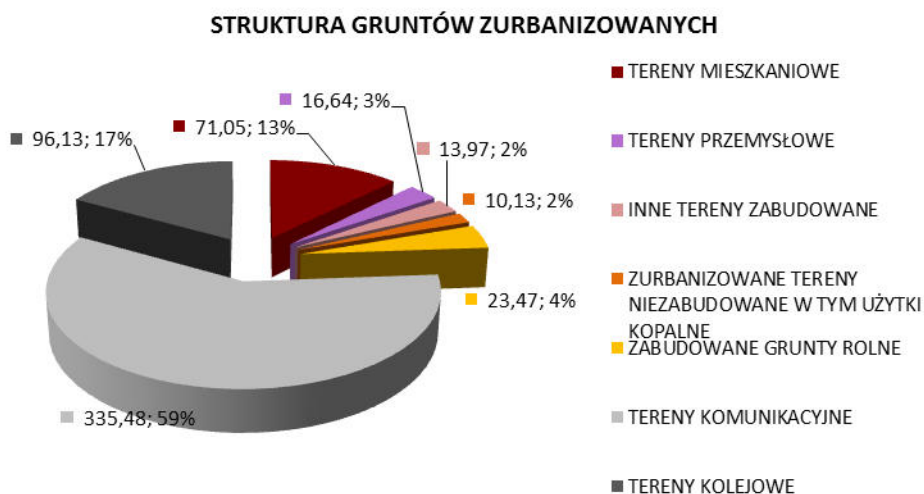
Wykres 7

Źródło: Ewidencja gruntów gminy Czyżew

Grunty zurbanizowane i zabudowane stanowią zaledwie 4,16%powierzchni. Na tereny te składają się przede wszystkim tereny komunikacyjne (3,31%), tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej stanowią zaledwie 0,78% powierzchni gminy. Poniżej, na wykresie 8, przedstawiono strukturę gruntów zurbanizowanych.

Wykres 8

Źródło: Ewidencja gruntów gminy Czyżew

1.2.1. Tereny mieszkaniowe – stan mieszkalnictwa

Według stanu na lipiec 20011 r. w gminie Czyżew zaewidencjonowanych zostało 1858 budynków. W roku 2007 w gminie było 1932 mieszkania, z czego do zasobów gminnych należało 31 mieszkań. Zasoby komunalne od 2000 r. zmniejszyły się o 5 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 93,5 m² przy czym na 1 osobę przypada 27,6m²powierzchni użytkowej mieszkania.

Tabela 2 Stan mieszkalnictwa w gminie Czyżew

Zasoby mieszkaniowe wg form własności	jednostka miary	2002	2006	2007	2008	2009
ogółem						
mieszkania	mieszkanie	1878	1928	1932	1933	1934
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	174872	179626	180359	180512	180743
zasoby gmin (komunalne)						
mieszkania	mieszkanie	36	32	31		
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	1587	1314	1265		
zasoby zakładów pracy						
mieszkania	mieszkanie	25	25	18	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	1380	1380	1012	-	-
zasoby osób fizycznych						
mieszkania	mieszkanie	1805	1859	1871	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	171302	176329	177479	-	-
zasoby pozostałych podmiotów						
mieszkania	mieszkanie	12	12	12	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	603	603	603	-	-

Źródło: Na podstawie danych GUS

89,7% mieszkań wyposażonych jest w wodociąg, 70,2% w łazienkę, 63,5% w centralne ogrzewanie. Stan wyposażenia w instalacje techniczno – sanitarne w gminie można uznać za dobry.

1.2.2. Tereny usługowo – produkcyjne

W mieście Czyżew usytuowane są podstawowe urzędy i instytucje obsługujące mieszkańców gminy m.in.: Urząd Gminy, Komisariat Policji, filie i oddziały banku, placówki oświatowe. Ze względu na rolniczy charakter gminy funkcja usługowa na terenach wiejskich jest słabo rozwinięta, tereny usługowe są zlokalizowane na terenie centrów wsi Rosochate Kościelne i Dąbrowa Wielka. W pozostałych wsiach usługi ograniczają się do pojedynczych obiektów usługowych. Są to głównie usługi handlu zaspakajające potrzeby na poziomie podstawowym, również usługi kultury i oświaty. Na terenie gminy Czyżew nie ma zlokalizowanych wielkopowierzchniowych obiektów handlowych.

Do znaczących podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Czyżew należą:

- Sokołów S.A. Farm Food – Oddział w Czyżewie
- Zakład Mięśny Netter – Zakład w Czyżewie
- Godagro Sp. z o.o.
- P.P. CLOVIN Sp. j.
- Handlowo-Techniczne Usługi Rolnicze PRIMATOR
- Krasbud Krasowski Sp. j.
- Klimosz Sp. z o.o. – Hurtownia Klimosz

1.2.3. Tereny zieleni, rekreacji, sportu i wypoczynku

Do terenów rekreacji zaliczyć można park krajobrazowy (obszar wpisany do rejestru zabytków), będący pozostałością założenia dworsko-parkowego w Czyżewie Kościelnym (obecnie miasto Czyżew). W centrum Czyżewa w sąsiedztwie budynku Urzędu Miejskiego funkcjonuje park miejski wyposażony w nowoczesny plac zabaw dla dzieci. Park jest oświetlony i monitorowany.

Bazę sportową na terenie gminy stanowią sale gimnastyczne znajdujące się przy szkołach podstawowych oraz boiska sportowe.

Na terenie gminy Czyżew funkcjonują:

- boisko „Orlik” w Czyżewie
- boisko sportowe Czyżew ul. Zarzecze z szatnią i miejscami do siedzenia na 300 osób,
- boisko trawiaste w Dąbrowie Wielkiej
- boisko trawiaste w Rosochate Kościelnym

W 2009 r. w Czyżewie otwarto kompleks boisk sportowych „ORLIK 2012”, z którego korzysta młodzież z całego regionu gminy Czyżew. Jest to kompleks posiadający boisko do gry w piłkę nożną, piłkę siatkową i koszykówkę. Ponadto znajduje się tu wielotorowa bieżnia wokół boiska ze skocznią w dal i miejscem do rzutu kulą. Dostępny jest również budynek socjalny, w którym są szatnie, łazienki, prysznice. Nowoczesny kompleks sportowy - hala sportowa oraz boisko trawiaste - znajduje się także w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Rosochatem Kościelnym.

1.2.4. Stan infrastruktury technicznej

Średnia zwodociągowania dla gminy w 2009 r. wynosiła 94,1%. Łączna długość sieci wodociągowych na terenie gminy liczyła w 2010 r. 137,8 km (wg GUS stanu na 14.07.2010 r.). W gminie działa 7 ujęć wody.

Stopień skanalizowania gminy Czyżew wynosił 31%. Długość istniejącej sieci kanalizacyjnej wynosi 19 km (wg GUS stan na 14.07.2010 r.). Istniejące dwie oczyszczalnie ścieków znajdują się w Czyżewie.

Odpady stałe wywożone są na składowisko poza teren gminy. Gmina nie jest zgazyfikowana.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

2.1. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.1.1. Geologia i rzeźba terenu

Obszar gminy Czyżew położony jest w granicach obniżenia podlaskiego i antekliny mazursko-białoruskiej. Grubość osadów czwartorzędowych wynosi ok. 150m. Składają się na nie osady plejstoceńskie, związane z akumulacyjną działalnością lodowca oraz osady holoceniowe – aluwialno-bagienne w dolinie rzeki Brok i pomniejszych cieków (piaski, namuły, pyły oraz osady organiczne do 5m miąższości) oraz obniżeń wytopiskowych (osady organiczne, torfy o miąższości 2,5 do ponad 4,5m).

Wśród osadów plejstoceńskich można wyróżnić:

- w południowej części terenu starsze utwory akumulacji lodowcowej występujące w postaci glin piaszczystych z kamieniami, lokalnie piaskami gliniastym,
- w podłożu przeważającej części obszaru młodsze utwory akumulacji lodowcowej zalegające wykształcone jako gliny piaszczyste i piaski gliniaste z domieszką żwirków i kamieni oraz z przewarstwieniami piasków,
- lokalne wzniesienia będące osadami moreny czołowej z pospółkami i piaskami o miąższości kilku metrów budujące,
- zalegające nieregularnie w formie pasów w północno-wschodniej, środkowej i południowo-zachodniej części gminy utwory wodnolodowcowe i lodowcowe nie rozdzielone ze względu na słabe rozpoznanie geologiczne, wykształcone w postaci piasków drobnych i średnich z domieszką żwirów i kamieni.

Obszar gminy położony jest w obrębie Wysoczyzny Wysokomazowieckiej. Teren ten charakteryzuje się rzeźbą młodoglacjalną, która została wykształcona w kolejnych fazach recesji zlodowacenia środkowopolskiego stadiału Wkry.

Teren gminy stanowi zdenudowana wysoczyzna morenowa płaska o spadkach nie przekraczających 2%, z pozostałościami pagórami moreny czołowej o wysokości względnej kilku metrów i spadkach w wysokości 5%. Cała równia położona jest 120-150 m n.p.m.. Morena porozcinana jest nielicznymi dolinami cieków wodnych wypełnionymi osadami akumulacji rzecznej. Najwyższym punktem jest wzniesienie w miejscowości Chobot - 132,5 m n.p.m., najniższej położony jest Okuniew w dolinie rzeki Długiej – 100,0 m n.p.m.

Na terenie gminy nie występują naturalne zagrożenia mogące wpływać na rzeźbę terenu. Brak jest zagrożeń wynikających z masowych ruchów ziemi². Wszelkie zmiany mają charakter antropogeniczny. Głównym działaniem zniekształcającym rzeźbę jest eksploatacja kruszywa, szczególnie poprzez samowolne wydobywanie w niezarejestrowanych odkrywkach bez wymaganych koncesji.

W związku z dużym wpływem jaki wywiera powierzchniowa eksploatacja kopalni na środowisko, istotne jest przeprowadzenie rekultywacji po jej zakończeniu. Sposób prowadzenia prac - w przypadku wydobywania opartego na koncesji, określony jest w jej treści a wymóg jej przeprowadzenia spoczywa na właścicielu/przedsiębiorcy. W przypadku terenów nielegalnego pozyskiwania kruszywa nie ma wskazanej osoby odpowiedzialnej za przeprowadzenie rekultywacji – tereny pozostawione są w nie zmienionym stanie a ewentualne ich zagospodarowanie spada na gminę. Preferowanym

² Brak wskazanych osuwisk na terenie gminy w Rejestrze osuwisk

kierunkiem przekształceń jest zalesienie poprzez wprowadzanie sztucznych nasadzeń bądź w drodze samoistnego zarastania.

2.1.2. Surowce naturalne

Teren gminy jest ubogi w surowce. Wstępują tu jedynie złoża surowców pospolitych, związane z utworami czwartorzędowymi – kruszywa naturalne (piaski wydmore). Na dzień dzisiejszy na terenie gminy nie ma udokumentowanych złóż kopalin. W czasie badań prowadzonych na terenie gminy wytypowano dwa perspektywiczne obszary występowania piasków o znaczeniu lokalnych (oba na terenach leśnych):

- złożo „Kaczyny Herbasy” – obszary piaszczysto-żwirowe o miąższości 2-3m,
- złożo „Rosochate Kościelne” – osady piaszczyste podrzędnie piaszczysto-żwirowe o miąższości 7m.

W czasie prac wykryto również złoża surowców ilastych w okolicy Czyżewa, jednakże ze względu na położenie w obrębie gleb wysokich klas bonitacyjnych zaliczono je do kategorii złóż negatywnych.

Problem stanowią nielegalne obszary eksploatacji kruszywa na potrzeby indywidualne (budowa domów, dróg, potrzeby gospodarskie), naruszające wymogi prowadzenia wydobywania określone przez prawo (w tym i brak rekultywacji terenu po zaprzestaniu wydobywania). Wydobywa się piasek, piasek ze żwirem i żwir z piaskiem. Najliczniejsze punkty poeksploatacyjne zaobserwowano w okolicach wsi Zaręby Skórki, Rosochate Kościelne, Czyżew Sutki i Czyżew Osada, Dąbrowa Nowa Wieś, Dmochy Glinki, Stare Bieńki i Siennica Świąchy. Większość złóż jest w znacznym stopniu wyeksploatowana. Największe odkrytki zidentyfikowano w rejonie wsi Rosochate Kościelne i Dąbrowy Wielkiej.

2.1.3. Hydrologia

Prawie cały obszar gminy (97%) położony jest w zlewni Broku, będącego główną rzeką na tym terenie. Niewielki fragment położony na południu gminy przynależy do zlewni Nurca i Pukawki.

Wody powierzchniowe

Główną rzeką na terenie opracowania jest Brok, który płynie centralnie przez cały obszar gminy z północnego-wschodu na południowy zachód. Jest to typowa rzeka nizinna z dość szeroką, dochodząca do 400 m doliną i silnie meandrującym korytem. Zasilają ją trzy lewobrzeżne dopływy z okolic Dąbrowy Wielkiej, Dmochy Wypychy i Dąbrowy Nowej Wsi oraz mniejsze bezimienne dopływy prawobrzeżne z okolicy Czyżewa Sutki.

Brok jest odbiornikiem śnieżno-deszczowych wód opadowych i roztopowych (nasilenie w miesiącach połowa marca-kwiecień) powodującymi wylewy w obrębie terasy zalewowej. Zasilanie deszczowe związane jest z okresem letnim (czerwiec-lipiec). Wody niżowe występują na przełomie sierpnia i września oraz stycznia i marca.

Obszar przynależny do zlewni Nurca i Pukawki nie posiada stałych cieków wodnych. Spływ powierzchniowy oraz podziemny odbywa się zgodnie z kierunkiem nachylenia stoków – na południowy-wschód.

Na terenie Czyżewa brak jest większych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych. Małe zbiorniki występują między innymi we wsiach: Czyżew Chrapki, Czyżew Ruś, Czyżew Osada, Dąbrowa Nowa Wieś, Siennica Lipusy, Krzeczkowo Mianowskie, Bieńki Nowe, Ołdaki Magna Brok. Spełniają one głównie rolę gospodarczą i przeciwpożarową.

Na poziom wód gruntowych wpływają lokalnie zbiorniki sąsiadujące z terenem opracowania. Są to m.in.:

- Dąbrowa Nowa Wieś - istniejący zbiornik wodny z zastawką na rzece Siennica o powierzchni 0,5 ha. Zbiornik wymaga odmulenia.
- Czyżew Ruś Kolonia - istniejący zbiornik wodny o powierzchni 0,07 ha na rzece Siennica przy wiadukcie kolejowym wymaga odmulenia i wykonania nowej budowli piętrzącej.
- Bieńki Nowe Kolonia - istniejący zbiornik wodny o powierzchni 0,8 ha w zagłębieniu terenowym z zasilaniem przez wody gruntowe. Wymaga pogłębienia.
- Ołdaki Magna Brok - istniejący staw o powierzchni 0,22 ha zasiany przez rów melioracyjny z koniecznością odmulenia.
- Krzeczkowo Mianowskie - istniejący zbiornik wodny o powierzchni 0,03 ha, zasilany przez wody gruntowe. Wymaga pogłębienia i poszerzenia do 0,5 ha.
- Siennica Lipusy - istniejący zbiornik wodny o powierzchni 0,06 ha, zasilany przez wody gruntowe. Docelowe powiększenie na potrzeby rekreacyjne do 0,3 ha.
- Dąbrowa Michałki - dwa istniejące zbiorniki wodne o powierzchni 0,2 ha z projektowanym powiększeniem do 0,5 ha. Zasilanie odbywa się z rowu naturalnego na potrzeby gospodarcze ochrony przeciwpożarowej i rekreacji.

Zbiorniki używane są w celach gospodarczo-rekreacyjnych.

Wody podziemne

Na terenie gminy występują dwa poziomy wodonośne – oba czwartorzędowe.

Holocenijski poziom wodonośny związany jest z dolinami rzecznyymi oraz lokalnymi obniżeniami terenu. Jest bardzo podatny na zmiany poziomu wód gruntowych, zależnie od warunków atmosferycznych, poziomu cieków wodnych przepływających przez gminę oraz zasilania wodami opadowymi i roztopowymi. Poziom zalega na głębokości 1-2m p.p.t., co wpływa na możliwość posadowienia budynków (głównie w obniżeniach terenu położonych z dala od dolin rzecznych). Poziom podatny jest na zanieczyszczenia.

Plejstocenijski poziom wodonośny występuje na różnych głębokościach w obrębie glin zwałowych lub piasków lodowcowych glinami oraz w głębszych warstwach w przewarstwieniach piaskami i żwirami (miejscami podciśnieniem hydrostatycznym). Ze względu na obecność glin zwałowych (słabo przepuszczalnych) zwierciadło nie jest ciągle.

Poziom plejstocenijski jest poziomem użytkowym i jest wykorzystywany do zaopatrzenia ludności w wodę. Pobór dokonuje się w Rosochatem Kościelnym na głębokości 110-126m (wydajność poziomu wynosi 27m³/h) oraz w Czyżewie na głębokości 72-73m (o wydajności 150m³/h).

Obecność w podłożu glin zwałowych sprzyja również występowaniu wierzchowek przy wyższym stanie wód oraz zwiększonych opadach atmosferycznych. W sytuacjach takich może dochodzić do uplastycznienia glin, co nie jest korzystne dla posadowienia budynków.

Na terenie gminy nie występują Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP).

2.1.4. Warunki glebowe

Gleby na terenie opracowania wytworzyły się w dominującej części z glin zwałowych. Na niewielkich obszarach w dolinach rzek i cieków wodnych występują gleby hydrogeniczne.

Wśród gleb mineralnych najbardziej zasobne są gleby brunatne i bielcowe wytworzone z glin zwałowych (lekkich, średnich i ciężkich) oraz piasków gliniastych. Obszary te są zasobne, miejscami średnio zasobne w składniki pokarmowe oraz próchnicę. Pod względem przydatności rolniczej gleby

te przynależą do kompleksu pszennego i pszenno-żytnich w III klasie bonitacyjnej. Korzystne warunki powietrzno-wodne sprzyjają łatwej uprawie, gwarantującej stałość plonów. Nadają się do uprawy różnorodnych gatunków roślin.

Kolejne pod względem zasobności są gleby brunatne wyługowane i bielicowe wytworzone z pisaków gliniastych i piasków gliniastych pylastych, których warunki pogarszają się w okresach suszy (przez co są średnio korzystne dla rolnictwa). Obszary te zaliczono do kompleksu żytnio-ziemniaczanego i klasy IVa i IVb. Podobne pod względem przydatności są mady i czarne ziemie zdegradowane oraz gleby bielicowe o niezbyt korzystnych warunkach wodnych. Gleby te zaliczono do kompleksu zbożowo-pastewnego słabego i klasy IVb. Praca w obrębie wymienionych gleb wymaga większych nakładów pracy oraz odpowiedniego doboru gatunkowego roślin.

Miejscami w obrębie gleb brunatnych i bielicowych okresowo mogą pojawiać się niekorzystne warunki wodne związane z nadmiernym uwilgoceniem lub okresową suszą. Gleby o zaburzonej gospodarce powietrzno-wodnej zaliczono do gleb kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego. Kompleks ten charakteryzuje się słabymi warunkami dla prowadzenia produkcji rolniczej – przynależą do V i VI klasy bonitacyjnej.

Poza glebami mineralnymi na terenie gminy występują znaczące obszary gleb organicznych. Gleby mułowe, torfowe i murszowo-torfowe, murszowo mineralne i murszowate zajmują niewielkie powierzchnie w obrębie dolin rzecznych i w lokalnych obniżeniach terenu. Na terenie gminy miąższość pokładów torfu wynosi 2,5-5m. Gleby te w całości przeznaczone są pod użytki zielone i zaliczone zostały do III-IV klasy, w przypadku murszów i torfów V klasa.

Podział gleb na klasy bonitacyjne jest istotny z przyrodniczego punktu widzenia. Na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 2004, Nr. 121, 1266 poz. z późniejszymi zmianami) grunty klas od I do III podlegają ochronie (za wyjątkiem gleb położonych w obrębie administracyjnym miasta).

2.1.5. Warunki klimatyczne

Według podziału na dzielnice klimatyczne Okołowicza obszar gminy Czyżew przynależy do dzielnicy mazurskiej. Według podziału Biernackiego obszar przynależy do Mazowiecko – Podlaskiego regionu klimatycznego, gdzie przeważa wpływ klimatu kontynentalnego – dłuższa zima i lato, temperatury wyższe od średniej krajowej.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,5°C (8,5°C wg Biernackiego). Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17,3°C (19°C wg Biernackiego), najzimniejszym styczeń - 6,2°C (-3,5°C wg Biernackiego). W ciągu roku notuje się ok. 65 dni mroźnych oraz 127 dni z przymrozkami (pokrywa śnieżna zalega średnio 94 dni od listopada do kwietnia). Notuje się średnio 26 dni gorące w roku (o temperaturze powyżej 25°C). Okres wegetacyjny rozpoczyna się w drugiej połowie kwietnia i trwa ok. 200-210 dni (do końca października).

Średnia wilgotność powietrza w skali roku wynosi 81-82%. Roczna suma opadów mieści się w przedziale 500-600mm, z czego w okresie wegetacyjnym jest to ok. 360mm. Największe opady występują w lipcu i sierpniu 80-100mm, najmniejsze zaś w styczniu i lutym -20-40mm.

W ciągu roku ok. 170 dni jest pochmurnych. Największe zachmurzenie występuje pomiędzy XI-XII (80%). Dni pogodnych odnotowuje się ok. 60.

W rozkładzie wiatrów przeważają wiatry z kierunków zachodnich (20,7%), południowo-zachodnich i południowych (każdy po 14,5%).

Opisano warunki uśrednione charakterystyczne dla terenu opracowania. Należy jednak pamiętać, że mogą one lokalnie odbiegać od podanych wartości, zależnie od charakterystyki danego terenu.

2.1.6. Świat roślin

Obszar gminy wg roślinności potencjalnej i geobotanicznej regionalizacji Polski Matuszkiewicza przynależy do podokręgu Czyżewskiego, okręgu wysokomazowieckiego w podkrajnie kurpiowskiej.

W chwili obecnej obszar gminy jest w znacznym stopniu przekształcony. Nie występują obszary roślinności zbliżonej do potencjalnej a występujące na tym terenie zbiorowiska wymagają ingerencji człowieka, aby zachować je w obecnym kształcie.

Przeważa tu krajobraz rolniczy wraz ze zbiorowiskami roślinności towarzyszącej uprawom polowym. W obrębie terenów rolnych występują zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne stanowiące urozmaicenie w krajobrazie oraz dają schronienie drobnej zwierzynie. Doliny rzeczne wykorzystywane są jako użytki zielone. Zbiorowiska w ich obrębie mają charakter dywanowy, z mniejszym lub większym udziałem ziół (zależnie od intensywności wypasu lub koszenia).

W obrębie terenów zurbanizowanych (zarówno wsi jak i miasta) znajdują się tereny zieleni urządzonej ze zwiększonym udziałem gatunków obcego pochodzenia. Na terenach nie użytkowanych, w pobliżu dróg pojawiają się zbiorowiska ruderalne.

Obecne na terenie gminy lasy zajmują niewielką powierzchnię (7,3% ogólnej powierzchni gminy). W drzewostanie dominuje sosna.

Występujące w obrębie całego powiatu gatunki roślin przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 3 Rośliny powiatu wysokomazowieckiego ³

Drzewa	
1. brzoza brodawkowata	19. lipa drobnolistna
2. czeremcha amerykańska	20. modrzew europejski
3. czeremcha zwyczajna	21. robinia biała (akacja)
4. dąb szypułkowy	22. świerk biały odmiana stożkowata
5. dąb szypułkowy odmiana stożkowata	23. świerk kłujący
6. grab pospolity	24. świerk kłujący odmiana sina
7. grusza „polna” (młode siewki)	25. świerk pospolity
8. jodła jednobarwna (kalifornijska)	26. świerk serbski
9. jesion wyniosły	27. sosna czarna
10. jarząb pospolity	28. sosna pospolita
11. jarząb pospolity odmiana zwisająca	29. topola biała
12. jarząb szwedzki	30. topola czarna
13. jabłoń „polna” (młode siewki)	31. wierzba biała odmiana zwisająca
14. kasztanowiec biały	32. wierzba iwa
15. klon jawor	33. wiąz szypułkowy
16. klon jawor odmiana purpurowa	34. wiśnia wonna
17. klon pospolity	35. żywotnik zachodni
18. klon pospolity odmiana Szwedlera	
Krzewy	
1. bez czarny	16. lilak węgierski (Josiki)
2. bukszpan wieczniezielony	17. pigwowiec japoński
3. berberys Thunberga	18. porzeczka alpejska
4. cis pospolity różne odmiany	19. porzeczka czerwona
5. dereń biały	20. róża psia
6. forsycja	21. róża faldzistolistna
7. irga błyszcząca	22. róża odmiany ogrodowe
8. jałowiec babiński	23. śnieguliczka biała
9. jaśminowiec wonny	24. śliwa ałycza
10. karawana syberyjska	25. tawuła japońska
11. kalina koralowa	26. tawuła von Houtte'a
12. kruszyna pospolita	27. trzmielina pospolita
13. ligustr pospolity	28. wierzba szara
14. leszczyna pospolita	29. żywotnik zachodni (odmiany niskie)
15. lilak pospolity różne odmiany	

³

Źródło tabeli: Program ochrony środowiska powiatu wysokomazowieckiego na lata 2008-2011

Pnącza	
1. dławisz okrągłolistny	
2. winobluszcz pięciolistkowy	
Byliny ozdobne i rośliny chronione	
1. barwinek	7. piwonia
2. irys syberyjski	8. piuropusznik strusi
3. konwalia	9. rozchodniki
4. lawenda	10. rogownica
5. liliowiec	11. wilczomlecz
6. orlik	12. starzec

Analizując zbiorowiska roślinne na terenie opracowania można wskazać następujące grupy roślinności:

Zbiorowiska synantropijne

Zbiorowiska segetalne - Wśród zbiorowisk segetalnych dominują zbiorowiska ogródków przydomowych towarzyszących zabudowie niskiej i zieleni ozdobnej towarzyszącej osiedlom mieszkaniowym. Roślinność ta koncentruje się głównie w ogródkach przydomowych mieszkalnictwa jednorodzinnego, rzadziej zaś, na obrzeżach wewnątrz osiedlowych zabudowy wielorodzinnej. Struktura i skład gatunkowy występującej tam roślinności są bardzo różnorodne, a wiążą się z indywidualnymi upodobaniami właścicieli lub władających tymi terenami. Są to zarówno duże powierzchnie otwartych terenów, jaki i drzewa czy krzewy ozdobne (czasami nawet owocowe). Podobne struktury tworzy roślinność ozdobna związana z obiektami użyteczności publicznej oraz cmentarzami.

Zbiorowiska upraw ogrodniczych występują na terenie opracowania najczęściej, a związane są przede wszystkim z terenami użytkowanymi rolniczo. Stanowią one zbiorowiska mało trwałe, reprezentowane głównie przez rośliny jedno- i dwuletnie oraz nieliczne byliny np.: perz właściwy (*Agropyron repans*), czosnek zielonawy (*Allium oleraceum*), powój polny (*Convolvulus arvensis*), ostrożeń polny (*Cirsium album*).

Zbiorowiska ruderalne - występują na gminnym wysypisku śmieci, przydrożach, w opuszczonych ogrodach i zagrodach.

W skład tych fitocenoz wchodzi trwałe byliny przystosowane do sporadycznego wpływu człowieka z klasy *Artemiosietea* i *Epilobiotea agnustifolia*, jak również intensywnie deptanych z klasy *Plantaginetea maioris* – na siedliskach o małej porowatości podłoża, a co za tym idzie niekorzystnych stosunkach powietrzno – wodnych. Wśród zbiorowisk ruderalnych przeważają wysokie byliny z zespołu wrotyczy i bylicy pospolitej (*Tanaceto – Artemisietum*), a także zbiorowiska trawiaste o charakterze murawowym i zadarniającym. Charakterystycznym jest również zespół jęczmienia płonego i stokłosa (*Hordeo – Brometum*), zajmujący typowe siedliska zantropogenizowane (głównie tereny nowej zabudowy oraz peryferie osad) oraz zespół pokrzywy żegawki i ślazu zaniedbanego (*Urtico – Melirtum*), wykształcający się pod płotami mniejszych osiedli mieszkaniowych. Ruderalne terofity z domieszka wysokich bylin zajmują często miejsca przy starych zabudowaniach. Nieznaczną część terenu gminy, zdominowana została przez wieloletnie zbiorowiska zielnych roślin ruderalnych z domieszką sporadycznych zadrzewień.

Jako postaci synantropijne, ruderalne, na gruzowiskach i wysypiskach, miejscach po wyburzeniu domów, czy opuszczonych gospodarstwach, lub w formie zakrzaceń śródpolnych występują zespoły wierzby iwy i dzikiego bzu czarnego *Epilobio-Salicion capreae* oraz zespół jeżyn *Rubetum idaei*. Zespoły te pojawiają się również w procesach regeneracji lasów jako zbiorowiska porębowe.

Wzdłuż silnie zantropogenizowanych odcinków doliny rzeki Brok, w miejscach dzikich zrzutów ścieków gospodarczych, charakterystycznym zbiorowiskiem jest zespół sadzca konopiastego

(*Eupatorium cannabini*), który reprezentuje nitrofilne i cienioznośne zbiorowisko bylinowe, wykształcające się na wilgotnych siedliskach poleśnych. Gatunkami charakterystycznymi są *Eupatorium cannabinum* i *Malachium aquaticum*, a wyróżniającym – *Symphytum officinale*.

Na terenie Czyżewa występuje również specyficzne zbiorowisko, wykształcające się wzdłuż linii kolejowej, reprezentowanej przez zespół pyleńca pospolitego, bylicy polnej i wrotyczy pospolitej z wszędobyłską cieciorą i cykorią podróznik.

Zbiorowiska dywanowe – spodzichy - zbiorowiska te zajmują siedliska silnie deptane, a w ich skład wchodzi gatunki ze związku *Poligono avicularis* – zespół życicy i babki pospolitej. Roślinność ta występuje w specyficznych miejscach, takich jak: place zabaw, boiska, tereny rekreacyjne, podwórka, przydroża itp. Główne gatunki: życica trwała, wiechlina roczna, wiechlina łąkowa, babka pospolita, rdest ptasi.

Zbiorowiska naturalne i półnaturalne

Zbiorowiska leśne - Pod względem lesistości gmina należy do obszarów bardzo słabo zalesionych, a odsetek lasów w strukturze użytkowania wynosi jedynie około 7,3 % ogólnej jej powierzchni.

Wyróżnia się kompleksy leśne boru świeżego. Dominującym gatunkiem w drzewostanie jest sosna w wieku 40-60 lat. Podszycie stanowi jałowiec pospolity (*Juniperus communis*), jarząb pospolity (*Sorbus aucuparia*). Runo reprezentują: mchy (*Sphagnum* sp.), wrzos pospolity (*Calluna vulgaris*) i borówka (*Vaccinium myrtillus*).

- Bór mieszany świeży – siedlisko związane z glebami piaszczysto-gliniastymi o niskim poziomie wody gruntowej. Drzewostany tworzy sosna z dębem, czasami z pojedynczymi okazami: brzozy, osiki, świerka, grabu. W podszycie występują: jałowiec, leszczyna, kruszyna oraz podrosty drzew z piętra A. Runo tworzą rośliny zielne: śmiałek pogięty, borówka czarna, pszeniec zwyczajny, rokieta pospolita, trzcinnik leśny, orlica pospolita, konwalia majowa, tomka wonna, szczawik zajęczy, poziomka pospolita. W borze mieszanym świeżym w bogatszym składzie gatunkowym wyróżnia się sosnę (*Pinus sylvestris*), brzozę (*Betula pendula*), osiką (*Populus tremula*) i olchą (*Alnus glutinosa*). W podszycie spotyka się jałowiec pospolity (*Juniperus communis*), czeremchę późną (*Padus serotina*), leszczynę (*Corylus avellana*), a w runie: poziomkę pospolitą (*Fragaria vesca*), malinę właściwą (*Rubus idaeus*) i konwalię majową (*Convallaria majalis*).
- Las mieszany - wykształcił się na gleby brunatne z wodą gruntową, zalegającą w zasięgu systemów korzeniowych. W drzewostanie występuje: dąb bezszypułkowy (*Quercus petraea*), sosnę (*Pinus sylvestris*), brzozę (*Betula pendula*) z domieszką grabu (*Carpinus betulus*), osiki (*Populus tremula*). Podszycie tworzą: jarzębina pospolita (*Sorbus aucuparia*), tarnina (*Prunus spinosa*), leszczyna (*Corylus avellana*), a runo: poziomka pospolita (*Fragaria vesca*), zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*) i szczawik zajęczy. W lasach świeżych w drzewostanie przeważa dąb z domieszką brzozy, topoli i sosny. W podszycie występuje kruszyna, leszczyna (*Corylus avellana*) i jarzębina pospolita (*Sorbus aucuparia*), w runie szczawik zajęczy i gwiazdnica.
- Ols - zajmuje małe powierzchnie na glebach bagiennych w dolinach rzek i w sąsiedztwie użytków zielonych. Występuje głównie w dolinie Broku oraz lokalnych obniżeniach. Roślinność reprezentowana jest przez: olchę (*Alnus glutinosa*) z domieszką brzozy (*Betula pendula*), kruszynę (*Frangula alnus*), porzeczkę (*Ribes nigrum*), bez czarny (*Sambucus nigra*), turzycę (*Carex* sp), pokrzywy (*Urtica dioica*) i trzcinę pospolitą (*Phragmites communis*).
- Subkontynentalny bór świeży - występuje w klimacie kontynentalnym. Gatunkiem charakterystycznym jest *Chimaphila umbellata*, a wyróżniającymi: *Peucedanum oreoselinum*, *Scorzonera humilis*, *Convallaria majalis*, *Solidago virga-aurea*, *Pulsatilla patens*. Drzewostan tworzy sosna z niewielką domieszką świerka, osiki, brzozy brodawkowej. Zwarcie koron ok.70%,

podszycie słabe, runo – głównie krzewinkowe – pokrywa w 80-90% powierzchnię gleby. W składzie runa dominują: *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea* i mchy (*Entodon schrederi*). Zbiorowisko to wykształca się na glebach lekkich z wyraźnym procesem ługowania o świeżej wilgotności gleby. Zbiorowisko może być wykorzystywane do celów rekreacyjnych ze względu na stosunkowo dużą odporność na czynnik antropogeniczny.

Zbiorowiska łąkowe, murawowe, dywanowe – związane głównie z terenami podmokłymi i sąsiadującymi z wodami powierzchniowymi łąki jedno- i dwukośne oraz pastwiska o charakterze półnaturalnym z klasy *Molinia-Arrhenatheretea* i *Plantaginetea maioris* (klasa obejmująca zbiorowiska dywanowe wykształcające się w miejscach stałego deptania z charakterystyczną roślinnością trawiasto – bylinową, płozącą się po powierzchni ziemi). Z krajobrazowego punktu widzenia stanowią atrakcyjną wizualnie oprawę krajobrazu.

- *Molineta* – łąki okresowo wilgotne, rozwijające się na siedliskach o wysokim poziomie wód gruntowych (0,6 - 0,9 m); ze względu na wilgotność i miękkość podłoża, cechują się małą odpornością na deptanie:
- *Filipendulo – Geranietum* – ziołorośla, łąka wiązówkowo – bodziszkowa. Jest to zbiorowisko antropogeniczne, które znajduje się w kręgu układów zastępczych łąki olszowo – jesionowej (z. *Circae – Alnetum*). Występuje na mokrych, próchnicznych i żyznych glebach o odczynie lekko zasadowym na wodach stojących i wzdłuż wolno płynących cieków wodnych. Na terenie opracowania ziołorośla te spotykane są w okolicach naturalnych odcinków brzegów Drzewiczki oraz obszarach podmokłych. Ważniejszymi gatunkami zbiorowiska są: wiązówka błotna (*Filipendula ulmaria*), bodzisek łąkowy (*Geranium pratense*), bodzisek błotny (*Geranium palustre*), kozłek lekarski (*Valeriana officinalis*), przetacznik długolistny (*Veronica longifolia*) oraz wierzbowinica kosmata (*Epilobium hirsutum*). Dla jego funkcjonowania niezbędne jest koszenie, przynajmniej raz na kilka lat. W przypadku zaprzestania koszenia ziołorośla przekształcają się w zarośla łozowe, a w późniejszym czasie w zbiorowiska klimaksowe łąki olszowo – jesionowej (z. *Circae – Alnetum*);
- *Arrhenatheretalia* – łąki świeże zajmują gleby mineralne i próchniczne, średnio wilgotne, zasobne w składniki pokarmowe; cechuje je duża odporność na deptanie. Rząd ten reprezentowany jest przez:
- *Lolio – Cynosuretum* – zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej czyli pastwisko rajgrasowe. Zespół ten występuje na intensywnie użytkowanych pastwiskach i charakteryzuje się dużą odpornością tworzących go gatunków na użytkowanie (m.in. deptanie). Z ważniejszych gatunków traw występują: życica trwała (*Lolium perenne*), wiechlina łąkowa (*Poa pratensis*), grzebienica pospolita (*Cynosurus cristatus*), mietlica pospolita (*Agrostis tenuis*) oraz wiechlina roczna (*Poa annua*). Z roślin dwuliściennych występuje m.in. krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*) oraz stokrotka pospolita (*Bellis perennis*).
- z klasy *Plantaginetea maioris*, zespół życicy trwałej i babki pospolitej (*Lolio – Plantaginetum*), bezpośrednio związany z drogami polnymi, leśnymi, czasem łąkowymi. Zespół ten tworzy ubogą w gatunki niskopienną ruń o stosunkowo małym pokryciu, na glebach silnie zbitych i wysuszonych. Gatunkami charakterystycznymi są: *Capsella bursa - pastoris* var. *pinnatifida*, *Lolium perenne* var. *humile*, *Plantago major* var. *typica*.

Wśród roślinności potencjalnej obszaru dominuje grąd środkowoeuropejski, odmiana kujawska (głównie w wersji ubogiej, na południu gminy serii żyznej). Z doliną Neru związane są potencjalne zbiorowiska niżowego łąki wiązowo-dębowego oraz niżowego łąki jesionowo-olszowego. W sąsiedztwie Warty występują potencjalne zbiorowiska borowe: kontynentalne bory mieszane sosnowo - dębowe oraz suboceaniczny bór sosnowy.

W roślinności rzeczywistej dominują zbiorowiska przekształcone, związane z mniejszą (obszary łągów) lub większą (łąki i pastwiska) ingerencją człowieka. Występują tu bardzo różnorodne zbiorowiska, w tym wiele zbiorowisk o dużych wartościach przyrodniczych, będących miejscem występowania chronionych gatunków roślin. Zbiorowiskami szczególnie cennymi są związane ze środowiskiem wodnym:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, twarodowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic Charetea, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion);
- zalewane muliste brzegi rzek oraz naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne;
- ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium);
- śródlądowe słone łąki, pastwiska i szuwary (Glauco-Puccinietalia część - zbiorowiska śródlądowe); torfowiska nakredowe (Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis);
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea);
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe);
- łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum);

związane z obszarami suchymi (obszary piaszczyste oraz wydmy) siedliska:

- wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi,
- murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea i ciepłolubne murawy z Asplenion septentrionalis-Festucion pallentis) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków,
- górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płyty bogate florystycznie),
- łąki selemicowe (Cnidion dubii) ,
- suche wrzosowiska (Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion),
- oraz zbiorowiska łąk i lasów:
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris),
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum),
- pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (Betulo-Quercetum),

Występujące na terenie gminy cenne zbiorowiska roślinne uzupełniają zespoły o szerszej amplitudzie ekologicznej -o mniejszych wymaganiach środowiskowych a tym samym częściej spotykane w środowisku.

2.1.7. Świat zwierzęcy

Według regionalizacji zoograficznej Kostrowickiego obszar gminy przynależy do podregiony Środkowego regionu Środkowoeuropejskiego.

Obszar gminy jest ubogi w tereny leśne. Przeważają tu tereny otwarte wraz z niewielkimi remizami śródpolnymi, dającymi schronienie raczej drobnej zwierzynie. Zwierzęta większe pojawiają się sporadycznie, głównie migrując z terenów większych kompleksów leśnych położonych poza obszarem opracowania.

Tabela 4 Lista gatunków zwierząt występujących na terenie gminy⁴

Płazy			
Traszka zwyczajna	<i>Lissotriton vulgaris</i>	Żaba jeziorkowa	<i>Pelophylax lessonae</i>
Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	Żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>
Rzekotka drzewna	<i>Hyla arbore</i>	Żaba śmieszka	<i>Rana ridibunda</i>
Żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>		

⁴ Źródło tabeli: Program ochrony środowiska powiatu wysokomazowieckiego na lata 2008-2011

Gady			
Jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>
Jaszczurka żyworodna	<i>Zootoca vivipara</i>	Żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>
Padalec zwyczajny	<i>Anguis fragilis</i>		
Ssaki			
Bóbr	<i>Castor fiber</i>	Norka europejska	<i>Mustela lutreola</i>
Jenot	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>
Jeż	<i>Erinaceus concolor</i>	Ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>
Gronostaj	<i>Mustela erminea</i>	Rząsek rzeczny	<i>Neomys fodiens</i>
Kret	<i>Talpa europaea</i>	Rzeczek wiekouch	<i>Plecotus auritus</i>
Łasica	<i>Mustela nivalis</i>	Wiewiórka	<i>Sciurus vulgaris</i>
Łoś	<i>Alces alces</i>	Wilk	<i>Canis lupus</i>
Nocek rudy	<i>Myotis daubentoni</i>	Wydra	<i>Lutra lutra</i>

Grupa najbardziej reprezentowaną na terenie gminy są ptaki, w tym ptaki wodno-błotne związane z doliną rzeki Brok, gatunki drapieżna terenów otwartych i granicy polno-leśnej oraz gatunki łatwo adaptujące się do terenów miejskich. Listę gatunków występujących na terenie gminy przedstawiono poniżej.

Tabela 5 Lista gatunków ptaków występujących na terenie gminy

Lp	GATUNEK		Lp	GATUNEK	
1.	Perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	10.	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>
2.	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	11.	Skowronek borowy (Lerka)	<i>Lullula arborea</i>
3.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	12.	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>
4.	Łabędź czarnodzioby	<i>Cygnus columbianus</i>	13.	Oknówka	<i>Delichon urbica</i>
5.	Łabędź krzykliwy	<i>Cygnus cygnus</i>	14.	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>
6.	Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	15.	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>
7.	Nur czarnoszyi	<i>Gavia arctica</i>	16.	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>
8.	Gęś krótkodzioba	<i>Anser brachyrhynchus</i>	17.	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>
9.	Gęś mała	<i>Anser erythropus</i>	18.	Słowik szary	<i>Luscinia luscinia</i>
19.	Krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	46.	Kania	<i>Milvus migrans</i>
20.	Świstun	<i>Anas penelope</i>	47.	Kobuz	<i>Falco subbuteo</i>
21.	Cyranka	<i>Anas querquedula</i>	48.	Sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>
22.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	49.	Orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>
23.	Błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>	50.	Kos	<i>Trudus merula</i>
24.	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	51.	Kraska	<i>Coracias garrulus</i>
25.	Rybołow	<i>Pandion haliaetus</i>	52.	Drozd śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>
26.	Orlik grubodzioby	<i>Aquila clanga</i>	53.	Cietrzew	<i>Lyrurus tetrix</i>
27.	Myszołów	<i>Buteo buteo</i>	54.	Zielonka	<i>Porzana parva</i>
28.	Kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>	55.	Czyż	<i>Carduelis spinus</i>
29.	Płomykówka	<i>Tyto alba</i>	56.	Wodniczka	<i>Acrocephalus paludicola</i>
30.	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>	57.	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>
31.	Sowa śnieżna	<i>Bubo scandiacus</i>	58.	Cierniówka	<i>Sylvia communis</i>
32.	Sowa uszata	<i>Asio otus</i>	59.	Muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>
33.	Sowa błotna	<i>Asio flammeus</i>	60.	Remiz	<i>Remiz pendulinus</i>
34.	Wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	61.	Sikora modra	<i>Parus caeruleus</i>
35.	Derkacz	<i>Crex crex</i>	62.	Sikora bogatka	<i>Parus major</i>
36.	Żuraw	<i>Grus grus</i>	63.	Sroka	<i>Pica pica</i>
37.	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	64.	Kawka	<i>Corvus monedula</i>
38.	Bekas kszyc	<i>Gallinago gallinago</i>	65.	Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>

Lp	GATUNEK		Lp	GATUNEK	
39.	Mewa śmieszka	Larus ridibundus	66.	Wrona siwa	Corvus corone
40.	Mewa pospolita	Larus canus	67.	Szpak	Sturnus vulgaris
41.	Mewa mała	Hydrocoloeus minutus	68.	Wróbel	Passer demestiuscus
42.	Rybitwa wielkodzioba	Hydroprogne caspia	69.	Mazurek	Passer montanus
43.	Rybitwa białowąsa	Chlidonias hybrida	70.	Zięba	Fringila coelebes
44.	Gołąb skalny	Columba livia	71.	Szczygieł	Carduelis carduelis
45.	Kukułka	Cuculus canorus	72.	Gil	Pyrrhula pyrrhula

2.1.8. Powiązania przyrodnicze

Na terenie gminy nie ma ciągów ekologicznych o znaczeniu krajowym lub regionalnym.

System przyrodniczy gminy oparty jest na systemie rzeczny. Główną osią, łączącą obszar gminy z terenami przyległymi, w tym i regionalnymi ciągami ekologicznymi jest rzeka Brok. Południowy obszar gminy związany jest z osią rzeki Siennicy oraz terenami do niej przyległymi.

System wewnętrzny uzupełniają pomniejsze ciekі wraz z obszarami towarzyszącymi, w tym szczególnie istotne tereny lasów wilgotnych położone w dolinach tych cieków, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz tereny zieleni zurbanizowane (jak parki, zieleńce i cmentarze).

Na obszarze opracowania brak dużych terenów zasilających system przyrodniczy. Kompleksy leśne mają charakter rozproszony, stanowiąc ważną rolę w dla zachowania fauny na tym terenie (jako remizy śródpolne). Większe kompleksy znajdują się północnej części gminy, na północ od Rosochatego Kościelnego, oraz przy wschodniej granicy gminy, gdzie sąsiadują z lasami gmin ościennych.

Za niekorzystne należy uznać położenie obu głównych ciągów ekologicznych gminy w obrębie lub bezpośrednim sąsiedztwie miasta. Stwarza to presję na wprowadzanie zabudowy w dolinie rzecznej oraz na eliminację półnaturalnej roślinności w jej obrębie. Nadmierna penetracja terenu oraz wzrost zanieczyszczeń będzie oddziaływał na różnorodność gatunkową oraz liczebność zwierząt i roślin na tym odcinku korytarzy.

2.2. STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

2.2.1. Osuwiska i masowe ruchy ziemi

Na terenie gminy nie występują naturalne zagrożenia mogące wpływać na rzeźbę terenu. Brak jest zagrożeń wynikających z masowych ruchów ziemi⁵. Wszelkie zmiany mają charakter antropogeniczny.

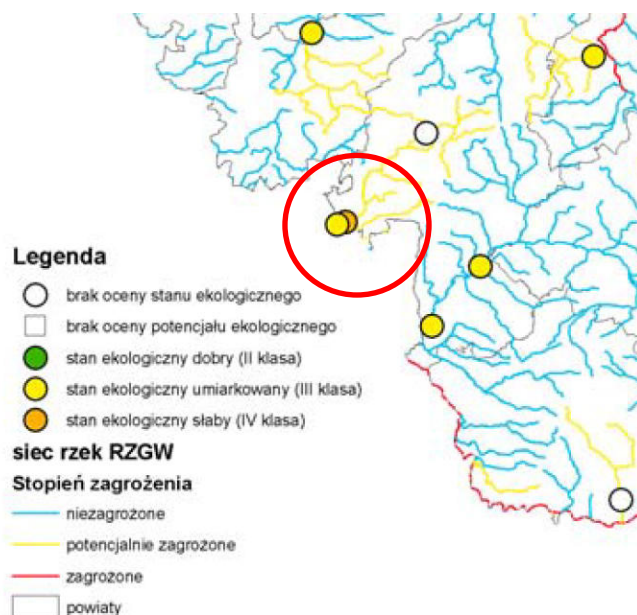
2.2.2. Monitoring i jakość wód

Badania jakości wód powierzchniowych rzek gminy prowadzone są na Siennicy i Broku. Według Oceny stanu czystości rzek w województwie podlaskim w 2009 (publikacja WIOŚ) Siennica badana w Czyżewie oraz Brok w Ołdakach to wody o umiarkowanym stanie ekologicznym (klasa III). Brok w punkcie pomiarowo-kontrolnym w Michałkach zaliczono nawet do klasy IV tj. rzek o słabym stanie ekologicznym.

⁵

Brak wskazanych osuwisk na terenie gminy w Rejestrze osuwisk

Rysunek 2 Fragment mapy „Klasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego jednolitych części wód rzecznych w 2008 r.”⁶

Na niezadowalający stan ekologiczny wód (poniżej dobrego) wpłynęły głównie: ponadnormatywne stężenia OWO (ogólny węgiel organiczny), chemicznego zapotrzebowanie tlenu (ChZT), azotu Kjeldahla, pięciodobowego zapotrzebowanie tlenu (BZT5), azotu amonowego, fosforu ogólnego oraz fenoli lotnych.

Zanieczyszczenia pierwiastkami biogennymi pochodzą z nawozów i środków ochrony roślin stosowanych w rolnictwie. Są one wynikiem spływów powierzchniowych oraz filtracji związków mineralnych z pól uprawnych. Duży udział w zanieczyszczeniach mają również ścieki komunalne.

Monitoring użytkowych poziomów wód podziemnych prowadzony jest w oparciu o punkty pomiarowo kontrolne, które poddawane są corocznej ocenie jakości wód. Bezpośrednio na terenie gminy nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowych – najbliższe położone są w sąsiedztwie Wysokie Mazowieckiej.

Jakość wód na terenie powiatu nie jest jednorodna. Część pomiarów wskazuje na wody zadowalającej jakości (klasa III), inne na ich niezadowalający stan (klasa IV). Wpływ na klasę wód ma m.in. budowa geologiczna terenu oraz możliwość przenikania zanieczyszczeń. Analizując dane dla punktów pomiarowych położonych najbliżej Czyżewa, można przypuszczać że jakość wód wgłębnych na terenie gminy jest na granicy III i IV klasy. Jakość wód podziemnych jest szczególnie istotna ze względu na ich rolę w zaopatrzeniu mieszkańców w wodę pitną. Działania podejmowane przez władze gminy powinny zmierzać do ograniczenia przenikania zanieczyszczeń w głąb gleb, do poziomów wodonośnych.

Głównymi zagrożeniami dla wód na terenie gminy jest ich zanieczyszczenie oraz zmniejszająca się retencja. Podstawowymi źródłami zanieczyszczeń zarówno wód powierzchniowych jak i podziemnych są ścieki komunalne i przemysłowe odprowadzane do rzek lub gruntu, zanieczyszczenia obszarowe (związane ze stosowaniem nawozów i środków ochrony roślin w rolnictwie) oraz spływ zanieczyszczeń ropopochodnych z nawierzchni drogowych.

⁶

2.2.3. Jakość powietrza

Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza zalicza się: zakłady przemysłowe, kotłownie, paleniska domowe, transport, składowiska odpadów i rolnictwo. Większość z nich to zanieczyszczenia energetyczne, powstające przy spalaniu paliw. Niezależnie od kontroli emisji zanieczyszczeń w zakładach przemysłowych, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi stały monitoring jakości powietrza.

W prowadzonym monitoringu obszar gminy przynależy do strefy zambrowsko-wysokomazowieckiej.

Wyniki prowadzonego przez WIOŚ monitoringu w roku 2008 nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla kryteriów ochrony zdrowia i ochrony roślin. Badania w województwie wykazały przekroczenia docelowego poziomu dla ozonu, przy czym zwrócono uwagę, że jest to problem globalny związany z emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych.

2.2.4. Hałas

Na terenie gminy nie występują zakłady emitujące ponadnormatywny hałas. Lokalnie mogą pojawiać się uciążliwości wynikające z sąsiedztwa z małymi zakładami usługowymi.

Podstawowym źródłem hałasu na terenie gminy jest transport - drogowy i kolejowy. Na poziom hałasu wpływ mają natężenie ruchu oraz struktura pojazdów (udział transportu ciężkiego). Największym źródłem hałasu kolejowego jest linia Warszawa-Białystok wraz ze stacją przeładunkową w Czyżewie Stacji oraz ruch samochodowy odbywający się na drogach krajowych Łomża – Zambrów – Czyżew-Nur i Czyżew – Ciechanowiec – Siemiatycze oraz drogach wojewódzkich: Czyżew – Zaręby Kościelne i Czyżew - Wysokie Mazowieckie. W okresie nasilonych prac żniwnych oraz jesiennych wykopów źródłem hałasu są maszyny i sprzęt rolniczy.

Gmina nie dysponuje aktualnymi badaniami natężenia ruchu kołowego na drodze krajowej i wojewódzkiej na tym terenie. Wg szacunkowych danych ok. 50% (lub więcej) udział w strukturze pojazdu mają samochody osobowe. Samochody ciężarowe stanowią poniżej 20% ogółu pojazdów.

2.3. ROLNA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

2.3.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

W/g Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (PZPW) Podlaskiego z 2003 roku teren gminy położony jest w obrębie obszaru zachodniego. Główną funkcją obszaru jest rolnictwo, a funkcjami uzupełniającymi są: przemysł z dominacją przetwórstwa rolno – spożywczego, turystyka i leśnictwo.

Znaczenie rolnictwa dla terenu potwierdza znaczący udział gospodarki rolnej w strukturze źródeł utrzymania. Wśród ludności posiadającej własne źródło utrzymania 30,8% utrzymuje się z pracy w rolnictwie.⁷ Stopniowe odchodzenie od funkcji rolniczej dotyczy głównie obszaru miasta, gdzie coraz większego znaczenia nabierają funkcje usługowo-handlowe oraz przemysłowe. Jest to zgodne z rolą przyjętą dla Czyżewa w PZPW jako wielofunkcyjnego gminnego ośrodka rozwoju oraz ponadlokalnego ośrodka przemysłowego.

W strukturze podmiotów gospodarczych firmy związane z rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem stanowią ok. 6% ogółu podmiotów na terenie gminy. Brak jest podmiotów gospodarczych trudniących się rybołówstwem lub rybactwem (sekcja B rejestru REGON).

⁷

Dane w/g Narodowego Spisu Powszechnego Ludności w 2002r.

Tabela 6 Podmioty gospodarcze sekcji A zarejestrowane na terenie miasta i gminy Czyżew

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w roku 2010 (dane wg GUS)			
		ilość	udział %
ogółem		434	100,00%
prywatne		412	100,00%
Sekcja A	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo		
	ogółem	26	5,99%
	prywatne	26	6,31%

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku na terenie gminy Czyżew znajdowało się 1045 gospodarstw rolnych, wszystkie to gospodarstwa indywidualne. Największy udział miały gospodarstwa małe, nie przekraczające 10ha (stanowiące blisko 58,6% wszystkich gospodarstw), z czego najwięcej było tych do 1ha włącznie (20% wszystkich gospodarstw). W gminie brak jest gospodarstw dużych, powyżej 50ha.

W porównaniu z wynikami poprzedniego Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 roku nastąpiło zwiększenie liczby gospodarstw indywidualnych (o ok. 7%) przy spadku liczby gospodarstw ogółem. Struktura obszarowa nie uległa znaczącym przekształceniom.

Większość gospodarstw prowadzi gospodarkę rolną nastawioną na sprzedaż. Blisko 70%⁸ gospodarstw produkuje głównie na potrzeby rynku. Działalność rolniczą na własne potrzeby prowadzi trochę ponad 22% gospodarstw (18% głównie dla siebie a 4% wyłącznie na własne potrzeby).

W gminie 86,8% ogólnej powierzchni stanowią użytki rolne. Największy udział w strukturze rolnej gminy mają grunty orne stanowiące ponad 71% jej powierzchni. Dużo mniejsze obszarowo są tereny łąk (blisko 9%) i pastwisk (nieco ponad 6% powierzchni gminy). Tereny rolne uzupełniają lasy i grunty leśne stanowiące ok. 7% powierzchni gminy.

Tabela 7 Struktura rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Wyszczególnienie	ha	%
Użytki rolne	11 286	86,80
a) grunty orne	9 302	71,54
b) sady	42	0,32
c) łąki	1 152	8,86
d) pastwiska	790	6,07
Lasy i grunty leśne	906	6,97
Pozostałe grunty i nieużytki	810	6,23
Ogółem	13 002	100

Źródło: Sposób użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2005 roku w gminie Czyżew -Osada - dane GUS

Teren gminy charakteryzuje znaczny udział gruntów dobrych klas bonitacyjnych chronionych z mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. 2004, Nr. 121, 1266 poz. z późniejszymi zmianami). Poniższa tabela odzwierciedla udział gruntów dobrych klas bonitacyjnych. Przestrzenne rozmieszczenie tych gruntów zostało przedstawione na rysunku.

⁸ Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002r.

Tabela 8 Tereny rolnicze z podziałem na klasy bonitacyjne gruntów

Ochrona	Klasa bonitacyjna gruntów	Powierzchnia[ha]	Powierzchnia łącznie [ha]	Udział %
Grunty chronione z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych	RIIb	6,65	2490,14	20,46
	RIIIa	276,05		
	RIIIb	2207,44		
	łIII	7,11	7,11	0,06
	PsIII	38,11	38,11	0,31
	LsIII	9,62	852,70	7,00
	LsIV	502,27		
	LsV	326,21		
	LsVI	14,60		
Pozostałe	RIVa	4709,76	7549,85	62,04
	RIVb	1664,63		
	RV	1080,32		
	RVI	94,34		
	RVIz	0,80		
	łIV	168,42	273,29	2,25
	łV	97,24		
	łVI	7,63		
	PsIV	595,88	958,53	7,88
	PsV	305,22		
	PsVI	55,94		
	PsVIz	1,49		
	razem			12169,73

Źródło: Ewidencja gruntów gminy Czyżew stan na rok 2011.

Ze względu na zasoby glebowe obszar gminy zaliczany jest do obszarów rolniczych o najwyższej przydatności gleb. Na terenie gminy dominują gleby należące do kompleksu pszennego dobrego⁹ z domieszkami kompleksów żytniego bardzo dobrego i dobrego. Znaczny udział mają również gleby należące do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego.

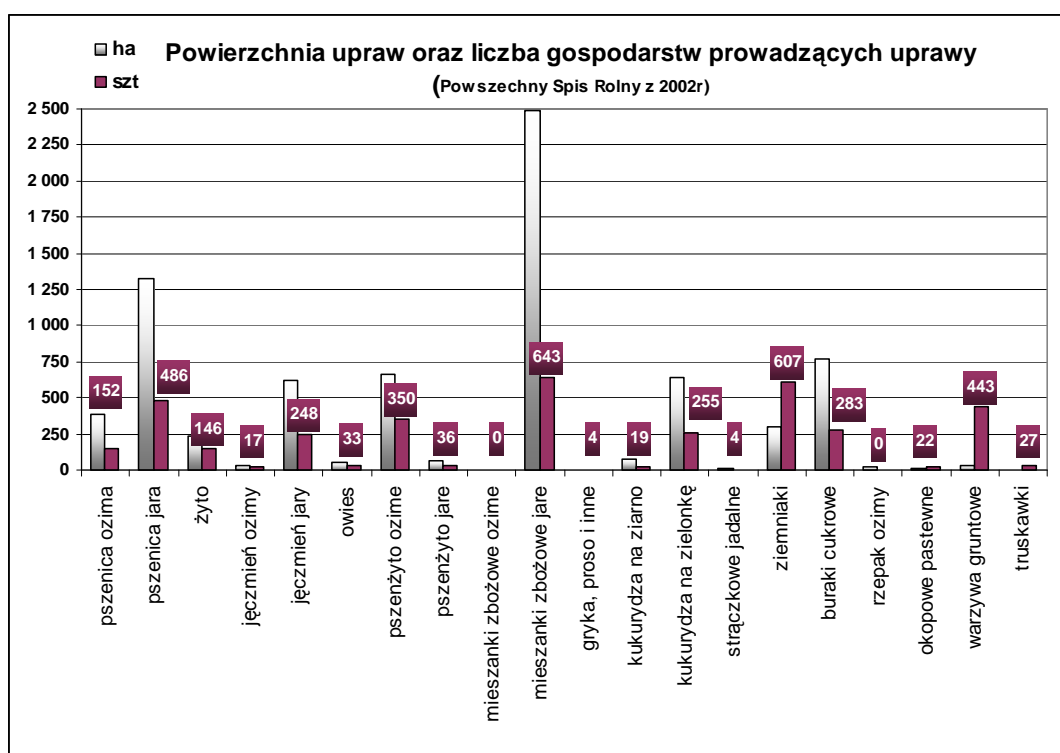
Warunki glebowe wpływają na dobór roślin w strukturze upraw na terenie gminy. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż. Największe powierzchnie zajmują mieszanki zbożowe jare, które stanowią 32% wszystkich zasiewów. Drugą ważną uprawą jest pszenica jara - 17% powierzchni uprawnej. Uprawy zbóż uzupełniają nasadzenia buraków cukrowych (ok. 10%), kukurydza na zielonkę (8%) oraz pszenżyto ozime i jęczmień jary (odpowiednio 8,6% i 8%).

Wzajemne zależności pomiędzy uprawami i ilością gospodarstw zajmujących się danym rodzajem upraw przedstawia wykres poniżej.

⁹

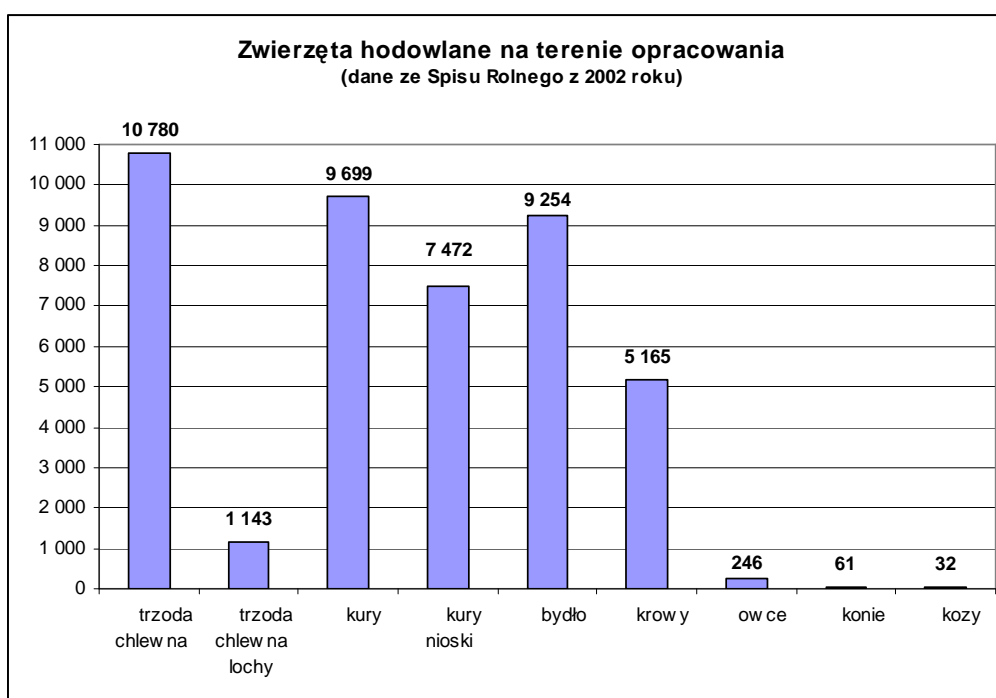
Na podstawie mapy glebowo-rolniczej <http://www.psip.wrotapodlasia.pl>.

Wykres 9 Powierzchnia upraw oraz liczba gospodarstw prowadzących uprawy

Oprócz upraw polowych na terenie miasta i gminy prowadzi się hodowlę zwierząt – zwierzęta hoduje ponad połowa gospodarstw na terenie opracowania (62% gospodarstw). Do najczęściej hodowanych zalicza się bydło (91% gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie), krowy (88%) oraz trzoda chlewna (ponad 72%). Ilościowo największy udział ma trzoda chlewna, kury oraz bydło.

Wykres 10 Liczba sztuk zwierząt hodowlanych w mieście i gminie Czyżew

Źródło: Powszechny Spis Rolny, GUS 2002r.

Żadnych zwierząt gospodarskich nie posiada 38% gospodarstw.

Do słabych stron rolnictwa gminy należy zaliczyć niekorzystną strukturę agrarną gospodarstw rolnych, czyli małą przeciętną powierzchnię gospodarstw i ich znaczne rozdrobnienie.

2.3.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy położone w obrębie gminy Czyżew, będące własnością Skarbu Państwa znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Rudka. W sąsiedztwie gminy położone są trzy leśnictwa: Trzeciny i Ciechanowiec w powiecie wysokomazowieckim oraz Nur w powiecie ostrowskim. Dyżury w sprawie nadzoru nad lasami niepaństwowymi na terenie gminy prowadzi Leśnictwo Nur.

Czyżew jest gminą o niewielkim udziale terenów leśnych. Stanowią one 7,3% powierzchni gminy (przy średniej dla Nadleśnictwa w wysokości 20,4%). Największy udział w kompleksach leśnych stanowią drzewostany dojrzałe (39% to drzewostany z przedziału 31-40 lat, aż 67% mieści się w przedziale 31-50 lat).

Struktura własności - W strukturze własności gruntów leśnych w gminie dominują lasy będące własnością osób fizycznych (ponad 89% – 852,3 ha). Wysoki udział lasów prywatnych jest charakterystyczny dla całego obszaru objętego zarządkiem Nadleśnictwa Rudka. Ich udział w lasach na terenie Nadleśnictwa wynosi blisko 70%.

Mniejszy udział mają grunty leśne będące własnością Skarbu Państwa – lasy Skarbu Państwa będące w zarządzie Lasów Państwowych stanowią blisko 10%. Zgodnie z ustawą o lasach nadzór nad lasami nie należącymi do Skarbu Państwa prowadzi starosta powiatu.

Tabela 9 Struktura własności gruntów leśnych i zadrzewionych w gminie

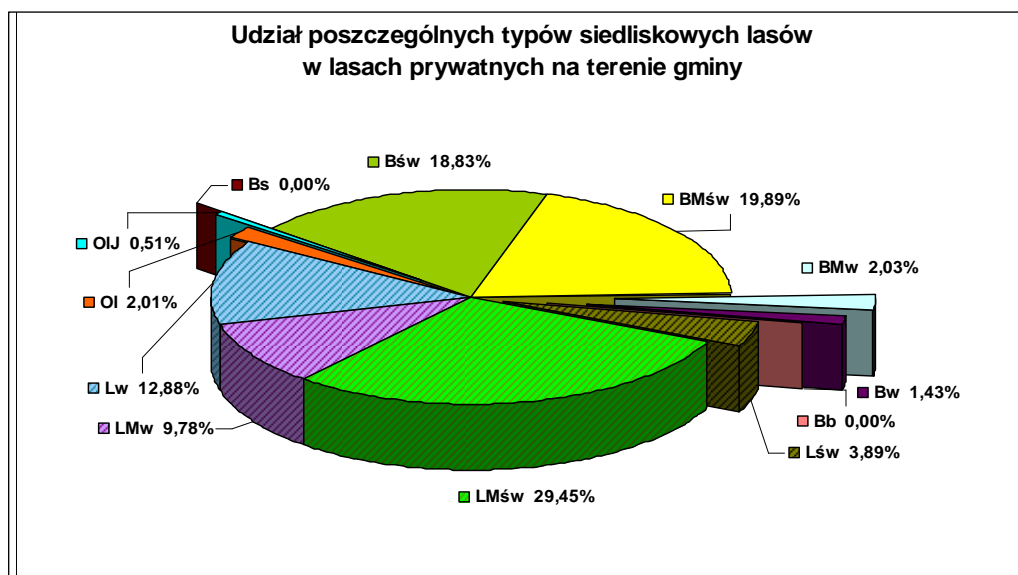
		2005	2006	2007	2008	2009
las ogółem	ha	953,6	958,0	954,3	952,8	953,1
grunty leśne prywatne	ha	849,9	854,3	853,6	852,0	852,3
grunty leśne publiczne ogółem	ha	105,1	105,1	102,1	102,1	102,1
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	94,1	94,1	94,1	94,1	94,1
lesistość w %	ha	7,30	7,30	7,30	7,30	7,30

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Struktura przestrzenna – lasy na terenie gminy są rozdrobnione i nie tworzą dużych, zwartych kompleksów leśnych. Największe skupienia tworzą na północ od miejscowości Rosochate Kościelne oraz przy granicy gminy pomiędzy Starym Kaczynem i Dąbrową Wielką, gdzie łączą się z kompleksami leśnymi w ościennych gminach. Duży udział w strukturze przestrzennej lasów mają zbiorowiska wilgotne położone w dolinach cieków wodnych (zbiorowiska wilgotne to ok. 28% powierzchni lasów w gminie).

Struktura siedliskowa – analizując dane dla lasów prywatnych widać wyraźną dominację siedlisk świeżych – blisko połowę wszystkich lasów należących do osób prywatnych stanowią siedliska boru mieszanego świeżego oraz lasu mieszanego świeżego (dodatkowo z borem świeżym jest to już 68%). Dość duży udział mają zbiorowiska wilgotne (jak las wilgotny, las mieszany wilgotny, bór mieszany wilgotny oraz olsy) – stanowią one ok. 28% powierzchni lasów. Znikomy udział w strukturze siedliskowej mają zbiorowiska suche.

Wykres 11 Udział poszczególnych typów siedliskowych lasów w lasach będących własnością osób fizycznych (na podstawie uproszczonych planów urządzenia lasów)

Porównując udział procentowy powierzchni siedliskowych typów lasów na terenie gminy z danymi dla całego Nadleśnictwa, widać większy niż w Nadleśnictwie udział siedlisk borowych (13,43% na terenie Nadleśnictwa i aż 42,18% na terenie gminy). Wynika to głównie z pozostawienia lasów (bądź też wprowadzenia zalesień) na najślabszych glebach, niekorzystnych dla rozwoju rolnictwa.

2.4. WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Ochrona terenów zieleni jest obowiązkiem gmin, które podejmują działania w kierunku rozwoju tych terenów. Rygorom ochronnym poddane są parki, zadrzewienia itp. Tworzenie nowych założeń parkowych oraz kształtowane wiejskiej zieleni urządzonej wpłynę na poprawę ich struktury przyrodniczej. Ważna jest renowacja zabytkowych parków, co głównie przyczynia się do zachowania wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

Działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej obejmują również sektor rolnictwa. Wspieranie form rolnictwa stosującego metody produkcji nienaruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego jest jednym z celów stawianych przez II Politykę Ekologiczną Państwa w zakresie różnorodności biologicznej i ochrony przyrody.

Z form ochrony wymienionych w ustawie o ochronie przyrody na terenie gminy występuje jedynie zespół przyrodniczo-krajobrazowy pod nazwą „Park Krajobrazowy w Czyżewie” ustanowiony Uchwałą Nr XXXVI/190/10 Rady Gminy Czyżew – Osada z dnia 16 kwietnia 2010 r. Ochroną prawną został objęty teren parku dworskiego (część działki 146/1 obręb Czyżew Kościelny) w miejscowości Czyżew-Osada, który jest częścią dawnego założenia dworsko-ogrodowego otaczającego siedzibę właściciela majątku. Szczególnym celem ochrony zespołu jest zachowanie krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz drzewostanu z dużą ilością starodrzewu, głównie wiązków polnych.

3. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Czyżew obszary naturalnych zagrożeń geologicznych nie występują.

4. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

4.1. UDOKUMENTOWANE ŹŁOŻA KOPALIN

Na dzień dzisiejszy na terenie gminy nie ma udokumentowanych złóż kopalin. W czasie badań prowadzonych na terenie gminy wytypowano dwa perspektywiczne obszary występowania piasków o znaczeniu lokalnych (oba na terenach leśnych):

- złóż „Kaczyny Herbasy” – obszary piaszczysto-żwirowe o miąższości 2-3m,
- złóż „Rosochate Kościelne” – osady piaszczyste podrzędnie piaszczysto-żwirowe o miąższości 7m.

W czasie prac wykryto również złoża surowców ilastych w okolicy Czyżewa, jednakże ze względu na położenie w obrębie gleb wysokich klas bonitacyjnych zaliczono je do kategorii złóż negatywnych.

4.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

W obrębie miasta i gminy nie występują Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP).

5. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA WODNEGO

5.1. STREFY ORAZ OBSZARY OCHRONNE

Na terenie gminy i miasta Czyżew występują jedynie strefy ochrony bezpośredniej: dla ujęcia SUW Czyżew - decyzją Starosty Wysokomazowieckiego RA.6212-SO-3/00 z dnia 23 czerwca 2000r. oraz dla ujęcia SUW Rosochate Kościelne - decyzją Starosty Wysokomazowieckiego RA.6212-SO-3/00 z dnia 23 czerwca 2000r. Żadne z ujęć nie posiada wyznaczonej strefy ochrony pośredniej.

5.2. OCHRONA PRZED POWODZIĄ

Na terenie miasta i gminy Czyżew wyznaczono tereny zagrożone niebezpieczeństwem wystąpienia powodzi dla rzeki Brok.

„Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi – obszary zagrożenia powodziowego – rzeka Brok” sporządzono w 2006 roku na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie. Wyznaczone obszary dotyczą rzeki Brok oraz mniejszych cieków z nim powiązanych - Siennicy i Stróżynki. W powyższym opracowaniu określono następujące strefy zagrożenia powodziowego:

- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 0,5%
- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1%
- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 5%
- strefę płytkiego zalewu (0,5 m) od wody o prawdopodobieństwie 1%

Zgodnie z art. 4a ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz.U. 2001 Nr 115 poz. 1229 z późn. zm.¹⁰) *w celu zapewnienia prawidłowego gospodarowania wodami, w tym w szczególności ochrony zasobów wodnych oraz ochrony ludzi i mienia przed powodzią*, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wymaga uzgodnienia z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z

¹⁰ Zmiany testu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w: Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, Nr 267, poz. 2255, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217, Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 21, poz. 125, Nr 64, poz. 427, Nr 75, poz. 493, Nr 88, poz. 587, Nr 147, poz. 1033, Nr 176, poz. 1238, Nr 181, poz. 1286, Nr 231, poz. 1704, z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 168, poz. 1323, Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 44, poz. 253, Nr 96, poz. 620, Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 204, poz. 1195.

art. 9 pkt. 6c zaliczane są obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Obszary te wyznaczone są na mapach zagrożenia, mających powstać do końca 2013r. Można przyjąć, iż wyznaczone w w/w „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi” z 2006r. tereny będące w zasięgu wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1%, zaliczone zostaną do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

6.1. RYS HISTORYCZNY

Czyżew swój początek datuje na XI w. Pierwsi osadnicy przybyli tu ze środkowej części Mazowsza.

W II połowie XVI w Czyżew rozpadł się na kilka wsi drobnoszlacheckich o wspólnej nazwie Czyżewo. Do XVI w Czyżew zamieszkiwali wyłącznie chrześcijanie, następnie w związku z nabyciem praw miejskich zaczęła do Czyżewa napływać ludność żydowska. W XVII w była to wieś licząca 47 domów i zamieszkiwało ją około 370 mieszkańców. W ciągu następnych 33 lat ilość zabudowań wzrosła do 89 domów a liczba mieszkańców zwiększyła się do 1508 r. Ludność Czyżewa przeważnie zajmowała się drobnym rzemiosłem i handlem. Ten ostatni skupiał się głównie w rękach ludności żydowskiej stanowiącej 97% mieszkańców.

Dalszy rozwój związany był z budową w 1854 r. linii kolei żelaznej warszawsko – petersburskiej, przecinającej ziemie czyżewskie na dwie części. Wtedy zaczął rozwijać się handel i nastąpiła wzmożona wymiana towarów i usług. Ludzie zaczęli zamieszkiwać tereny położone blisko stacji i tak powstała miejscowość Czyżew Stacja.

Podstawą utrzymania ludności zamieszkałej we wsiach wokół Czyżewa, a stanowiącej szlachtę zaściankową, było rolnictwo.

Walki narodowo-wyzwoleńcze w okresie powstania listopadowego i styczniowego nie ominęły Czyżewa. Za udział ludności w powstaniu, Czyżew ukazem carskim z 1870 r. został pozbawiony praw miejskich. Od roku 1867 w wyniku nowego podziału administracyjnego kraju, Czyżew wszedł w skład guberni łomżyńskiej.

Czyżew jako siedziba władz administracyjnych posiadał w ówczesnych czasach takie instytucje jak: szkoła, szpital, poczta, sąd grodzki (mieścił się on przy ulicy Mazowieckiej) oraz kancelaria notarialna. Lata dwudziestolecia międzywojennego to również okres powstania na terenie Czyżewa szeregu instytucji wspomagających rolnictwo. Zorganizowana zostaje Spółdzielnia Rolnicza – handlowa, która zajmowała się skupem zboża, dostarczaniem nawozów sztucznych, sprzedażą narzędzi rolniczych a nawet wypożyczaniem takich maszyn jak młocarnie i maszyny czyszczące. Istniał również Bank Ludowy jako filia Banku w Ostrowi Mazowieckiej. We wsiach Złote Jabłko i Pieńki Wielkie działały 2 kółka rolnicze. Nie były one dotowane przez państwo a opierały swoją działalność na funduszach powstałych ze składek członkowskich.

Jak na małą osadę Czyżew rozwijał się dość dobrze. Poza zakładami pracy jak młyny czy cegielnie, dobrze prosperowały w tamtym czasie: podhurtownia soli, hurtownia tytoniu, hurtownia materiałów pędnych i stacja benzynowa. Na potrzeby ludności chleb wypiekało 14 piekarni a mięso i wyroby wędliniarskie dostarczało 17 masarni. Energii elektrycznej od 1929r. dostarczała prywatna elektrownia Łepaka i Szczupakiewicza.

W XVIII w. w mieście odbywały się jarmarki na Małym Rynku, które później przeniesiono na Duży Rynek. Na przełomie XIX i XX w przy Małym Rynku postawiono murowane kamieniczki parterowe, zaś w obrębie Dużego Rynku, zabudowano kamieniczkami parterowymi jednopiętrowymi. Były to przeważnie kamienice czynszowe.

Kościół jako centralna budowla miasteczka zamykała czworobok Dużego Rynku po środku którego stały w dwóch rzędach kramy, czyli parterowe domki i budki stłoczone na niewielkiej przestrzeni gdzie skupiał się handel. We wrześniu 1939 r. zostały one doszczętnie spalone podczas pożaru Czyżewa spowodowanego bombardowaniem niemieckiego lotnictwa. Na ich miejscu sowieci utworzyli skwer z pomnikiem Lenina. Monument ten Niemcy w 1941 r. kazali Żydom wrzucić do rzeki Brok obok mostu, gdzie spoczywa do dziś pod przyczółkiem mostu.

W latach 1940-1941 w Czyżewie Stacji prawdopodobnie trzykrotnie odbywały się wywózki na Sybir miejscowej ludności i w związku z tym powstanie pomnik upamiętniający tamte wydarzenia.

W 1931r. na Małym Rynku wzniesiono pomnik ku czci poległych polskich żołnierzy i marszałka Piłsudskiego. Pomnik miał postać trzy metrowej kolumny z tablicą na której widniał napis: „Cześć bohaterom poległym za Niepodległość Ojczyzny”. W 1939 r. po wkroczeniu wojsk sowieckich, pomnik został zniszczony i zakopany. Odkopano go dopiero w 1981 r. i ustawiono na poprzednim miejscu. Zaś w roku 2003 został gruntownie odrestaurowany i zwieńczony sylwetką orła.

W 1944 r. Czyżew został siedzibą gminy. Władze gminne postanowiły rozbudować osadę. W dniu 5 maja 1946 r. odbyło się zebranie przedstawicieli społeczeństwa czyżewskiego sprawie rozbudowy osady Czyżew. W latach 1955-60 osada Czyżew stała się siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej w Czyżewie Osadzie, natomiast sąsiednia stacja kolejowa stała się siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej w Czyżewie Stacji. Obie siedziby władzy terenowej dzieliła odległość 2 km. Po likwidacji GRN w Czyżewie Stacji została tylko GRN w Czyżewie Osadzie. Następstwem tego utworzono nową nazwę urzędową miejscowości „Czyżew – Osada”, która obowiązywała od 1975r. do końca 2010r. W chwili obecnej po 140 latach Czyżew odzyskał prawa miejskie.

6.2. WALORY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

6.2.1. Historyczny układ urbanistyczny Czyżewa

Historyczny układ urbanistyczny Czyżewa ma cechy rozplanowania miejskiego, nie zachował się jednak dokument potwierdzający nadanie praw miejskich. Jest to układ prosty, ograniczony do rynku i ulic wylotowych. Charakteryzuje go pewna nieregularność wynikająca ze stopniowego narastania elementów przestrzennych. Ukształtowany ok. połowy XVIII w. na gruntach starszych wsi Czyżewo Kościelne (założona pod koniec XIV w.) i Czyżewo Osada (XVII w.). Wytoczono wówczas Stary Rynek, ulicę Mazowiecką, Zarębską i ulicę Nurską oraz zaadaptowano starsze elementy – zespół kościoła parafialnego, ulice Kościelna, Cmentarna, Cicha. Nieregularna, gęsta sieć ulic na południe od Starego Rynku powstała pod koniec XVIII w. i na początku XIX w., w związku z coraz większym napływem ludności żydowskiej. W pierwszej połowie XIX w. rozpoczęto regulację układu. W 1 połowie lat 40 XIX w. przeniesiono na obecne miejsce cmentarze żydowski i rzymskokatolicki, ok. połowy XIX w. wytoczono Mały Rynek. Wtedy też nastąpił bardziej dynamiczny rozwój miejscowości, co wiązało się z budową linii kolejowej. Miejscowość była własnością prywatną, w południowo-wschodniej części Czyżewa usytuowany był folwark gospodarczy, jednak do 1 połowy lat 30 XIX w. nie było tu siedziby właścicieli. Zespół dworski założony został ok. połowy XIX w. po przeciwnej stronie rzeki Brok, funkcjonował do 1944r.

6.2.2. Obiekty i założenia sakralne

Kościół pw. Św. Piotra i Pawła zlokalizowany w Czyżewie Osadzie wybudowany został w latach 1869-1874 wg projektu Leonardo Marconiego w stylu neorenesansowym. Jest to budowla murowana, dwu-wieżowa, o charakterze bazylikowym. Wewnątrz zabytkowe polichromie. Ołtarz główny pochodzi z 1875 roku, barokowe rzeźby z 1740 roku. Wyposażenie świątyni pochodzi z XVIII i XIX w. Ochroną konserwatorską objęto również starą część cmentarza grzebalnego należącego do parafii rzymskokatolickiej pw. Św. Piotra i Pawła z zabytkowymi kaplicami których obecny stan wymaga renowacji.

Kolejnym zabytkiem związanym silnie z historią Czyżewa jest **Synagoga** zwana potocznie Bożnicą i fragment cmentarza żydowskiego. Ten ostatni zachował się w najmniejszym stopniu. Zostało tylko kilka nagrobków oraz fragment muru ogrodzeniowego. Część grobów zabrały rodziny przenosząc je na inne cmentarze, część zaś została bezpowrotnie zniszczona.

Prawdopodobnie w 1870 roku w Czyżewie istniały 2 synagogi drewniane, jedną zaś przebudowano i w miejsce drewnianej powstała murowana z cegły nie tynkowana i przetrwała do dziś. Bożnica zachowała swój dawny wygląd, pozostały również charakterystyczny wykonany w cegle, motyw tablic Mojżeszowych. Obecnie budynek ten został wydzierżawiony na magazyn.

Kościół p.w. Św. Stanisława zlokalizowany w Dąbrowie Wielkiej to neogotycki budynek wybudowany w latach 1883-1889. Jest to budowla bazylikowa, trójnawowa, z elementami neoromańskimi. W ołtarzu głównym znajduje się barokowy obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem namalowany w pierwszej połowie XVIII w. Wyposażenie kościoła pochodzi z XVIII w. i przełomu XIX i XX w. W czasie II wojny światowej Niemcy wyburzyli dwie wieże. Odbudowa kościoła po zniszczeniach wojennych nastąpiła w latach 1947-60.

Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Doroty w Rosochatym Kościelnem w skład, którego wchodzi: murowany kościół z 1546r., drewniana dzwonnica z 1825r., drewniana plebania z 1931r. oraz cmentarz rzymskokatolicki. Kościół parafialny p.w. Św. Doroty w został zbudowany w latach 1527-1546 w stylu późnogotyckim. Jest to budynek murowany z cegły na fundamencie z łamanego granitu, nie tynkowany z wyjątkiem kruchty północnej, blend okiennych i fryzu podokapowego. Elewacje kościoła są opięte uskokowymi szarpami, a w narożach ustawiono szkarpy ukośne. Szczyt kościoła jest trójkątny, dwustrefowy. Wąskie nawy boczne, wydzielone masywnymi kwadratowymi filarami, otwierając się ku głównej półkolistymi arkadami. Chór muzyczny założono na planie wycinku koła, pod nim znajduje się trójdzielna kruchta otwarta do nawy trzema półkolistymi arkadami. Kościół był wielokrotnie remontowany. Podczas ostatniej wojny został spalony, odbudowano go w 1950r.

W kościele są trzy ołtarze marmurowe. Ołtarz główny nie posiada nastawy. W ołtarzu bocznym po lewej stronie znajduje się figura Matki Boskiej Królowej, zaś w ołtarzu po prawej stronie – obraz Matki Boskiej Różańcowej. Wystrój kościoła pochodzi z okresu powojennego. Nad wejściem z prezbiterium do zakrystii znajduje się niewielka płyta z białego marmuru z datą 1546 upamiętniająca budowę kościoła. Do zabytków należą ponadto: monstrancja z 1742r., kropielnica z XVII wieku w formie czaszy oraz marmurowe kropielnice z 1895r.

6.2.3. Obiekty kolejowe

Dworzec kolejowy wybudowany w latach 1859-1862. Budynek murowany na kamiennym cokole, otynkowany w formie boniowania. Zbudowany na planie prostokąta. Okna i drzwi w elewacji północnej, południowej i wschodniej zamknięte łukiem pełnym, w elewacji zachodniej prostokątne.

Ponadto obiektem który nie jest wpisany do rejestru, ale jest również godny uwagi to parowozownia zbudowana w latach 60 XIX w. Budynek dwukondygnacyjny murowany, otynkowany. Szczyty w formie tympanonów, dach zaś dwuspadowy kryty blachą.

Do zabytków związanych z koleją można także zaliczyć Dróżniczówkę zbudowaną na początku XX wieku. Dziś użytkowana jako dom prywatny.

6.2.4. Zabudowa mieszkalna

Najbardziej wyróżniającym się zabytkiem w Czyżewie jest dom mieszkalny Generała Roszkowskiego wybudowany na początku XIX w.

Ponadto w wielu miejscowościach znajdują się pojedyncze budynki mieszkalne pochodzące z XX w.

6.2.5. Założenia pałacowo-parkowe, parkowe i dworskie

Ochroną konserwatorską, poprzez wpis do rejestru, objęty jest park podworski zlokalizowany w Czyżewie o charakterze krajobrazowym. Okres pochodzenia tego założenia datuje się na 2 połowę XIX w. Układ przestrzenny parku jest słabo czytelny, chociaż da się zauważyć pewne akcenty, z których możliwe jest odtworzenie chociażby w części poprzedniego wyglądu.

6.2.6. Cmentarze

Pamiątkowym miejscem w Czyżewie Stacji, o którym nie można zapomnieć jest Cmentarz założony w 1915r. Zarys mogił i kwater jest nieczytelny, brak również nagrobków. Na terenie cmentarza znajduje się krzyż z 1903 roku. Całość jest ogrodzona niską siatką na podmurówce betonowej.

Elementem zabytkowym parafii jest również cmentarz grzebalny, a mianowicie fragment tego cmentarza wraz z otaczającym go kamiennym parkanem. Obiekt ten posiada także zabytkowe nagrobki pochodzące z XIX, które przetrwały po dziś dzień w bardzo dobrym stanie.

6.3. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Na podstawie, poniższych kryteriów oceny wyboru dóbr kultury współczesnej, zaproponowanych przez OW SARP, przeprowadzono analizę terenu miasta i gminy Czyżew:

- kryterium nowatorstwa zarówno w zakresie rozwiązań architektonicznych, przestrzennych jak i technicznych,
- kryterium kontekstu, współistnienia zarówno na etapie tworzenia, jak i późniejszego rozwoju przestrzennego miejsca lokalizacji,
- kryterium tradycji miejsca, w tym zaprzeczenia jako próby stworzenia nowych wartości lub twórczego nawarstwiania się dziedzictwa pokoleń,
- kryterium symbolu w ujęciu ogólnym - historycznym i np. dla przyjezdnych (migracje zawodowe i turystyka),
- kryterium uznania współczesnych - nagrody, wyróżnienia, plebiscyty,
- kryterium próby czasu, zachowania walorów przestrzennych i estetycznych pomimo degradacji będącej efektem technicznego zużycia lub niedbalstwa zarządcy, czy też „spontanicznego” rozwoju zagospodarowania terenów przyległych,
- kryterium artystyczne,
- kryterium unikalności np. jedyny obiekt zachowany w formie nie przekształconej.

W wyniku oceny nie wyłoniono obiektów dóbr kultury współczesnej.

6.4. OCENA STANU ZACHOWANIA I ZAGROŻEŃ ZABYTKÓW

Nagromadzenie zabytkowych obiektów i elementów układu przestrzennego zespołów ruralistycznych, sięgających swą genezą XV w., świadczy o nieustannym rozwoju struktur osadniczych tych ziem oraz silnych uwarunkowaniach geopolitycznych.

Nie można jednak pominąć zagrożeń, które stanowi: w dużym stopniu zły stan techniczny zabudowy historycznej powodujący jej dekapitalizację, a w rezultacie zatarcie całych zespołów zabytkowych, presja rozwoju społeczno-gospodarczego, funkcjonalnego układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej. Równie niepokojącym zjawiskiem stają się remonty obiektów prowadzone niezgodnie z wymogami konserwatorskimi.

6.5. WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH O OCHRONIE DÓBR KULTURY

6.5.1. Rejestr zabytków

Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków (art. 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1). Przedmiotowego wpisu dokonuje wojewódzki konserwator zabytków w formie decyzji administracyjnej. Ponadto do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9 ust. 2).

Wg stanu na 23.03.2011r. w rejestrze zabytków województwa podlaskiego znajduje się 20 zabytków z terenu miasta i gminy Czyżew (16 decyzji).

Tabela 10 Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta i gminy Czyżew (stan na 23.03.2011r.)

Lp	Nazwa	Kategoria	Lokalizacja	Rok powstania	Nr rejestru i data wpisu	Dane dodatkowe
1.	dwór	obiekty mieszkalne	Brulino Koski	1880 r. odb. 1966/67r.	A-191 z dn. 11.10.1985r.	dz. ew. 215, 216
2.	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej, żołnierzy rosyjskich	cmentarze	Brulino Koski		A-529 z dn. 7.12.1994r.	dz. ew. 212
3.	kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła	obiekty sakralne	Czyżew dz. nr 66	1847r.	A-58 z dn. 28.04.1990r.	proj. Leonardo Marconi
4.	synagoga	obiekty sakralne	Czyżew, ul. Piwna/Piwna	4 ćw. XIX w.	A-207 z dn. 5.11.1985r.	ochrona w promieniu 50 m wokół obiektu
5.	cmentarz rzymskokatolicki, parafialny	cmentarze	Czyżew		A-343 z dn. 21.12.1987r.	
	kaplica grobowa Sztolzmanów na cmentarzu rzymskokatolickim, parafialnym	cmentarze	Czyżew	3 ćw. XIX w.		
	kaplica grobowa Małowieskich na cmentarzu rzymskokatolickim, parafialnym	cmentarze	Czyżew	pocz. XX w.		
6.	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,	cmentarze	Czyżew		A-260 z 3.03.1987r.	
7.	park krajobrazowy w zespole dworsko-parkowym	park	Czyżew	II poł XIX w.	A-217 z dn. 16.12.1985r.	
8.	dom mieszkalny „dom generała Roszkowskiego”	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 12	pocz. XX w.	A-279 z 30.04.2010r.	
9.	cmentarz wojenny z I wojny światowej	cmentarze	Czyżew-Chrapki, ul. Mazowiecka		A-262 z dn. 3.03.1987r.	
10.	cmentarz wojenny z I wojny światowej	cmentarze	Czyżew (Czyżew Stacja), ul. Szkolna		A-261 z dn. 3.03.1987r.	
11.	dworzec kolejowy	obiekty użyteczności publicznej	Czyżew Stacja	1859-1862r.	A-380 z dn. 28.12.1988r.	ochrona w promieniu 50 m wokół obiektu
12.	zespół kościoła parafialnego: kościół par. p.w. św. Stanisława	zespół sakralny	Dąbrowa Wielka	1883-1889r.	A-407 z 15.06.1990r.	dz. ew. 162
	kaplica			pocz. XX w.		
	zespół kościoła parafialnego: ogrodzenie cmentarza kościelnego					
13.	cmentarz rzymskokatolicki	cmentarz	Dąbrowa Wielka		A-350 z	

Lp	Nazwa	Kategoria	Lokalizacja	Rok powstania	Nr rejestru i data wpisu	Dane dodatkowe
	fragment				23.12.1987r.	
14.	kościół par. pw. św. Doroty	obiekty sakralne	Rosochate Kościelne	1546r.	A-8 z dn. 19.03.1956r.	dz. ew. 1114
15.	dzwonnica	obiekty sakralne	Rosochate Kościelne	Ok. 1775r.	A-227 z 27.03.2009	
16.	cmentarz rzymskokatolicki - fragment	cmentarze	Rosochate Kościelne		A-344 z dn. 21.12.1987r.	

Źródło: <http://wosoz.pbip.pl>

6.5.2. Gminna ewidencja zabytków

Gminną ewidencję zabytków stanowią zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków, zabytki nieruchomości nie wpisane do rejestru zabytków oraz parki kulturowe.

Ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), zaś ewidencję z terenu gmin prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4).

Obok zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych ochronę zabytków objętych gminną ewidencją uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wskazuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art.19 ust. 1).

Ewidencja zabytków w gminie Czyżew obejmuje: historyczny układ przestrzenny miejscowości Czyżew, cmentarz żydowski w Czyżewie, pozostałości zespołu dworskiego w Dąbrowie Wielkiej oraz 89 zabytkowych obiektów budowlanych funkcjonujących samodzielnie lub tworzących historyczne zespoły budowlane.

Tabela 11 Gminna ewidencja zabytków nieruchomości z terenu miasta i gminy Czyżew

Lp.	Nazwa	Kategoria	Lokalizacja	Rok powstania
1.	historyczny układ przestrzenny miejscowości	układy przestrzenne urbanistyczne i ruralistyczne	Czyżew	
2.	brama i ogrodzenie cmentarza przykościelnego	obiekty sakralne	Czyżew	4 ćw. XIX w.
3.	plebania w zespole kościoła parafialnego	obiekty sakralne	Czyżew	4 ćw. XIX w.
4.	ogrodzenie cmentarza rzymskokatolickiego, parafialnego	cmentarze	Czyżew	k. XIX w.
5.	cmentarz żydowski	cmentarze	Czyżew, ul. Cicha	
6.	szkoła (ob. budynek mieszkalny)	obiekty użyteczności publicznej	Czyżew, ul. Nurska 28	
7.	parowozownia, ob. dom mieszkalny	obiekty użyteczności publicznej	Czyżew	I. 60 XIX w.
8.	dom mieszkalny	obiekty użyteczności publicznej	Czyżew ul. Kolejowa 3	XIX/XX w.
9.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Piwna 5	I. 30 XX w.
10.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Cicha 1	I. 20 XX w.
11.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Duży Rynek 11a	pocz. XX w.
12.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Duży Rynek 13	I. 30 XX w.

Lp.	Nazwa	Kategoria	Lokalizacja	Rok powstania
13.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kościelna 2	pocz. XX w.
14.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kościelna 10	I. 20 XX w.
15.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kościelna 11	I. 30 XX w.
16.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kościelna 12	I. 30 XX w.
17.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kościelna 16	pocz. XX w.
18.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kościelna 27	I. 20 XX w.
19.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Krótka 1	I. 20 XX w.
20.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Krótka 3	I. 30 XX w.
21.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Krótka 4	I. 10 XX w.
22.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 1	I. 30 XX w.
23.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 3	I. 30 XX w.
24.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 5	I. 30 XX w.
25.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 6	I. 30 XX w.
26.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 8	I. 30 XX w.
27.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 10	I. 30 XX w.
28.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 12	I. 20 XX w.
29.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Kwiatowa 14	I. 20 XX w.
30.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Niepodległości 2	I. 20 XX w.
31.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 1	I. 30 XX w.
32.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 2	I. 30 XX w.
33.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 3	I. 30 XX w.
34.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 6	I. 30 XX w.
35.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 7	I. 30 XX w.
36.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 9	I. 30 XX w.
37.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 11	I. 30 XX w.
38.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 15	I. 20 XX w.
39.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 20	I. 30 XX w.
40.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 23	I. 30 XX w.
41.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 27	I. 20 XX w.
42.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 28	I. 20 XX w.
43.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 35	I. 30 XX w.
44.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 37	I. 30 XX w.
45.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Nurska 1	I. 20 XX w.
46.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Nurska 6	I. 30 XX w.
47.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Nurska 14	I. 30 XX w.
48.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Nurska 16	I. 30 XX w.
49.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Nurska 18	I. 30 XX w.
50.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Nurska 24	I. 20 XX w.
51.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 6	pocz. XX w.
52.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 10	I. 20 XX w.
53.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 12	I. 20 XX w.
54.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 16	I. 30 XX w.
55.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 18	I. 30 XX w.
56.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 23	I. 30 XX w.

Lp.	Nazwa	Kategoria	Lokalizacja	Rok powstania
57.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 25	I. 30 XX w.
58.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 28	I. 30 XX w.
59.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 29	I. 20 XX w.
60.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 30	I. 30 XX w.
61.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 32	I. 30 XX w.
62.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 33	I. 30 XX w.
63.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 35	I. 30 XX w.
64.	zabudowa mieszkalna	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Zarębska 39	I. 30 XX w.
65.	młyn motorowy	obiekty produkcyjne	Czyżew, ul. Nurska	1948 r.
66.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Charubiny, nr 2	pocz. XX w.
67.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Kity, nr 5	pocz. XX w.
68.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Michałki, nr 2	ok. 1900 r.
69.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Michałki, nr 37	pocz. XX w.
70.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Nowa Wieś, nr 37a	1940 r.
71.	szkoła	obiekty użyteczności publicznej	Dąbrowa Wielka	1888 r.
72.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Wielka, nr 18	k. XIX w.
73.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Wielka, nr 23	Ok. 1919 r.
74.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Wielka, nr 27	Ok. 1888 r.
75.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dąbrowa Wielka, nr 73	I. 10 XX w.
76.	młyn drewniany	obiekty produkcyjne	Dąbrowa Wielka	I. 30 XX w.
77.	Pozostałości zespołu dworskiego	zespoły pałacowe i dworskie	Dąbrowa Wielka	
78.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dmochy Babole, nr 2	1930 r.
79.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dmochy Rodzonki nr 3	ok. 1918 r.
80.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dmochy Herbaty, nr 13	1913 r.
81.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Dmochy Herbaty, nr 16	pocz. XX w.
82.	chlewik w zagrodzie	obiekty gospodarcze	Siennica Kławy	k. XIX w.
83.	stodoła w zagrodzie	obiekty gospodarcze	Siennica Lipusy, nr 2	1930 r.
84.	obórka	obiekty gospodarcze	Siennica Lipusy	k. XIX w.
85.	zagroda – dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Siennica Łukasze, nr 6	I. 20 XX w.
86.	zagroda nr 6 – chlewik	obiekty gospodarcze	Siennica Łukasze, nr 6	pocz. XX w.
87.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Siennica Łukasze, nr 7	pocz. XX w.
88.	stodoła	obiekty gospodarcze	Siennica Święchy, nr 15	pocz. XX w.
89.	dróżniczówka	obiekty użyteczności publicznej	Stokowo Szerszenie, nr 15	pocz. XX w.
90.	kapliczka przydrożna	obiekty sakralne	Święck Strumiany	XVIII w.
91.	dom mieszkalny	obiekty mieszkalne	Zalesie Stare, nr 3	pocz. XX w.
92.	chlew	obiekty gospodarcze	Zaręby Święchy, nr 1	ok. 1914 r.

6.5.3. Obszary o walorach zabytkowych (nie wpisane do rejestru) oraz obszary mające znaczenie ze względu na ochronę ekspozycji i otoczenia zabytku:

- Historyczny układ przestrzenny Czyżewa wraz z krajobrazem kulturowym powiązany przestrzennie z układem.
- Cmentarz przykościelny w otoczeniu zabytkowego kościoła par. w Czyżewie.
- Cmentarz przykościelny w otoczeniu zabytkowego kościoła par. i zabytkowej dzwonnicy w Rosochatym Kościelnym.
- Otoczenie cmentarzyska kurhanowego w Dmochach Rodzonkach.
- Otoczenie wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Świecku Stumianach (grodzisko, cmentarzysko, osady).

6.5.4. Zabytki archeologiczne

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne (obiekty i warstwy zlokalizowane w terenie), jak i ruchome zabytki (przedmioty) z nich pochodzące.

Wg stanu na 27.04.2011 r. na obszarze gminy Czyżew znajdują się 4 stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Pozostałe 118 stanowisk to obiekty płaskie, nie wyróżniające się w krajobrazie. Pod względem chronologicznym i kulturowym przeważają stanowiska późnośredniowieczne.

Tabela 12 Wojewódzki rejestr zabytków archeologicznych z terenu miasta i gminy Czyżew

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Numer w rejestrze zabytków
1.	Świećk Strumiany	43-79	1	grodzisko	XI-XIII w.	Nr rej. 29/A (A-152)
2.	Świećk Strumiany	43-79	2	osady, ślad osadnictwa	pradzieje - okres nowożytny	
3.	Świećk Strumiany	43-79	3	cmentarzysko szkieletowe	XII-XIII w.	Nr rej. 120/A (A-160)
4.	Świećk Strumiany	43-79	4	osada	XII-XIII w.	Nr rej. 121/A (A-161)
5.	Świećk Strumiany	43-79	8	osada, ślady osadnictwa	mezolit -średniowiecze	
6.	Kaczyn Stary	43-79	9	osada, ślad osadnictwa	pradzieje -wczesne średniowiecze	
7.	Rosochate Kościelne	43-79	10	ślady osadnictwa	epoka kamienia - późne średniowiecze	
8.	Rosochate Kościelne	43-79	11	osada	wczesne średniowiecze	
9.	Rosochate Kościelne	43-79	12	osada, ślady osadnictwa	epoka kamienia - okres nowożytny	
10.	Zalesie Stare	43-79	13	ślady osadnictwa	średniowiecze	
11.	Zalesie Stare	43-79	14	ślady osadnictwa	epoka kamienia - okres nowożytny	
12.	Rosochate Kościelne	43-79	15	osada, ślad osadnictwa	OWR - wczesne średniowiecze	
13.	Rosochate Nartoły	43-79	16	osada, ślady osadnictwa	mezolit - okres nowożytny	
14.	Dąbrowa Wielka	43-79	18	osady	wczesna epoka żelaza - okres nowożytny	
15.	Świećk Strumiany	43-79	38	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
16.	Świećk Strumiany	43-79	39	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
17.	Świećk Strumiany	43-79	40	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Numer w rejestrze zabytków
18.	Świętek Strumiany	43-79	41	osada, ślad osadnictwa	mezolit - okres nowożytny	
19.	Świętek Strumiany	43-79	42	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
20.	Świętek Strumiany	43-79	43	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze-okres nowożytny	
21.	Świętek Strumiany	43-79	44	obozowisko/osada	mezolit -wczesna epoka żelaza	
22.	Kaczyn Herbasy	43-79	45	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
23.	Kaczyn Herbasy	43-79	46	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
24.	Kaczyn Herbasy	43-79	47	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
25.	Kaczyn Herbasy	43-79	48	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
26.	Kaczyn Stary	43-79	49	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
27.	Kaczyn Stary	43-79	50	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
28.	Rosochate Kościelne	43-79	51	osady	średniowiecze	
29.	Rosochate Kościelne	43-79	52	ślady osadnictwa	mezolit -średniowiecze	
30.	Rosochate Kościelne	43-79	53	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
31.	Rosochate Kościelne	43-79	54	osada, ślad osadnictwa	mezolit - okres nowożytny	
32.	Rosochate Kościelne	43-79	55	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
33.	Rosochate Kościelne	43-79	56	osady	późne średniowiecze-okres nowożytny	
34.	Rosochate Kościelne	43-79	57	osada, ślad osadnictwa	mezolit - okres nowożytny	
35.	Rosochate Kościelne	43-79	58	ślady osadnictwa	pradzieje -średniowiecze	
36.	Kaczyn Stary	43-79	59	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
37.	Kaczyn Stary	43-79	60	ślady osadnictwa	mezolit - okres nowożytny	
38.	Kaczyn Stary	43-79	61	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
39.	Kaczyn Stary	43-79	62	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
40.	Rosochate Kościelne	43-79	63	ślady osadnictwa	mezolit - okres nowożytny	
41.	Rosochate Kościelne	43-79	64	ślady osadnictwa	mezolit -średniowiecze	
42.	Rosochate Kościelne	43-79	65	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
43.	Rosochate Kościelne	43-79	66	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
44.	Rosochate Kościelne	43-79	67	ślady osadnictwa	pradzieje -średniowiecze	
45.	Zalesie Stefanowo	43-79	68	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
46.	Zalesie Stefanowo	43-79	69	osada, ślad osadnictwa	średniowiecze	
47.	Kaczyn Herbasy	43-79	70	osada, ślad osadnictwa	średniowiecze	
48.	Kaczyn Herbasy	43-79	71	ślad osadnictwa	epoka kamienia	
49.					- epoka brązu	
50.	Kaczyn Herbasy	43-79	72	osady	średniowiecze	
51.	Kaczyn Herbasy	43-79	73	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
52.	Kaczyn Herbasy	43-79	76	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
53.	Dąbrowa Wielka	43-79	77	osady	średniowiecze	
54.	Dąbrowa Wielka	43-79	78	osady	wczesna epoka żelaza- okres nowożytny	
55.	Dąbrowa Wielka	43-79	79	osady	średniowiecze-okres nowożytny	
56.	Dąbrowa Wielka	43-79	80	osady, ślad osadnictwa	OWR - średniowiecze	
57.	Dąbrowa Wielka	43-79	81	osada, ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza-średniowiecze	
58.	Dąbrowa Wielka	43-79	82	osada, ślad osadnictwa	mezolit -średniowiecze	
59.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	83	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
60.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	84	osada, ślad osadnictwa	średniowiecze-okres nowożytny	
61.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	85	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
62.	Rosochate Nartoły	43-79	86	ślad osadnictwa	mezolit -wczesna epoka żelaza	
63.	Rosochate Nartoły	43-79	87	ślad osadnictwa	pradzieje	
64.	Rosochate Nartoły	43-79	88	ślad osadnictwa	średniowiecze	
65.	Rosochate Nartoły	43-79	89	ślady osadnictwa	epoka kamienia - późne średniowiecze	
66.	Kaczyn Stary	43-79	90	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
67.	Kaczyn Stary	43-79	91	ślad osadnictwa	pradzieje	
68.	Świętek Strumiany	43-79	92	osada	wczesne średniowiecze	
69.	Świętek Strumiany	43-79	93	osada, ślad osadnictwa	mezolit -średniowiecze	
70.	Świętek Strumiany	43-79	94	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Numer stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Numer w rejestrze zabytków
71.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	106	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
72.	Dąbrowa Wielka	43-79	112	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
73.	Dąbrowa Wielka	43-79	113	osada	wczesne średniowiecze	
74.	Rosochate Kościelne	43-79	114	osada	wczesne średniowiecze	
75.	Zalesie Stare	43-79	115	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
76.	Zalesie Stare	43-79	116	osada	późne średniowiecze-okres nowożytny	
77.	Rosochate Kościelne	43-79	117	ślady osadnictwa	mezolit -średniowiecze	
78.	Rosochate Kościelne	43-79	118	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
79.	Rosochate Kościelne	43-79	119	obozowisko	mezolit	
80.	Rosochate Kościelne	43-79	120	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
81.	Rosochate Kościelne	43-79	121	ślad osadnictwa	OWR	
82.	Kaczyn Stary	43-79	122	osada	wczesne średniowiecze	
83.	Kaczyn Stary	43-79	123	osada, ślad osadnictwa	średniowiecze	
84.	Rosochate Kościelne	43-79	124	ślady osadnictwa	średniowiecze	
85.	Rosochate Kościelne	43-79	125	osada	późne średniowiecze	
86.	Rosochate Nartoły	43-79	126	osada	późne średniowiecze	
87.	Rosochate Nartoły	43-79	127	ślady osadnictwa	późne średniowiecze-okres nowożytny	
88.	Rosochate Nartoły	43-79	128	ślady osadnictwa	średniowiecze	
89.	Rosochate Nartoły	43-79	129	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
90.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	130	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
91.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	131	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
92.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	132	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
93.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	133	osada	późne średniowiecze	
94.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	134	ślad osadnictwa	pradzieje	
95.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	135	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
96.	Dąbrowa Cherubiny	43-79	136	ślad osadnictwa	pradzieje	
97.	Rosochate Nartoły	43-79	137	osada	późne średniowiecze	
98.	Rosochate Nartoły	43-79	138	ślady osadnictwa	mezolit - okres nowożytny	
99.	Rosochate Kościelne	43-79	139	osada	późne średniowiecze	
100.	Rosochate Kościelne	43-79	140	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
101.	Zalesie Stare	43-79	141	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
102.	Zalesie Stare	43-79	142	osada, ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze-okres nowożytny	
103.	Zalesie Stare	43-79	143	ślad osadnictwa	późne średniowiecze	
104.	Rosochate Kościelne	43-79	144	ślad osadnictwa	XV-XVI w.	
105.	Rosochate Kościelne	43-79	145	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
106.	Rosochate Kościelne	43-79	146	wsie historyczne	późne średniowiecze-okres nowożytny	
107.	Dmochy Rodzonki	44-79	1	cmentarzisko kurhanowe	OWR	Nr rej. 79/A, 78/1-A, 77/A
108.	Czyżew	44-79	2	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze	
109.	Dmochy Bąbole	44-79	3	ślady osadnictwa	OWR - okres nowożytny	
110.	Dmochy Bąbole	44-79	4	ślady osadnictwa	OWR - okres nowożytny	
111.	Gromadzyn Szepielaki	44-79	5	ślad osadnictwa	XVI w.	
112.	Dmochy Rodzonki	44-79	6	ślad osadnictwa	okres nowożytny	
113.	Dmochy Bąbole	44-79	7	ślady osadnictwa	epoka kamienia -średniowiecze	
114.	Gromadzyn Krzeczkowo	44-79	8	ślady osadnictwa	OWR - średniowiecze	
115.	Czyżew Osada	44-79	9	osada	wczesne średniowiecze	
116.	Bieńki Stare	44-79	10	ślad osadnictwa	OWR	
117.	Gromadzyn Szepielaki	44-79	11	ślad osadnictwa	OWR	
118.	Dąbrowa Nowa Wieś	44-80	4	ślad osadnictwa	okres nowożytny	

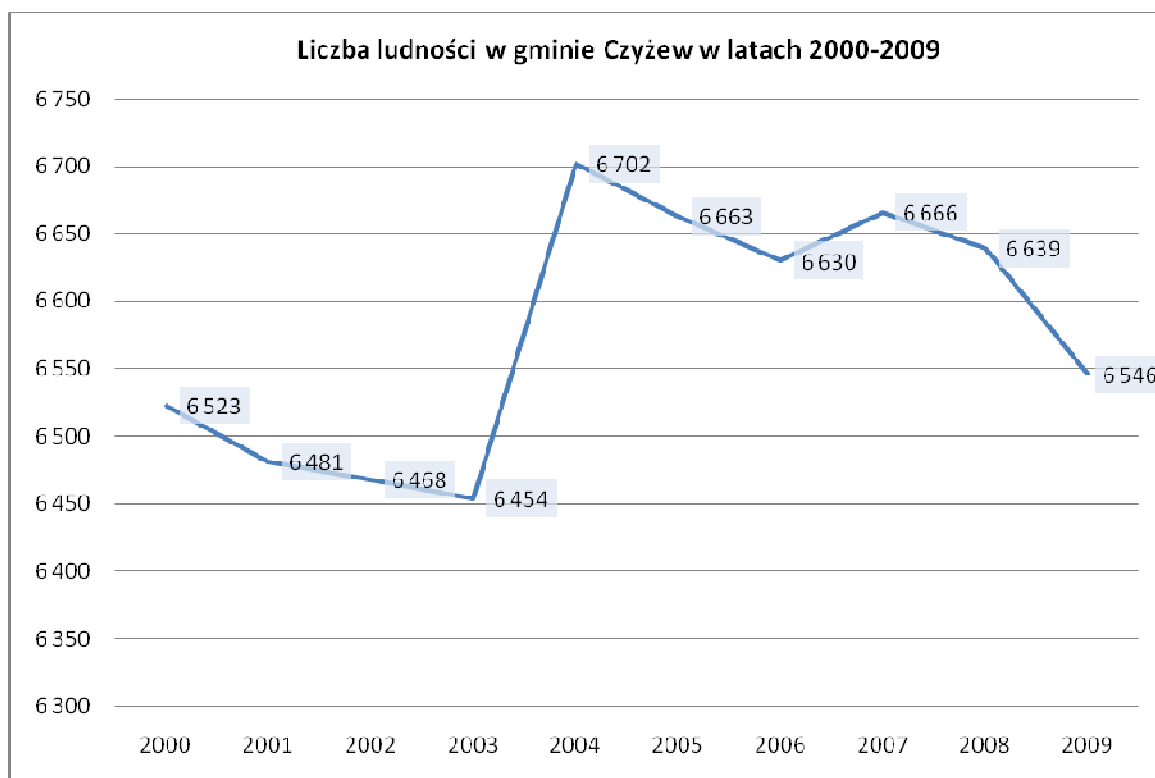
Źródło: dane udostępnione przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, Delegatura w Łomży (stan na 27.04.2011 r.)

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

7.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

W 2009r. gminę Czyżew zamieszkiwało 6546 osób (wg faktycznego miejsca zameldowania), co stanowiło ok. 11% ogółu mieszkańców powiatu wysokomazowieckiego. Współczynnik feminizacji na przestrzeni ostatnich kilku lat kształtuje się na podobnym poziomie – widoczna jest nieznaczna przewaga mężczyzn (na 99 kobiet przypada 100 mężczyzn). Wykres i tabela poniżej przedstawiają zmianę liczby ludności gminy Czyżew oraz powiatu wysokomazowieckiego na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Wykres 12 Zmiana liczby ludności w gminie Czyżew na przestrzeni ostatnich 10 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS (stan na 31.12.2009 r.)

Tabela 13 Zmiana liczby ludności ogółem

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gmina Czyżew	6 523	6 481	6 468	6 454	6 702	6 663	6 630	6 666	6 639	6 546
Powiat wysokomazowiecki	60 593	60 453	60 389	60 189	60 201	59 912	59 600	59 542	59 413	59 010

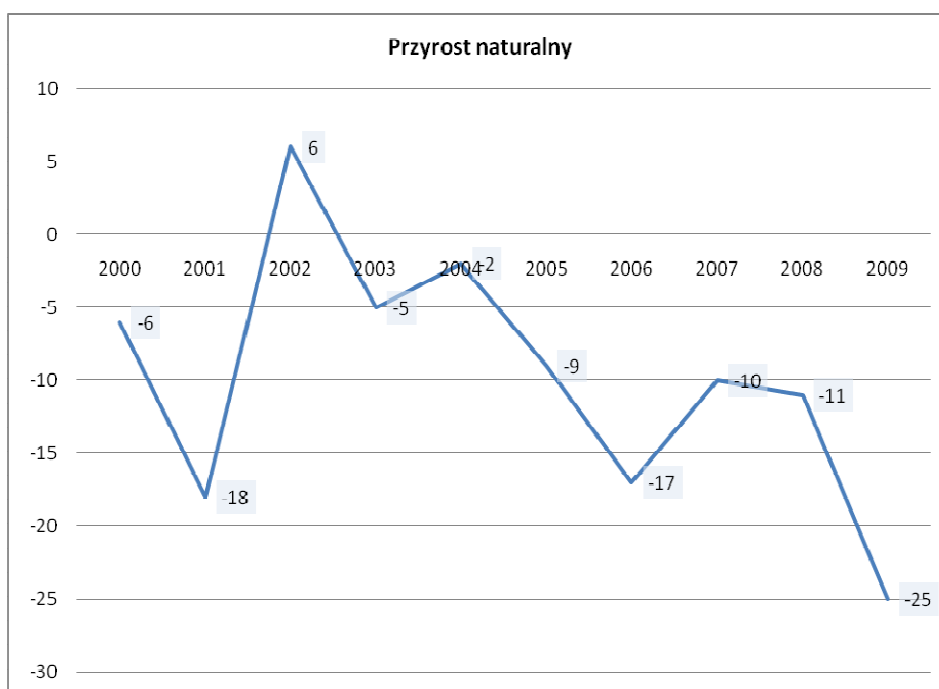
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL (stan na 31.12.2009r.)

W porównaniu z 2000 r. liczba ludności w gminie nie uległa większej zmianie. Analiza danych z ostatnich 10 lat wskazuje na znaczny wzrost liczby osób zamieszkujących gminę Czyżew w 2004 roku. Jest to związane z przyłączeniem do gminy 3 miejscowości: Szulborze Kozy, Brulino Piwki i Brulino Koski. Od tego czasu liczba ludności co roku ulega zmniejszeniu. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku powiatu wysokomazowieckiego, gdzie liczba mieszkańców w porównaniu z 2000 r. ulega stałemu zmniejszeniu.

Na spadek liczby ludności największy wpływ ma ujemne saldo migracji wewnętrznych (w granicach kraju wg GUS-u). Może być to związane z pogarszającą się sytuacją na rynku pracy oraz jakością życia mieszkańców i wynikającymi stąd migracjami w celu poszukiwania lepszego bytu. W analizowanym okresie tylko w 2008 roku saldo migracji było dodatnie. Na malejącą liczbę mieszkańców wpływ ma także przyrost naturalny. Za wyjątkiem 2006 roku, przyjmuje on wartości ujemne.

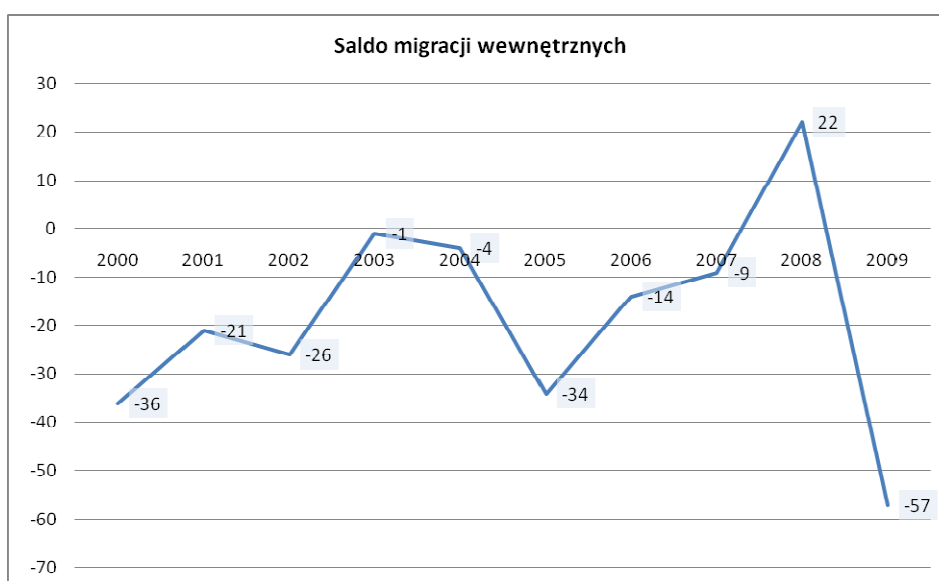
Zarówno saldo migracji wewnętrznych jak i przyrost naturalny uzyskały w 2009 roku najniższe wartości na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Wykres 13 Przyrost naturalny w gminie Czyżew

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS (stan na 31.12.2009r.)

Wykres 14 Saldo migracji wewnętrznych w gminie Czyżew

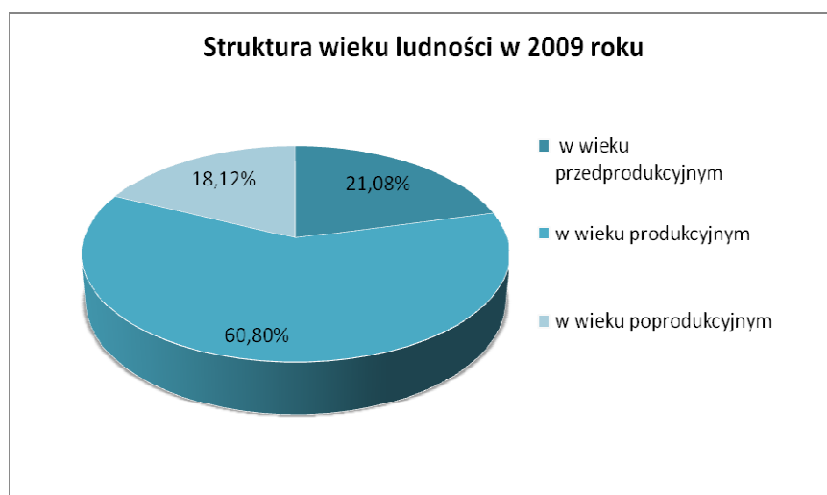

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS (stan na 31.12.2009r.)

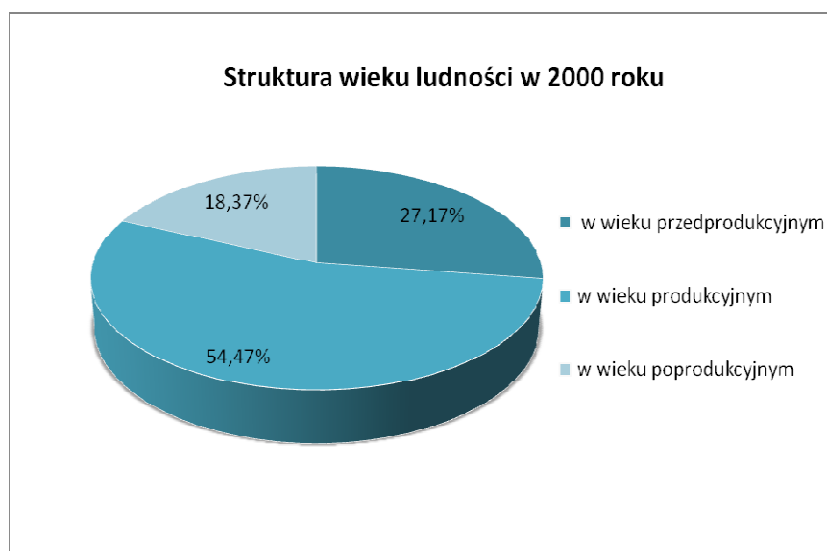
Poza liczbą ludności istotny jest udział poszczególnych grup wiekowych, warunkujący dalszy rozwój gminy. W strukturze wiekowej w gminie Czyżew dominuje ludność w wieku produkcyjnym (powyżej 17 roku życia), która w 2009 r. stanowiła 60,8% ogółu ludności. W porównaniu z rokiem 2000 jej udział wzrósł o 6,33%. W tym samym czasie obserwuje się spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym – różnica między 2009 r. i 2000 r. wynosi 6,09%. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi nieco ponad 18%.

Utrzymująca się sytuacja w postaci zmniejszającej się liczby urodzeń i wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym może w przyszłości doprowadzić do procesu starzenia się ludności. Może on mieć negatywny wpływ na politykę ludnościową a co za tym idzie - na dalszy rozwój omawianego obszaru.

Wykres 15 Udział poszczególnych grup wiekowych w strukturze ludności gminy Czyżew w 2009r.

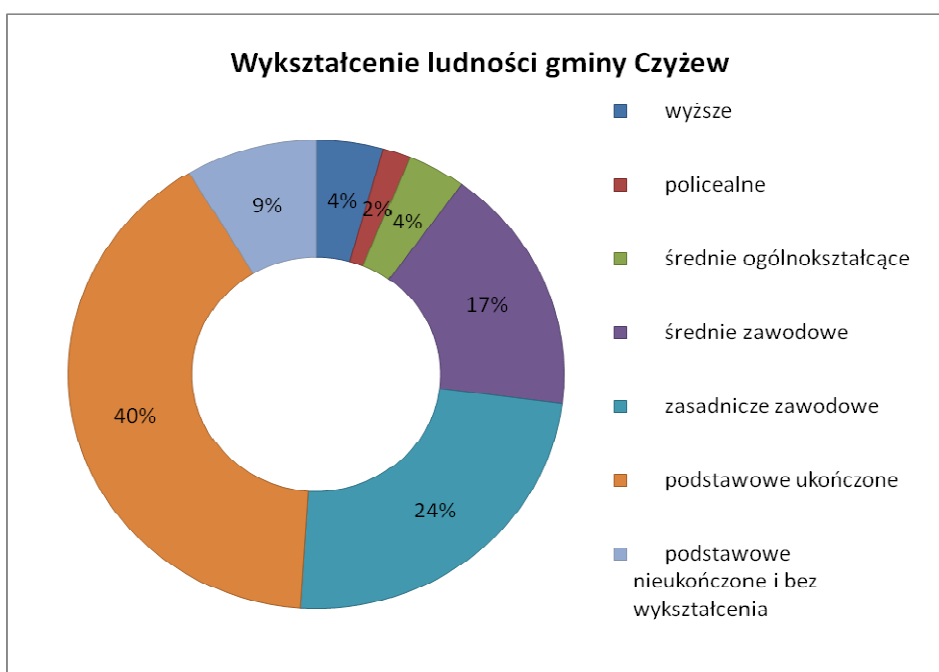
Wykres 16 Udział poszczególnych grup wiekowych w strukturze ludności gminy Czyżew w 2000 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS (stan na 31.12.2009 r.)

Dane odnośnie wykształcenia ludności miasta aktualizowane są co 10 lat, w związku, z czym nie można określić tendencji ich zmian. Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące wykształcenia ludności gminy Czyżew w 2002r., dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludność z 2002r.

Wykres 17 Wykształcenie ludności gminy Czyżew

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NSP 2002r.

7.2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Na podstawie zmiany liczby ludności w latach 2000-2009 oraz prognozy zmiany liczby ludności dla powiatu wysokomazowieckiego do 2030 roku, wnioskować można, że liczba ludności na terenie gminy Czyżew będzie systematycznie spadać. Nie przewiduje się także, aby spadek ten miał gwałtowny charakter.

Tabela 14 Prognoza ludności dla powiatu wysokomazowieckiego do 2030 r.

	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024	2026	2028	2030
Powiat wysokomazowiecki	58315	58167	57961	57842	57711	57517	57389	57200	56928	56673

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do najważniejszych cech demograficznych mających wpływ na rozwój społeczno -gospodarczy na obszarze gminy należy:

- utrzymanie się średniego wskaźnika gęstości zaludnienia,
- zmieniająca się struktura wieku ekonomicznego ludności z zaznaczającym się spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrastającym procentowym udziałem ludności w wieku produkcyjnym i utrzymywanie się na stałym poziomie udziału ludności w wieku poprodukcyjnym,
- utrzymanie się równowagi płci,
- zapobieżenie ujemnemu saldu migracji przyrostowi naturalnemu,
- zapobieżenie ujemnemu saldu migracji.

7.3. SYTUACJA NA RYNKU PRACY

7.3.1. Podmioty gospodarcze

W 2010r. (stan na 31.12) na terenie gminy Czyżew funkcjonowały 434 zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej. 412 podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego, co stanowi blisko 95% ogółu zarejestrowanych spółek. Pozostałe 22 podmioty należą do sektora publicznego. W

porównaniu z 2000r. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wzrosła z 376 do 434 w 2010 roku, czyli o 13,36%. Najwięcej podmiotów gospodarczych jest obecnie zarejestrowanych tj. w 2010 roku.

Tabela 15 Formy władania podmiotów gospodarczych

Lp.	Formy władania podmiotów gospodarczych	Liczba
	Jednostki zarejestrowane ogółem	434
1.	Sektor publiczny, w tym:	22
1.1.	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	18
1.2.	spółki handlowe	1
2.	Sektor prywatny, w tym:	412
2.1.	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	349
2.2.	spółki handlowe	13
2.3.	Spółdzielnie	4
2.4.	stowarzyszenia i organizacje społeczne	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS (stan na 31.12.2010 r.)

W strukturze podmiotów gospodarczych przeważają jednostki handlowo-usługowe oraz jednostki trudniące się naprawą pojazdów samochodowych i motocykli (27,42% wszystkich zarejestrowanych podmiotów). Jednostki związane z budownictwem stanowią 14,98% ogółu podmiotów gospodarki narodowej, kolejna jest sekcja transport i gospodarka magazynowa (12,44%) oraz przetwórstwo przemysłowe (9,22%). Odsetek podmiotów, których działalność związana jest z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem wynosi 5,99%. Nieco mniejszy udział ma pozostała działalność usługowa (5,07%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (4,84%), edukacja (4,61%) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (3,69%). Najmniejszy udział wśród zarejestrowanych podmiotów mają jednostki sekcji: administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (2,53%), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (2,53%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (1,84%), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (1,61%) oraz działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (1,15%). Pozostałe podmioty gospodarcze stanowią łącznie ok. 2% ogółu wszystkich podmiotów.

Analizując dane ostatnich lat, widać że najwięcej przybywa podmiotów gospodarki narodowej o dużym udziale w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów. Taki wzrost odnotowały podmioty trudniące się m.in. działalnością związaną z budownictwem, przetwórstwem przemysłowym oraz rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Nieznaczny wzrost podmiotów nastąpił w działalności związanej z edukacją, działalnością związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostałą działalnością usługową. Liczba pozostałych podmiotów nie uległa większym zmianom. Jedynie liczba podmiotów gospodarki narodowej znacznie zmalała w przypadku sekcji G. Mimo to jest to nadal dziedzina gospodarki, którą trudni się najwięcej zarejestrowanych podmiotów. Zmalała także liczba podmiotów gospodarczych związanych z sekcją D.

Tabela 16 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w sekcji PKD 2007r.

Podmioty gospodarki narodowej		Liczba podmiotów gospodarczych			
		sektor prywatny	sektor publiczny	ogółem	
		jed. gosp.	jed. gosp.	jed. gosp.	%
Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	26	26	5,99
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	-	40	40	9,22
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.	-	1	1	0,23
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-	1	1	0,23
Sekcja F	budownictwo	-	65	65	14,98
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1	118	119	27,42
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	-	54	54	12,44
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	-	7	7	1,61
Sekcja J	informacja i komunikacja	-	4	4	0,92
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	-	8	8	1,84
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	3	3	0,69
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1	20	21	4,84
Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	5	5	1,15
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2	9	11	2,53
Sekcja P	edukacja	15	5	20	4,61
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1	15	16	3,69
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2	9	11	2,53
Sekcja S	pozostała działalność usługowa	-	22	22	5,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS (stan na 31.12.2010r.)

7.3.2. Zatrudnienie

Zatrudnienie w gminie Czyżew, jako głównym miejscu pracy, w 2009r. wyniosło 1403 osoby. Niewielką przewagę wśród ogólnej liczby zatrudnionych stanowią mężczyźni – ok. 54%. W latach 2001-2009 widoczny jest ogólny wzrost liczby osób zatrudnionych, zarówno kobiet jak i mężczyzn. W przypadku kobiet po 2008 roku sytuacja zmienia się i liczba ta spada. Większość osób zatrudniona jest w sektorze prywatnym.

Tabela 17 Pracujący w głównym miejscu pracy

Pracujący	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ogółem	1 160	1132	1153	1171	1181	1226	1258	1332	1416	1403
mężczyźni	661	642	646	653	686	699	696	720	734	757
kobiety	499	490	507	518	495	527	562	612	682	646

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS (stan na 31.12.2009r.)

Sektor usług przemysłowych w 2003r. oferował najwięcej miejsc pracy – blisko 73,8% ogółu miejsc pracy. Znikomy procent znaleźć można w sektorze rolniczym (0,3%). Sektory usług rynkowych i usług nierynkowych oferowały odpowiednio 10,8% oraz 15,1% ogółu miejsc pracy.

Tabela 18 Pracujący wg sektorów ekonomicznych

Pracujący	2003
Ogółem	1171
Sektor rolniczy	4
Sektor przemysłowy	864
Sektor usług rynkowych	127
Sektor usług nierynkowych	176

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS

Do największych zakładów na terenie gminy Czyżew zaliczyć należy:

- Sokołów S.A. Farm Food – Oddział w Czyżewie
- Zakład Mięśny Netter – Zakład w Czyżewie
- Godagro Sp. z o.o.
- P.P. CLOVIN Sp. j.
- Handlowo-Techniczne Usługi Rolnicze PRIMATOR
- Krasbud Krasowski Sp. j.
- Klimosz Sp. z o.o. – Hurtownia Klimosz

7.3.3. Bezrobocie

W 2009r. na terenie gminy Czyżew zarejestrowano 179 osób bezrobotnych, co stanowiło 9,5% ogółu bezrobotnych w powiecie wysokomazowieckim. W stosunku do 2003r. liczba osób bezrobotnych w Czyżewie zmniejszyła się o 48%. Nieznaczną przewagę wśród bezrobotnych mają mężczyźni – stanowią blisko 55% ogółu bezrobotnych w Czyżewie. W powiecie sytuacja wygląda podobnie – nieznaczną przewagę wśród bezrobotnych mają mężczyźni. Na podstawie danych z lat 2003-2008 zaobserwować można znaczny spadek liczby osób bezrobotnych – sytuacja wygląda podobnie w powiecie wysokomazowieckim oraz w gminie Czyżew. W analizowanym okresie spadała zarówno liczba kobiet jak i mężczyzn bezrobotnych. Od 2008r. liczba bezrobotnych zaczyna ponownie wzrastać.

Tabela 19 Stan bezrobocia w latach 2003-2009

Jednostka administracyjna	Bezrobotni zarejestrowani wg płci	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gmina Czyżew	ogółem	372	354	324	274	212	186	179
	kobiety	205	201	173	146	119	95	98
	mężczyźni	167	153	151	128	93	91	81
Powiat wysokomazowiecki	ogółem	3260	3238	2999	2365	1951	1715	1893
	kobiety	1678	1742	1603	1199	976	921	1083
	mężczyźni	1582	1496	1396	1166	975	794	810

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS (stan na 31.12.2009 r.)

7.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

7.4.1. Ochrona zdrowia

Poziom usług w zakresie ochrony zdrowia w gminie Czyżew jest dobry. Zadania z zakresu ochrony zdrowia świadczone są zarówno poprzez publiczne jak i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

Do publicznych zakładów opieki zdrowotnej należą:

- Ośrodek Zdrowia i Poradnia Rehabilitacyjna w Czyżewie,
- Ośrodek Zdrowia w Rosochatem Kościelnem.

Niepublicznymi zakładami opieki są:

- NZOZ Centrum medyczo - stomatologiczne. Przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej w Czyżewie,
- "POZ" NZOZ w Rosochatem Kościelnem.

Ponadto w gminie Czyżew, w ramach ww. zakładów opieki zdrowotnej funkcjonują specjalistyczne gabinety lekarskie (np. stomatologiczne). Zaopatrzenie w leki zapewniają 3 apteki i 1 punkt apteczny w Czyżewie oraz 1 punkt apteczny w Rosochatem Kościelnem.

Na terenie gminy Czyżew funkcjonują także instytucje zapewniające odpowiednią opiekę społeczną. Główną rolę pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czyżewie.

7.4.2. Oświata

Na terenie gminy Czyżew funkcjonują:

- przedszkola:
 - Gminne Przedszkole w Czyżewie,
 - Ośrodek Wychowania Przedszkolnego "Rosochatek" w Rosochatem Kościelnem,
 - Oddziały przedszkolne funkcjonujące w ramach innych obiektów oświatowych (szkół podstawowych w Dąbrowie Wielkiej i Rosochatem Kościelnem);
- szkoły podstawowe:
 - Szkoła Podstawowa im. Szarych Szeregów w Czyżewie,
 - Szkoła Podstawowa w Dąbrowie Wielkiej,
 - Szkoła Podstawowa funkcjonująca w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Rosochatem Kościelnem;
- gimnazja:
 - Gimnazjum im. Papieża Jana Pawła II w Czyżewie,
 - Gimnazjum funkcjonujące w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Rosochatem Kościelnem;
- szkoły ponadgimnazjalne: Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Czyżewie - w ramach którego funkcjonuje:
 - Liceum Ogólnokształcące,
 - Liceum Profilowane,
 - Technikum,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
 - Szkoły Policealne dla Młodzieży oraz Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące,
 - Technikum Uzupełniające i Szkoła Policealna dla Dorosłych.

Ogólnie można stwierdzić, że gmina posiada dobrą bazę edukacyjną, zabezpieczającą w pełni potrzeby szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego oraz ponadgimnazjalnego. Istniejąca kadra pedagogiczna gwarantuje utrzymanie niezbędnego poziomu w realizacji zadań edukacyjnych wynikających ze zreformowanego systemu. Obiekty oświatowe są w zadowalającym stanie technicznym. Wszystkie szkoły wyposażone są w pracownie komputerowe oraz sale gimnastyczne.

Tabela 20 Liczba uczniów w rozbiciu na przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne (stan na 30.09.2010r.)

Placówki	Liczba uczniów
Przedszkola oraz oddziały przedszkolne	174
Szkoły Podstawowe	490
Szkoły Gimnazjalne	283
Szkoły Ponadgimnazjalne	463

Źródło: Centrum Informatyczne Edukacji (<http://www.cie.men.gov.pl/>)

7.4.3. Sport i wypoczynek

Bazę sportową na terenie gminy stanowią sale gimnastyczne znajdujące się przy szkołach podstawowych oraz boiska sportowe.

Na terenie gminy Czyżew funkcjonują:

- boisko „Orlik” w Czyżewie
- boisko sportowe Czyżew ul. Zarzecze z szatnia i miejscami do siedzenia na 300 osób,
- boisko trawiaste w Dąbrowie Wielkiej
- boisko trawiaste w Rosochacie Kościelnym

W 2009r. w Czyżewie otwarto kompleks boisk sportowych „ORLIK 2012”, z którego korzysta młodzież z całego regionu gminy Czyżew. Jest to kompleks posiadający boisko do gry w piłkę nożną, piłkę siatkową i koszykówkę. Ponadto znajduje się tu wielotorowa bieżnia wokół boiska ze skoczną w dal i miejscem do rzutu kulą. Dostępny jest również budynek socjalny, w którym są szatnie, łazienki, prysznice. Nowoczesny kompleks sportowy znajduje się także w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Rosochacie Kościelnym. Znajduje się tu hala sportowa oraz boisko trawiaste.

Na terenie gminy działa Klub Sportowy „Orlęta” w Czyżewie. W ramach klubu występują dwie drużyny piłki nożnej: Podlaska A Klasa oraz Juniorzy. Klub działa od 2005 r. i odnosi sukcesy także na szczeblu ponadlokalnym. Drugim klubem sportowym jest MUKS, działający przy Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Czyżewie. Klub zrzesza osoby zainteresowane tenisem stołowym.

7.4.4. Kultura

W dziedzinie kultury funkcjonuje jeden Gminny Ośrodek Kultury w Czyżewie. Organizuje on wiele cyklicznych imprez kulturalno-oświatowych, wystawy plastyczne, konkursy i przeglądy, spotkania z ciekawymi ludźmi. Prowadzi także zespoły taneczne, wokalne, muzyczne, teatralne i szachowe. Działa przy nim Klub Seniora oraz Klub Wędkarski. W Gminnym Ośrodku Kultury znajdują się: kawiarnia, sala plastyczna, muzyczna oraz sala widowiskowa na 170 miejsc.

Na terenie gminy działa także Biblioteka Publiczna posiadająca księgozbiór liczący prawie 15.800 woluminów. W 2010r. skorzystało z zasobów biblioteki oraz stanowisk komputerowych blisko 5000 osób. Biblioteka posiada czytelnię na 16 stanowisk, wyposażoną w księgozbiór podręczny i komputery z dostępem do Internetu. Biblioteka Publiczna Gminy Czyżew prowadzi dwie Filie Publiczno-Szkolne. Obie filie mieszczą się w budynkach szkół podstawowych: jedna w Dąbrowie Wielkiej, druga w Rosochacie Kościelnym.

Od 2010r. biblioteka, czytelnia, sala komputerowa i świetlica, pod nazwą Nowoczesne Centrum Kultury, znajdują się w wyremontowanym budynku w Czyżewie, razem z Ośrodkiem Zdrowia i Poradnią Rehabilitacyjną.

Do instytucji odpowiadających za utrzymywanie kultury i tradycji na terenach wiejskich należą przede wszystkim świetlice, w których dzieci oraz młodzież spędza czas wolny. Świetlice wiejskie znajdują w

miejsowościach: Siennica Świechy, Rosochate Kościelne, Kaczyn Stary, Kaczyn Herbasy, Dmochy Wochy, Dąbrowa Nowa Wieś oraz Dąbrowa Wielka.

7.4.5. Turystyka

Na terenie gminy nie ma obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych oraz elementów krajowej sieci ekologicznej – ECONET.PL. Ponadto gmina nie posiada znaczących zabytków, nie inwestuje także w promocję turystyczną regionu. W związku z powyższym turystyka na terenie gminy Czyżew ogrywa bardzo małą rolę.

7.4.6. Baza noclegowa

Małe znaczenie turystyki na terenie gminy przekłada się na znikomą liczbę obiektów bazy noclegowej oraz usług związanych z gastronomią. Jedynie miasto Czyżew skupia większą liczbę lokali gastronomicznych, jednak ich ilość odpowiada jedynie lokalnemu zapotrzebowaniu.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

8.1. CHARAKTERYSTYKA ZAGROŻEŃ I STANU BEZPIECZEŃSTWA

Ze względu na charakter opracowania najistotniejszym aspektem z zakresu zagrożeń bezpieczeństwa ludności mienia mają zagrożenia w ruchu drogowym. Przyczyną znacznego wzrostu wypadków drogowych w ostatnich latach jest nie tylko nieprzestrzeganie przepisów ruchu drogowego, wzrost liczby pojazdów, czy niski poziom kultury motoryzacyjnej uczestników ruchu, ale także zły i stale pogarszający się stan infrastruktury drogowej. Sieć drogową powiatu wysokomazowieckiego charakteryzuje się:

- brakiem dróg szybkiego ruchu;
- złym stanem technicznym dróg;
- niewłaściwym zagospodarowaniem dróg i ich otoczenia.

Zwiększenie natężenia w ruchu drogowym potęguje zagrożenia dla dużych grup ludzi i środowiska naturalnego. Zagrożenie to związane jest z ruchem tranzytowym i przewozem materiałów niebezpiecznych (etylina, oleje napędowe, gaz propan-butan, materiały wybuchowe i inne niebezpieczne substancje chemiczne) odbywającym się praktycznie po wszystkich drogach województwa podlaskiego.

Stały wzrost liczby pojazdów, a co za tym idzie zwiększenie natężenia w ruchu drogowym oraz słaby stan dróg potęguje zagrożenie ludzi i środowiska naturalnego. Na drogach województwa często dochodzi do wypadków, w wyniku których ludzie doznają ciężkich obrażeń ciała lub ponoszą śmierć na miejsc

Drugim równie istotnym aspektem są zagrożenia nadzwyczajne, wśród których należy wymienić:

- zagrożenia pochodzenia naturalnego (zagrożenia powodzią, pożary spowodowane uderzeniem pioruna, epidemie i epizootie, wichury, śnieżyce, gradobicia). Przez gminę przepływa rzeka Brok, dla której zostało wykonane ¹¹ „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi” wskazujące obszary zagrożenia powodziowego.
- związane z rozwojem cywilizacyjnym i działalnością człowieka (skażenia toksycznymi środkami przemysłowymi (TSP) emitowanymi do atmosfery wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby, zagrożenie pożarowe, awarie gazociągów, pożary).

¹¹ Opracowanie na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie „Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej”, Neokart GIS Sp. z o.o., 2006

Skazania toksycznymi środkami przemysłowymi może nastąpić na skutek:

- awarii urządzeń instalacji przemysłowych i zbiorników w zakładach produkujących, wykorzystujących w procesie produkcji lub magazynujących te środki. Zarówno na terenie gminy Czyżew jak i na obszarze powiatu wysokomazowieckiego nie są zlokalizowane zakłady mogące wywołać ww. awarie. Na terenie miasta Czyżew zlokalizowane są zakłady Farm Food SA (Czyżew, ul. Zarębska 48) zaliczone do zakładów o zwiększonym ryzyku w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska¹², wykorzystujące niewielkie ilości substancji niebezpiecznych takich jak: amoniak, propan techniczny, olej napędowy.
- wypadków w czasie transportu tych środków drogami kolejowymi i samochodowymi. Transport lądowy TSP odbywa się po ściśle określonych szlakach kolejowych i drogach kołowych. Za strefę bezpośredniego zagrożenia należy uważać pas terenu bezpośrednio przyległy do tych szlaków o szerokości do 4 km (z każdej strony), wyznaczony granicą możliwych porażeń śmiertelnych i średnich. Przewóz materiałów niebezpiecznych przez obszar gminy Czyżew odbywa się drogą krajową Nr 63, drogami wojewódzkimi oraz powiatowymi.

Zagrożenie wybuchem gazu z jednoczesnym pożarem może nastąpić w przypadku wystąpienia uszkodzenia lub wystąpienia awarii gazociągu. Stan taki będzie mógł powodować potencjalne zagrożenie dla przyległych terenów oraz skupisk ludzkich znajdujących się w obrębie projektowanej magistrali gazowej wskazanej w obowiązującym studium.

Zagrożenie pożarowe terenów niezurbanizowanych mogą wystąpić na terenach leśnych. Jednakże ze względu na niski udział lasów w strukturze użytkowania terenów gminy Czyżew zagrożenie to można zaliczyć do małych.

8.2. JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNE ZA ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA

Bezpieczeństwa publicznego strzeże policja i straż pożarna. Jednostki specjalistyczne znajdują się w Wysokim Mazowieckim oraz w Ciechanowcu, świadczą one usługi na rzecz mieszkańców gminy.

Posterunek Policji w mieście Czyżew swoim zakresem działań obejmuje miasto i gminę Czyżew.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy działa jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Czyżewie, która należy do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

9.1. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego uchwalono w 2003r. (Uchwała Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r.). Może mieć to wpływ na aktualność niektórych zapisów.

9.1.1. Jednostki strukturalne

W PZPW teren województwa został podzielony na jednostki strukturalne wyróżniające się występującymi na tych obszarach związkami między poszczególnymi elementami zagospodarowania i dominującymi funkcjami oraz predyspozycjami do rozwoju funkcji gospodarczych.

Gminę Czyżew zaliczono do zachodniego obszaru funkcjonalnego. Obszar ten obejmuje powiaty: grodzki – miasto Łomża (regionalny ośrodek rozwoju), grajewski, kolneński, łomżyński, wysokomazowiecki i zambrowski.

¹² Źródło: Podlaski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Białymstoku

Rysunek 3 Fragment mapy „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, 2003r.

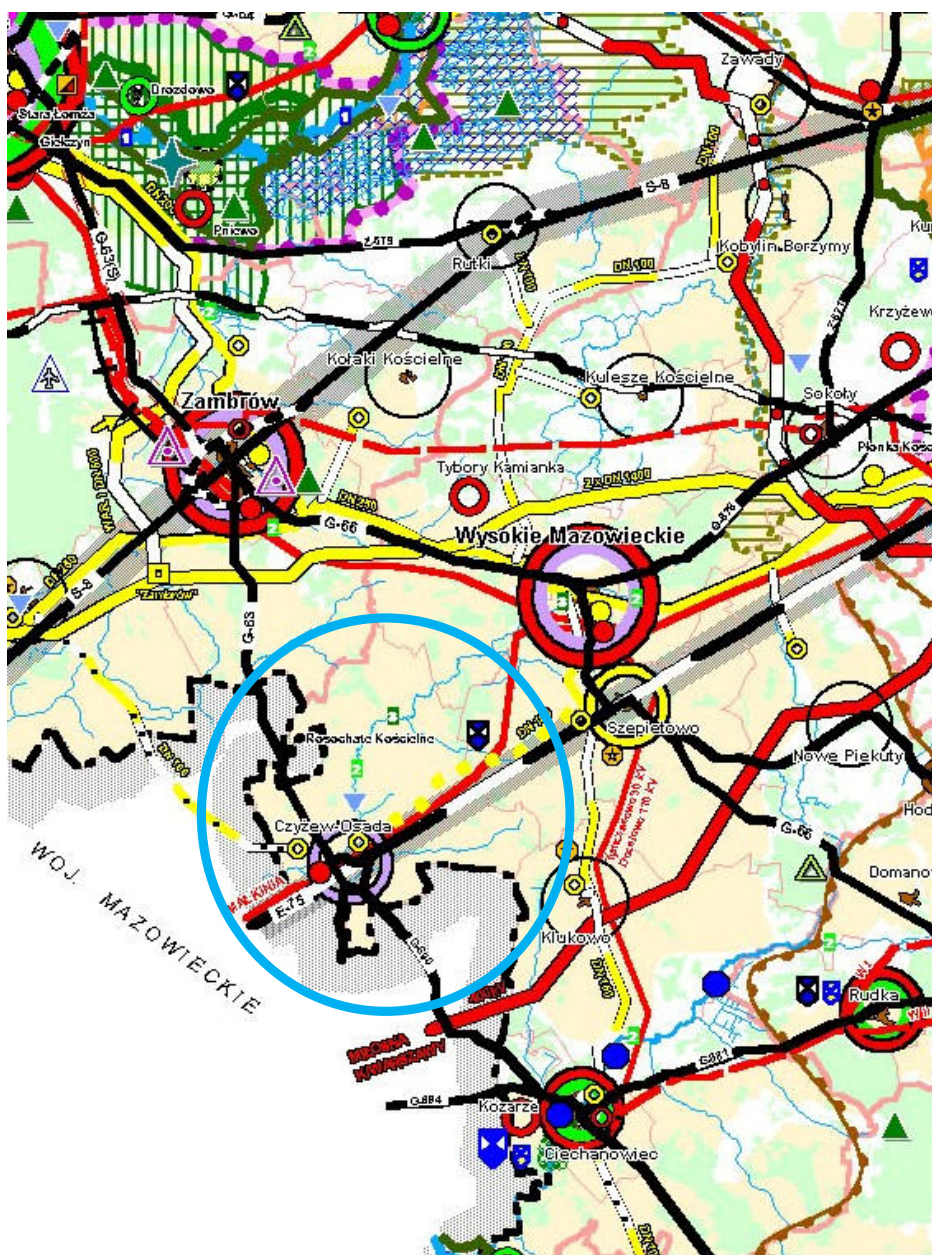
Główną funkcją obszaru jest rolnictwo, z funkcjami uzupełniającymi przemysł głównie przetwórstwo rolno – spożywcze (w Czyżewie Zakłady Mięsne FARM FOOD), przemysł drzewny, meblarski i materiałów budowlanych).

Obszar zachodni dysponuje zasobami umożliwiającymi rozwój funkcji turystycznej, jednakże gmina Czyżew znajduje się poza wyróżnionymi pięcioma regionami turystycznymi.

Regionalnym ośrodkiem rozwoju tego regionu jest Łomża (65,1 tys. osób) z rozwijającym się szkolnictwem wyższym, placówkami kultury oraz infrastrukturą gospodarczą i handlową sprzyjającymi dynamicznemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu. Funkcje powiatowe ośrodków rozwoju pełnią miasta: Zambrów, Grajewo, Kolno, Wysokie Mazowieckie.

Czyżew i Piątnicę zaliczono do lokalnych ośrodków rozwoju z dodatkową funkcją, którą jest przemysł rolno – spożywczy.

Rysunek 4 Fragment mapy „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, 2003 r.

9.1.2. Cele zagospodarowania przestrzennego

Nadrzędnym celem przyjętym w PZPW jest „Kształtowanie przestrzeni województwa podlaskiego w kierunku wyrównywania dysproporcji w poziomie jego zagospodarowania w stosunku do rozwiniętych regionów kraju, zgodnie z wymogami integracji europejskiej, współpracy transgranicznej i obronności, w sposób generujący wzrost konkurencyjności, efektywności gospodarczej i poprawę warunków cywilizacyjnych życia mieszkańców, z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i położenia”. O osiągnięcia celu nadrzędnego mają pomóc wytyczone cele ogólne:

- kształtowanie zrównoważonych struktur przestrzennych: gospodarowanie przestrzenią województwa w sposób zrównoważony i dostosowany do wymogów integracji i współpracy europejskiej, tworzenie warunków przestrzennych do rozbudowy i modernizacji infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności inwestycyjnej i turystycznej przestrzeni województwa oraz pozyskiwaniu europejskich środków pomocowych przedakcesyjnych i funduszy strukturalnych;
- kształtowanie elastycznych struktur przestrzennych, tworzących warunki wzrostu, efektywności gospodarowania bez barier i ograniczeń, w tym: restrukturyzacji bazy ekonomicznej województwa, jej dywersyfikacji oraz racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych. W ramach tego celu wyodrębnienia się 5 następujących celów szczegółowych:
 - tworzenie warunków przestrzennych do lokalizacji inwestycji produkcyjnych i usługowych, w tym atrakcyjnych ofert do racjonalnego zagospodarowania istniejącego majątku trwałego i terenów budowlanych,
 - tworzenie warunków przestrzennych do rozbudowy „otoczenia biznesu”, w tym: przedsiębiorstw regionalnych oraz przedsiębiorstw i usług komercyjnych,
 - tworzenie warunków przestrzennych do absorpcji innowacji i transferu nowoczesnych technologii, zwłaszcza w Białymstoku, Łomży i Suwałkach, w tym do rozwoju infrastruktury naukowo-badawczej oraz instytucji wspomagających wykorzystanie nauki w postępie technicznym i technologiczno – organizacyjnym,
 - tworzenie warunków przestrzennych do restrukturyzacji i rozwoju rolnictwa zdolnego sprostać standardom i konkurencji w Unii Europejskiej, a zwłaszcza do poprawy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, standardu cywilizacyjnego wsi i zwiększenia zatrudnienia w sektorach pozarolniczych,
 - kształtowanie zrównoważonych struktur przestrzennych sprzyjających rozwojowi turystyki, wypoczynku, lecznictwa uzdrowiskowego i ochrony zdrowia – warunkujących rozwój bazy ekonomicznej województwa i restrukturyzację rolnictwa;
- kształtowanie struktur przestrzennych osadnictwa, stwarzających warunki rozwoju regionalnej infrastruktury społecznej;
- kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki ekorozwoju z aktywną ochroną, wzbogacaniem i racjonalnym wykorzystaniem środowiska przyrodniczego, a w szczególności:
 - prawnie chronionych, unikalnych w skali kraju i Europy walorów ekologicznych,
 - zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
 - złóż surowców mineralnych i organicznych,
 - rolniczej przestrzeni produkcyjnej i zasobów leśnych;
- kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających ochronę zróżnicowanego etnicznie krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych przed zniszczeniem, degradacją i dewaloryzacją oraz ich racjonalne wykorzystanie do celów społecznych i gospodarczych, zgodnie z konwencjami i innymi porozumieniami międzynarodowymi.

- tworzenie warunków przestrzennych do współpracy transgranicznej z Litwą, Białorusią i województwami sąsiadującymi;
- kształtowanie struktur przestrzennych o walorach obronnych zapewniających w szczególności: bezpieczeństwo i ochronę ludności i mienia, niezawodność funkcjonowania w warunkach zagrożenia państwa i wojny, wysoką odporność na skutki nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i klęsk żywiołowych.

9.1.3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego

W PZPW wytyczono główne kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych.

W/g prognozy zaludnienia zachodni obszar funkcjonalny będzie charakteryzował się ujemnym przyrostem ludności.

Tabela 21 Stan i prognoza zaludnienia zachodniego obszaru funkcjonalnego w tys. do roku 2030

Powiat	2000-r.	2005 r.	2010 r.	2015 r.	2020 r.	2025 r.	2030 r.
grajewski	51,6	51,0	50,6	50,0	49,2	48,1	46,8
kolneński	41,2	40,3	39,3	38,1	36,7	35,0	33,4
łomżyński	51,2	49,9	48,4	46,6	44,6	42,6	40,7
wysokomazowiecki	61,8	60,2	58,3	56,3	54,2	51,9	49,6
zambrowski	46,5	45,8	45,0	44,2	43,1	41,8	40,2
m. Łomża	65,1	66,8	69,2	71,7	73,6	74,5	74,4
razem obszar zachodni	317,4	314,0	310,8	306,9	301,4	293,9	285,1

Źródło: PZPW podlaskiego, 2003r.

Funkcje obszaru oraz kierunki rozwoju sieci osadniczej

Funkcja główna obszaru zachodniego – rolnictwo;

Funkcje uzupełniające: przemysł z dominacją przetwórstwa rolno – spożywczego, turystyka i leśnictwo.

Czyżew ma być wielofunkcyjnym gminnym ośrodkiem rozwoju pełniącym funkcję usługową na poziomie gminnym w zakresie administracji, ochrony zdrowia i opieki społecznej, oświaty, kultury i sportu oraz funkcje gospodarcze. Czyżew ma pełnić dodatkowo funkcje przemysłową o znaczeniu ponadlokalnym.

Rozwój w dostosowaniu do funkcji ponadlokalnej wymagać będzie w szczególności:

- wzmocnienia bazy materialnej infrastruktury społecznej,
- rozbudowy i modernizacji bazy produkcyjno – usługowej,
- rozbudowy sieci i urządzeń infrastruktury technicznej m.in. modernizacji oczyszczalni ścieków w Czyżewie Osadzie,
- rozbudowy i modernizacji układów komunikacyjnych, w tym budowy obejść Śniadowa i Piątnicy w ciągach dróg krajowych.

9.1.4. Kierunki ochrony zasobów środowiska i przyrody oraz zabytków

- doprowadzenie jakości wód powierzchniowych powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach – rzeka Brok do II, III kl. (akt. NON),
- ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniami poprzez rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej,
- realizacja programu małej retencji na rzece Brok w Czyżewie Kościelnym,

- zachowanie i ochrona istniejącej zieleni, w tym zadrzewień, zieleni parkowej, osiedlowej i cmentarnej,
- zwiększanie lesistości obszaru poprzez zalesianie gruntów marginalnych, nieużytków i terenów poeksploatacyjnych,
- ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami oraz hałasem komunikacyjnym
- kształtowanie systemu lokalnych powiązań przyrodniczych w oparciu o sieć dolin rzecznych, dolinek bocznych, obniżeń terenowych i obszarów leśnych,
- ochrona i utrzymanie dobrego stanu technicznego i form historycznych obiektów zabytkowych.

9.1.5. Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej

- dostosowanie standardów technicznych drogi krajowej nr 63 (granica państwa – Giżycko – Pisz) – granica województwa – Kisielnica – Łomża – Zambrów – granica z województwem mazowieckim (Sokołów Podlaski) do parametrów i klasy funkcjonalnej oraz potrzeb ruchu krajowego i międzynarodowego poprzez przebudowę i budowę na terenie gminy Czyżew drogi Nr 63 (G) z przebudową do parametrów klasy G;
- przebudowa mostu na rzece Brok z dostosowaniem parametrów technicznych i nośności obiektu do klasy technicznej drogi krajowej;
- dostosowanie standardów technicznych drogi wojewódzkiej Nr 690 (Czyżew Osada – Ciechanowiec – Siemiatycze) do parametrów klasy G;
- dostosowania linii magistralnej E 75 Warszawa – Białystok – Sokółka – Suwałki – Trakiszki – granica państwa – („Rail Baltica” Warszawa – Kowno – Ryga – Tallin – Helsinki) do kursowania pociągów z prędkością w ruchu pasażerskim 160 km/h i towarowym 120 km/h przy nacisku 225 KN/oś m.in. poprzez budowę dwupoziomowych przecięć z trasami drogowymi.

9.1.6. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury

- rozbudowa systemu gazowniczego w/c wg „Długoterminowego planu rozwoju do roku 2020” Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. w oparciu o istniejące gazociągi w/c m.in. Bobrowniki – Białystok – Zambrów – Wyszów – Rembelszczyzna z odgałęzieniem do Łomży – budowa w III etapie (2011 – 2020) gazociągów w/c do zasilania gminy Czyżew Osada [w dwóch wariantach jako odgałęzienie od projektowanego gazociągu Wysokie Mazowieckie – Perlejewo (z kierunku gmina Szepietowo) – odgałęzienie od istniejącego gazociągu Białystok - Rembelszczyzna (z kierunku gmina Szumowo)].

9.2. STRATEGIA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO DO 2010 ROKU

(Uchwała Nr XXXV/438/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 30 stycznia 2006r.)

Strategia określa misję rozwoju województwa wyznacza cele i przyporządkowuje im priorytety. Realizacja Strategii pozwoli na zwiększenie spójności społeczno - ekonomicznej i konkurencyjności regionu poprzez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania jego potencjału.

Misja województwa to „**Województwo podlaskie regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego**”.

Poniżej zostały wylistowane cele strategiczne:

- Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa,
- Rozwój zasobów ludzkich zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- Podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym,
- Ochrona środowiska naturalnego,
- Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego,

- Wykorzystanie przygranicznego i transgranicznego położenia województwa,
- Rozwój rolnictwa i tworzenie warunków wielofunkcyjnego rozwoju wsi.

Priorytet I - Infrastruktura techniczna:

Działanie 1. Rozwój systemu transportowego województwa:

- budowa, przebudowa dróg publicznych,
- wspieranie przebudowy linii i urządzeń kolejowych z dostosowaniem ich parametrów do międzynarodowych i krajowych potrzeb przewozowych oraz regionalnych przewozów pasażerskich, a w szczególności linii E75 Warszawa – Białystok – Sokółka – Suwałki – Trakiszki – granica państwa, zwana „Rail Baltica” w I Europejskim Korytarzu Transportowym, z sukcesywnym dostosowywaniem parametrów dla linii magistralnej,

Działanie 2. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego

- budowa i rozbudowa lokalnych i regionalnych szkieletowych sieci szerokopasmowych,
- wdrożenie i wspieranie ogólnowojewódzkiej platformy cyfrowego urzędu i GIS z wykorzystaniem cyfrowego podpisu jako elementu „Wrót Podlasia”;

Działanie 3. Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych:

- rozwój systemu zaopatrzenia w wodę ukierunkowanego na objęcie scentralizowanymi systemami wszystkich mieszkańców jednostek osadniczych o zwartej przestrzennej zabudowie,
- rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, ukierunkowany w szczególności na eliminację zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Rozwój nowoczesnych systemów gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych w tym odpadów niebezpiecznych, ukierunkowanych na ochronę środowiska i optymalne gospodarcze wykorzystanie części odpadów,
- rozwój indywidualnych systemów, przyzagrodowego oczyszczania ścieków w jednostkach osadniczych o rozproszonej przestrzennej zabudowie,
- rozwój nowoczesnych systemów gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych w tym odpadów niebezpiecznych, ukierunkowanych na ochronę środowiska i optymalne gospodarcze wykorzystanie części odpadów,
- rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania wód opadowych i roztopowych, niezależnych od systemu kanalizacji sanitarnej,

Działanie 4. Rozwój systemów energetycznych

- dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb rozwoju województwa i standardów jakościowych,
- tworzenie warunków do wykorzystania istniejących na obszarze województwa źródeł energii odnawialnej,
- tworzenie warunków do budowy gazociągów magistralnych i sieci rozdzielczej w północnej i zachodniej części województwa.

Priorytet I - Infrastruktura społeczna

(działania nie mają charakteru przestrzennego)

Działanie 2. Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego

- ochrona i utrzymanie dobrego stanu technicznego i historycznych form obiektów zabytkowych, a w szczególności wykorzystanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji, zwłaszcza na potrzeby turystyki i działalności kulturalnej,
- zachowanie tożsamości krajobrazu kulturowego i utrzymanie ciągłości rozwoju przestrzennego historycznych zespołów osadniczych.

Działanie 3. Rozwój sportu i rekreacji

- budowa, przebudowa i modernizacja ośrodków turystyczno - sportowych oraz obiektów rekreacyjnych,
- wspieranie zagospodarowania obszarów rekreacyjno-sportowych w miastach i strefach podmiejskich,
- wspomaganie rozwoju zintegrowanego systemu szlaków rowerowych w regionie, w tym budowy ścieżek rowerowych w obszarach miejskich,

Działanie 4. Rozwój szkolnictwa (działania nie mają charakteru przestrzennego)

Działanie 5. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich oraz rozwój mieszkalnictwa

- porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej poprzez odpowiednie zagospodarowanie pustej przestrzeni w harmonii z otoczeniem,
- renowacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym oraz ich adaptacja na cele społeczne, gospodarcze lub turystyczne,
- wyznaczanie, przygotowywanie i uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
- poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych rewitalizowanego terenu,
- remont i przebudowa obiektów pełniących funkcje zaplecza turystycznego i kulturalnego.

Priorytet III - Baza ekonomiczna

Działanie 1. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich

- wsparcie gospodarstw towarowych w dostosowaniu do aktualnych norm produkcyjnych i ochrony środowiska oraz poprawy ich konkurencyjności,
- wsparcie gospodarstw w przechodzeniu na produkcję ekologiczną oraz w dostosowaniu do warunków wytwarzania i sprzedaży produktów tradycyjnych,
- wsparcie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych,
- wspieranie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego i eksportu. Dotyczyć to będzie w szczególności modernizacji i rozwoju baz przetwórstwa w sąsiedztwie rynków surowcowych (przede wszystkim mleczarstwo, przetwórstwo mięsa oraz owoców, zbóż, warzyw i ziemniaków) z priorytetem obszarów o ukształtowanym trwale zapleczu surowcowym oraz wysokim poziomie technologicznym i organizacyjnym przetwórstwa,
- stymulowanie rozwoju otoczenia rolnictwa i wzrostu zatrudnienia pozarolniczego na wsi,
- wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków cywilizacyjnych życia i pracy ludności rolniczej,
- wspieranie rozwoju i tworzenia przedsiębiorczości szczególnie poza tradycyjnymi sektorami działalności na obszarach wiejskich,
- tworzenie warunków do rozwoju hodowli bydła mięsnego,
- wspieranie rozwoju przedsięwzięć międzysektorowych typu LEADER na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- wspieranie promocji obszarów wiejskich jako motoru rozwoju regionalnego pod kątem turystycznym i inwestycyjnym,

- wspieranie postępu biologicznego poprzez prowadzenie doświadczeń wynikających z potrzeb regionu,
- wspieranie produkcji i przetwórstwa komponentów roślinnych do biopaliw.

(działania nie mają charakteru przestrzennego)

9.3. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO

(Uchwała nr XXIX/217/02 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego 27 czerwca 2002 roku)

Strategia Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego obejmuje lata 2002-2015. Mottem Strategii Rozwoju jest **„Umożliwienie mieszkańcom godnych i stabilnych warunków życia, zachęcających do gospodarczej aktywności i intelektualnego rozwoju”**.

Motto jest utożsamione z następującymi priorytetami **„Ograniczenie bezrobocia, rozwój gospodarczy, wzrost poziomu wykształcenia, poprawa warunków bytowych, walka z patologiami”**.

Motto będzie realizowane w szczególności przez cele strategiczne i pomocnicze:

- I. Nowoczesne rodzinne gospodarstwa rolne, zaspokajające potrzeby bytowe rodziny głównym stymulatorem dalszego wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich:
 - Poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych.
 - Podniesienie kwalifikacji w zakresie zarządzania nowoczesnym gospodarstwem rolnym.
 - Rozwój infrastruktury wiejskiej odpowiadającej potrzebom nowoczesnych gospodarstw towarowych.
- II. Rozwinięty przemysł rolno przetwórczy, wykorzystujący podstawowe walory gospodarcze i komunikacyjne Powiatu, jako podstawowe źródło nowych miejsc pracy oraz ekonomiczny katalizator rolniczego potencjału:
 - Wspieranie lokalnych przedsięwzięć.
 - Aktywizowanie miejscowego kapitału
 - Pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz.
- III. Usługi, drobna wytwórczość, handel i turystyka, wykorzystujące lokalną przedsiębiorczość, jako uzupełnienie podstawowych dziedzin gospodarki:
 - Aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi
 - Wspieranie aktywności gospodarczej w dziedzinie handlu, usług i agroturystyki
- IV. Rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna, przyjazna mieszkańcom i środowisku:
 - Poprawa właściwości komunikacyjnych
 - Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami
 - Poprawa jakości i dostępności oświaty
 - Poprawa dostępności usług medycznych i opieki społecznej
 - Upowszechnienie walorów kultury, sportu i lokalnej turystyki,
 - Podniesienie jakości obsługi administracyjnej mieszkańców do współcześnie przyjętych standardów.
- V. Bezpieczeństwo mieszkańców – wolne od aktów przemocy, patologii społecznych i zagrożeń ekologicznych:
 - Poprawa bezpieczeństwa cywilnego.

- Rozwój środków technicznych ratownictwa medycznego, drogowego, chemicznego i przeciwpożarowego.

9.4. STRATEGIA ROZWOJU GMINY CZYŻEW-OSADA NA LATA 2009-2015

(Uchwała nr XXVII/140/09 Rady Gminy Czyżew-Osada 21 kwietnia 2009 roku)

Przedstawiona w Strategii Rozwoju wizja definiuje Czyżew Osadę jako gminę „o **dobrym poziomie rozwoju przedsiębiorczości, nowoczesnym i efektywnym rolnictwie oraz dobrych warunkach życia jej mieszkańców**”.

Wg misji określonej w Strategii Czyżew-Osada stanie się „**obszarem sprzyjającym rozwojowi małej przedsiębiorczości, ciągłej poprawie warunków życia swoich mieszkańców oraz utrzymania czystości środowiska**”.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju określono cele operacyjne (przywołano te działania, które mogą mieć odniesienie przestrzenne przy zmianie studium):

Cele środowiskowo-przyrodnicze rozwoju:

- ochrona i zachowanie ciągłości przestrzennej systemu środowiska przyrodniczego – głównie dolin rzek Brok i Siennica z dopływami,
- racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju rolnictwa i rekreacji,
- ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniami,
- rekultywacja terenów zdegradowanych, głównie poeksploatacyjnych.

Cele gospodarczo-infrastrukturalne rozwoju:

- efektywne wykorzystanie majątku produkcyjno-usługowego, surowców lokalnych i tradycji produkcyjnych,
- wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- rozwój przemysłu rolno-spożywczego wykorzystującego miejscowe płody rolne i zasoby ludzkie,
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa,
- zwiększenie lesistości gminy poprzez zalesianie gruntów marginalnych,
- stwarzanie nowych miejsc pracy poza rolnictwem poprzez wielofunkcyjny rozwój wsi,
- sprawne i niezawodne funkcjonowanie wszystkich systemów infrastruktury technicznej zapewniające zaspokojenie potrzeb w sposób ciągły i efektywny,
- sukcesywne rozwiązywanie gospodarki ściekowej na terenie gminy,
- rozwiązanie problemu selektywnej zbiórki, transportu i składowania odpadów stałych,
- stworzenie warunków do doprowadzenia gazu przewodowego na teren gminy oraz wymiany uciążliwych dla środowiska nośników energii na proekologiczne,
- podnoszenie stanu technicznego i standardu dróg,
- minimalizacja kolizji i poprawa bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszego.

Cele społeczne rozwoju:

- tworzenie warunków do wzrostu miejsc pracy na terenie gminy,
- utrzymanie i racjonalne wykorzystanie obiektów środowiska kulturowego,
- przeciwdziałanie procesom degradacji obiektów zabytkowych,
- tworzenie warunków do rozwoju oświaty, podnoszenia poziomu wykształcenia oraz świadomości ekologicznej mieszkańców,

- tworzenie warunków do rozwoju sportu,
- tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb kulturalnych miejscowej ludności,
- rozwój opieki socjalnej, zdrowotnej oraz przeciwdziałanie patologiom i uzależnieniom.

Priorytet III – Środowisko przyrodnicze

Cel strategiczny: Realizacji działań w zakresie ochrony środowiska

Cel operacyjny I: Prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami

Zadania:

- Organizacja selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy,
- Tworzenie punktów zbiórki odpadów wielkogabarytowych i sprzętu elektronicznego,
- Rekultywacja składowiska odpadów w miejscowości Czyżew-Siedliska,
- Przeciwdziałanie powstawaniu nielegalnych wysypisk śmieci tzw. „Dzikich wysypisk” na terenie gminy i rekultywacja istniejących,
- Realizacja projektów związanych utylizacją wyrobów azbestowych,
- Opracowanie koncepcji i realizacja projektów wykorzystania energii odnawialnej.

Cel operacyjny II: Zachowanie i odtwarzanie bogactwa przyrodniczego gminy

Zadania:

- Budowa zbiornika wodnego z wykorzystaniem rekreacyjnym na rzece Brok w Czyżewie-Osadzie,
- Rewitalizacja Zabytkowego Parku Podworskiego w Czyżewie –Osadzie przy ul. Zambrowskiej.

Priorytet V – Infrastruktura społeczna i kulturalna

Cel strategiczny: Działania na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej

Cel operacyjny I: Rozwój infrastruktury społecznej

Zadania:

- Budowa i modernizacja budynków socjalnych w Czyżewie – Osadzie,
- Budowa sieci szerokopasmowego Internetu z dostępem dla wszystkich mieszkańców,
- Zagospodarowanie terenu targowicy wiejskiej w Czyżewie – Osadzie.

Cel operacyjny II: Rozwój kultury i sportu,

Zadania:

- Budowa Parku zabaw i wypoczynku w Czyżewie –Osadzie przy ul. Szkolnej – zrealizowano,
- Organizowanie otwartych imprez kulturalno-rozrywkowych o wymiarze lokalnym i regionalnym m.in. Dni Czyżewa,
- Budowa kompleksu boisk wielofunkcyjnych „Moje Boisko Orlik 2012” w oparciu o propagowane zdrowego i aktywnego stylu życia,

Wymienione wyżej cele i zadania są spójne z polityką rozwoju przestrzennego określoną w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

9.5. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZYŻEW OSADA NA LATA 2007-2012

(Uchwała nr XV/93/08 Rady Gminy Czyżew-Osada 24 kwietnia 2008 roku)

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy stanowi element wieloletniego planowania strategicznego i narzędzie wspierające zarządzanie rozwojem na szczeblu samorządu gminnego będąc jednocześnie zadaniowym i konkretnym ujęciem celów i priorytetów określonych w Strategii Rozwoju Gminy.

W Planie Rozwoju Lokalnego za główny cel uznaje się **„osiągnięcie harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju struktury przestrzennej gminy, zapewniający sukcesywny wzrost jakości poziomu życia, pracy, obsługi i rekreacji, przy racjonalnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych i gospodarczych środowiska, istniejącego majątku trwałego, potencjału infrastrukturalnego i produkcyjnego, w tym walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej”**.

Lista zadań do realizacji według hierarchii:

- 1) Modernizacja dróg gminnych i ulic, w tym realizacja projektu współfinansowanego ze środków UE „Przebudowa dróg publicznych na terenie Gminy Czyżew – Osada” obejmującego przebudowę ulic: Czyżew Ruś Kolonia, Czyżew Złote Jabłko, Dmochy Glinki, Stokowo Szerszenie – Stokowo Bućki, Godlewo Kolonia, Dąbrowa Michałki do drogi powiatowej, Dąbrowa Michałki – Dąbrowa Szatanki, Krzeczkowo Nowe Bieńki – Dąbrowa Cherubiny.
- 2) Remont z przebudową budynku gminnego ośrodka zdrowia w Czyżewie – Osadzie wraz z adaptacją II piętra na potrzeby nowoczesnego centrum kultury.
- 3) Wykonanie zbiornika retencyjnego z wykorzystaniem rekreacyjnym na rzece Brok.
- 4) Modernizacja stacji uzdatniania wody w Rosochatem Kościelnem.
- 5) Modernizacja hydroforni w Czyżewie – Osadzie.
- 6) Budowa kanalizacji w Czyżewie Stacji, Czyżewie Złotym Jabłku i Czyżewie-Osadzie ul. Zarzeczce.
- 7) Modernizacja parku podworskiego przy ul. Zambrowskiej.
- 8) Organizacja selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.
- 9) Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w gminie.
- 10) Budowa systemu oczyszczalni przyzagrodowych w gminie.
- 11) Kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych.
- 12) Budowa chodników przy ulicach osiedlowych.
- 13) Modernizacja sieci wodociągów wiejskich.
- 14) Budowa systemu kanalizacji deszczowej Czyżewie – Osadzie.
- 15) Budowa i modernizacja budynków socjalnych.
- 16) Budowa zapory i zalewu na rzece Brok.
- 17) Budowa systemu retencji wodnej na terenie gminy.
- 18) Rekultywacja składowiska odpadów w Czyżewie Siedliskach.

9.6. PLANY ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZYZEW-OSADA¹³, DĄBROWA WIELKA¹⁴, CZYZEW-STACJA¹⁵, DMOCHY WOCHY¹⁶, DĄBROWA NOWA WIEŚ¹⁷, KACZYNY HERBASY¹⁸, ROSOCHATE KOŚCIELNE¹⁹ I SIENNICA ŚWIĘCHY²⁰

Opracowanie to ma na celu określenie wizji rozwoju miejscowości w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2009-2013 lub 2010 -2017 poprzez wyznaczenie priorytetowych przedsięwzięć:

- Budowa Centrum kulturalno-rozrywkowego – modernizacja budynku GOK oraz budowa parku zabaw i wypoczynku Czyżew Osada;
- Rewitalizacja zabytkowego Parku Podworskiego oraz zagospodarowanie terenów przyległych Czyżew Osada;
- Zagospodarowanie terenów zieleni i utwardzenie miejsc parkingowych Czyżew Osada;
- Zagospodarowanie miejsc wypoczynku i rekreacji w Rosochatem Kościelnym;
- Zagospodarowanie terenu targowicy wiejskiej Czyżew Osada;
- Remont i zagospodarowanie infrastruktury sportowej Czyżew Osada;
- Budowa boiska sportowego „ORLIK” w miejscowości Rosochate Kościelne;
- Zagospodarowanie i przebudowa placu przy Stacji PKP Czyżew-Stacja;
- Przebudowa ul. Przydworcowej i ul. Wypoczynkowej oraz budowa chodnika przy ulicy Ciechanowieckiej Czyżew-Stacja;
- Utworzenie centrum kulturalnego Czyżew-Stacja;
- Remont, przebudowa lub wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowościach: Dmochy Wochy, Dąbrowa Nowa Wieś, Rosochate Kościelne, Rosochate Kościelne, Siennica Święchy i Kaczyn Herbata oraz zagospodarowanie terenu przy świetlicach wiejskich;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Dmochy Wochy, Dąbrowa Nowa Wieś, Kaczyn Herbata oraz Siennica Święchy;
- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rosochate Kościelne (budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz odprowadzenie ścieków oczyszczonych do rzeki Brok. Planowana długość wykonania sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej – 4859,0 mb, zaś sieci sanitarnej tłocznej 1014,0 mb. Inwestycja obejmie wszystkich mieszkańców miejscowości Rosochate Kościelne mianowicie 370 osób);
- Przebudowa wybranych dróg gminnych i powiatowych.

¹³ Uchwała nr XXIII/129/09 Rady Gminy Czyżew-Osada 28 stycznia 2009 roku
¹⁴ oraz Uchwała nr XXVIII/145/09 Rady Gminy Czyżew-Osada 4 czerwca 2009 roku
¹⁵ Uchwała nr XXXVIII/198/10 Rady Gminy Czyżew-Osada 28 czerwca 2010 roku
¹⁶ Uchwała nr XXXVIII/197/10 Rady Gminy Czyżew-Osada 28 czerwca 2010 roku
¹⁷ Uchwała nr XXXVIII/200/10 Rady Gminy Czyżew-Osada 28 czerwca 2010 roku
¹⁸ Uchwała nr XXXVIII/199/10 Rady Gminy Czyżew-Osada 28 czerwca 2010 roku
¹⁹ Uchwała nr XXXVIII/196/10 Rady Gminy Czyżew-Osada 28 czerwca 2010 roku
²⁰ Uchwała nr XXXVIII/201/10 Rady Gminy Czyżew-Osada 28 czerwca 2010 roku

10. ZŁOŻONE DO STUDIUM WNIOSKI

10.1. WNIOSKI INSTYTUCJI UZGADNIAJĄCYCH I OPINIUJĄCYCH

Na etapie składania wniosków do opracowywanego studium zostało złożonych 7 wniosków instytucji.

Tabela 22 Wykaz złożonych do studium wniosków

lp.	Data	Nazwa wnioskodawcy	Adres wnioskodawcy	Treść wniosku
1.	2009-12-21	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Białymstoku		nie projektowanie nowych zjazdów na drogę krajową Nr 63 klasy Guwzględnić powiązania G oraz odstępny między skrzyżowaniami wynikające z warunków technicznych dla drogi klasy G,uwzględnić odpowiednią osłonę akustyczną budynków, planowana jest inwestycja pn. "Rozbudowa skrzyżowania drogi krajowej nr 63 z drogą wojewódzką nr 690 i drogą powiatową nr 2040B w miejscowości Czyżew - Osada
2.	2009-12-18	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Zarząd Zlewni Narwi w Dębem	05-140 Serock	uwzględnienie w studium opracowania dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi dla rzeki Brok pn. "Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej", Neokart GIS Sp. z o.o. 2006 r.
3.	2009-12-16	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku Oddział Terenowy w Łomży	ul. Akademicka 20, 18-403 Łomża	Na terenie gminy Czyżew występują śródlądowe wody powierzchniowe istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa: rzeka Brok, Siennica I i Kanał - Ciek A oraz urządzenia melioracji wodnych szczegółowych; zwrócić szczególną uwagę na przeznaczanie użytków rolnych na cele nierolnicze,w przypadku wystąpienia zmiany przeznaczenia działek w obrębie rzek lub urządzeń melioracyjnych ustalić obowiązek dokonywania w uzgodnieniu odpowiednich zabezpieczeń bądź przebudowy celem prawidłowego funkcjonowania urządzeń i systemów melioracyjnych,uwzględnić ustalenia zakazu grodzenia nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości 1,5 m od linii brzegu.
4.	2009-12-16	PGE Dystrybucja Białystok Sp z o.o. Zakład Sieci Bielsk Podlaski	ul. 11 Listopada 11, 17-100 Bielsk Podlaski	na terenach budowlanych zarezerwować miejsce na budowę sieci elektroenergetycznejnie przeznaczać pod zalesienie terenów rolnych, po których przebiegają istniejące linie elektroenergetyczneuwzględnić przebieg istniejących urządzeń elektroenergetycznych ograniczając do minimum konieczność ich przebudowy
5.	2009-12-21	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku	ul. Mickiewicza 3, 15 213 Białystok	uwzględnić w studium warunki obrony cywilnej (pkt. 9 części opisowej Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

lp.	Data	Nazwa wnioskodawcy	Adres wnioskodawcy	Treść wniosku
6.	2010-01-22	Zarząd Województwa Podlaskiego		1. zadania postulowane do uwzględnienia w studium wynikające ze średnio i długookresowych ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (rozdz. VII): a) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia alternatywnie w dwóch wariantach jako odgałęzienie od projektowanego gazociągu Wysokie Mazowieckie - Perlejewo (z kierunku gmina Szepietowo) - odgałęzienie od istniejącego gazociągu Białystok - Rembelszczyzna (z kierunku gmina Szumowo) b) budowa zbiornika retencyjnego na rzece Brok w miejscowości Czyżew, c) przebudowa drogi krajowej nr 63 do parametrów klasy technicznej G, d) przebudowa mostu na rzece Brok z dostosowaniem parametrów technicznych i nośności obiektu do klasy technicznej drogi krajowej, e) przebudowa drogi wojewódzkiej nr 690 do klasy technicznej G, f) przebudowa linii kolejowej magistralnej E-75 Warszawa - Białystok z dostosowaniem do parametrów technicznych do wymagań ruchu międzynarodowego w tym: sukcesywna budowa dwupoziomowych przecięć z trasami drogowymi; 2. zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego do uwzględnienia w studium wynikające z rozdz. V i VI pzpw: a) ochrona gleb o najwyższej przydatności rolniczej przed przeznaczaniem na cele nierolnicze, b) ochrona wód powierzchniowych, w tym Broku i Siennicy przed zanieczyszczeniami oraz doprowadzenie jakości wód do zakładanych klas czystości, c) ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniami poprzez rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej, d) zachowanie i ochrona istniejącej zieleni, w tym zadrzewień, zieleni parkowej, osiedlowej i cmentarnej, e) zwiększanie lesistości obszaru poprzez zalesianie gruntów marginalnych, nieużytków i terenów poeksploatacyjnych, f) ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami oraz hałasem komunikacyjnym g) kształtowanie systemu lokalnych powiązań przyrodniczych w oparciu o sieć dolin rzecznych, dolinek bocznych, obniżeń terenowych i obszarów leśnych, h) ochrona i utrzymanie dobrego stanu technicznego i form historycznych obiektów zabytkowych
7.	2010-01-25	Łomżyńska Kuria Diecezjalna	18-400 Łomża, ul. Sadowa 3	1. przewidzieć rezerwę terenu pod rozbudowę cmentarza grzebalnego, 2. w miejscowości Sienica Lipusy dawny punkt katechetyczny przewidzieć pod zabudowę mieszkaniową

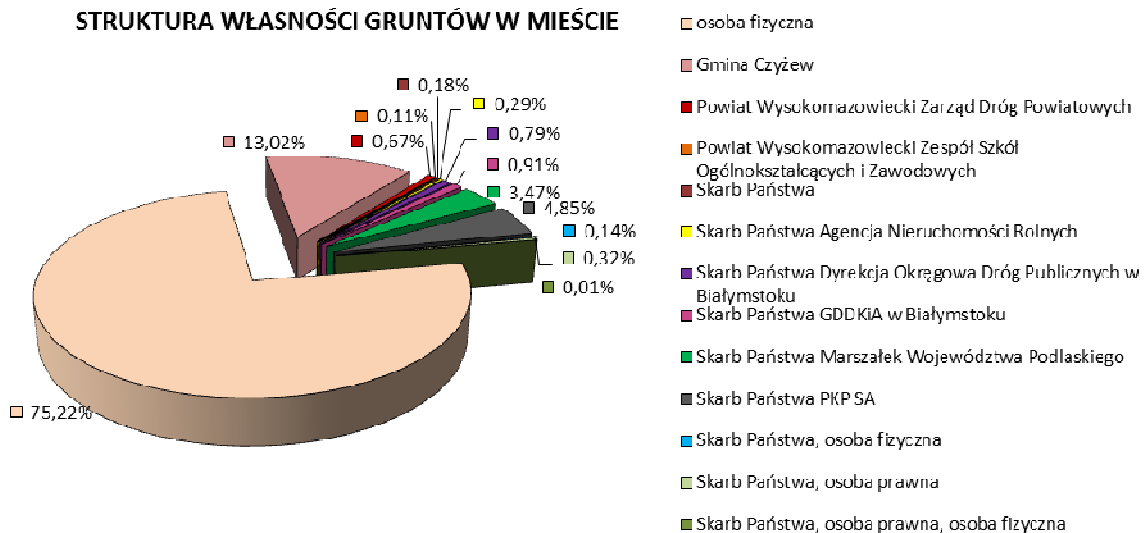
10.2. WNIOSKI MIESZKAŃCÓW I URZĘDU GMINY

Zostało zgłoszonych 17 wniosków mieszkańców i właścicieli nieruchomości zainteresowanych zmianą przeznaczenia ich działek. 10 z nich dotyczy zmiany przeznaczenia gruntów na cele budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne, 2 z uzupełniającą funkcją usługowo i/lub produkcyjną. Wnoszono o zmiany wskaźników urbanistycznych, w tym parametrów działek, zmianę przebiegu drogi i likwidację zatoki parkingowej. Zgłoszono również wnioski dotyczące realizacji elektrowni wiatrowych. Z Urzędu Gminy Czyżew zgłoszono wnioski o zmianę przeznaczenia na cele zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, wyznaczenie drogi i likwidację zatok postojowych przy ul. Nurskiej w Czyżewie.

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

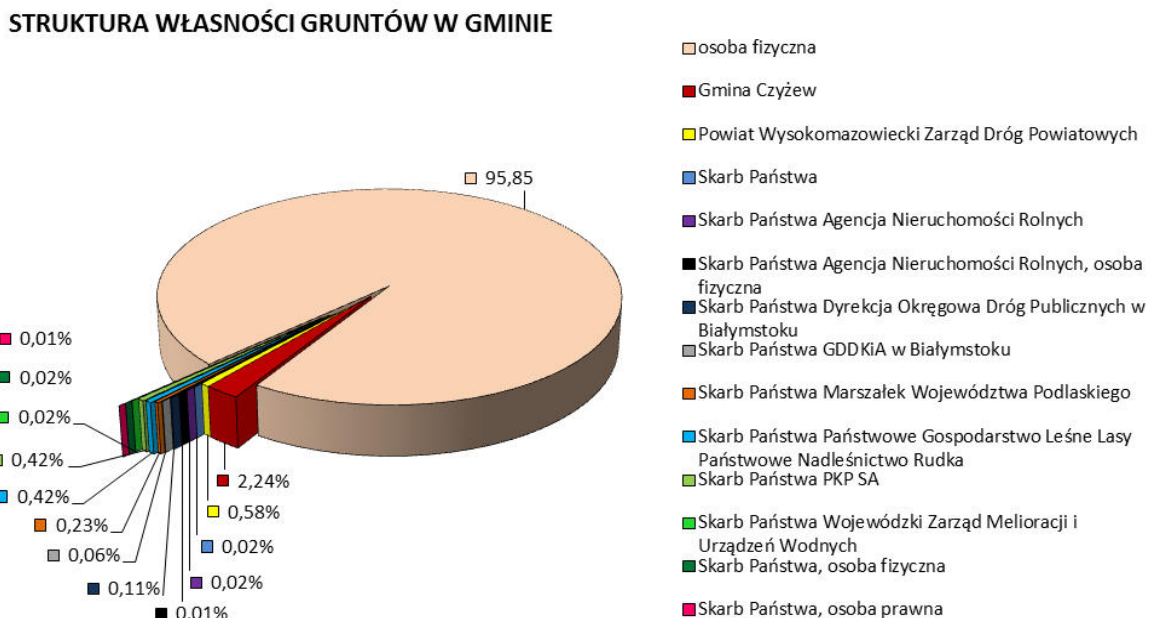
Gmina i miasto Czyżew obejmuje obszar ok. 130 km² z czego ponad 116 km² zajmują grunty rolnicze a 9,5 km² tereny leśne. Zdecydowana większość gruntów – aż 95 % a w przypadku terenów rolnych jest to 100% - znajduje się we władaniu prywatnych właścicieli, w formie użytkowania wieczystego, bądź własności. Strukturę własności gruntów w mieście i gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 18

Źródło: Ewidencja gruntów gminy Czyżew

Wykres 19

Źródło: Ewidencja gruntów gminy Czyżew

Własność komunalna obejmuje 348,5 ha i stanowią ją grunty pod szkołami, urzędem miejskim, obiektami sportowymi, parkami, terenami infrastruktury technicznej, drogami. w tym mienie komunalne stanowi 348,5 ha co stanowi 2,68% powierzchni gminy. Udział Skarbu Państwa jest na poziomie poniżej 2%. Rozkład własności w przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Struktura własności gruntów.

Właściciel		Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Grunty Skarbu Państwa poza użytkowaniem wieczystym		2,88	1,66
	w zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych	3,77	
	zarząd Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	53,16	
	zarząd Dyrekcja Okręgowa Dróg Publicznych w Białymstoku	17,52	
	zarząd GDDKiA	11,99	
	zarząd Marszałek Województwa Podlaskiego	47,20	
	zarząd PKP SA	77,88	
	zarząd Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	2,32	
<i>RAZEM</i>		216,72	
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	osób fizycznych	3,83	0,06
	osób prawnych	2,35	
	osób prawnych i fizycznych	1,19	
	<i>RAZEM</i>	7,37	
Grunty Powiatu Wysokomazowieckiego	Zarząd Dróg Powiatowych	76,09	0,59
	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych	0,58	
	<i>RAZEM</i>	76,66	
Grunty gminne		348,41	2,67
Grunty osób fizycznych		12394,33	95,02
RAZEM		13043,49	100,00

Źródło: Ewidencja gruntów gminy Czyżew

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

12.1. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY

12.1.1. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Zespół "Park Krajobrazowy w Czyżewie"

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy został powołany na mocy uchwały Nr XXXVI/190/10 Rady Gminy Czyżew - Osada z dnia 16 kwietnia 2010r. w sprawie ustanowienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego w celu ochrony terenu parku dworskiego w miejscowości Czyżew, który jest częścią dawnego założenia dworsko-parkowego otaczającego siedzibę właściciela majątku.

Celem ochrony zespołu jest zachowanie krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz drzewostanu z dużą ilością starodrzewu (głównie wiązów polnych).

Ochrona zespołu przyrodniczo - krajobrazowego polega na wprowadzeniu zakazów wymienionych w art. 45 ustawy o ochronie przyrody, a w szczególności na zakazie:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- uszkodzenia i niszczenia gleby,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- wylewania gnojownicy,

- zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- wydobywania do celów gospodarczych skał,
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- umieszczania tablic reklamowych.

Zakazy nie dotyczą:

- prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody,
- realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody,
- zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
- likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

W ramach ochrony czynnej zespołu ustala się możliwość:

- bieżącej likwidacji nielegalnych wysypisk odpadów,
- dokonywania zabiegów pielęgnacyjnych - zabezpieczających drzewostanów,
- działań na rzecz zachowania krajobrazu naturalnego i kulturowego.

12.2. OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE ZABYTKÓW

Tabela 24 Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta i gminy Czyżew (stan na 23.03.2011r.)

Lp	Nazwa	Kategoria	Lokalizacja	Rok powstania	Nr rejestru i data wpisu	Dane dodatkowe
17.	dwór	obiekty mieszkalne	Brulino Koski	1880 r. odb. 1966/67 r.	A-191 z dn. 11.10.1985	dz. ew. 215, 216
18.	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej, żołnierzy rosyjskich	cmentarze	Brulino Koski		A-529 z dn. 7.12.1994	dz. ew. 212
19.	kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła	obiekty sakralne	Czyżew dz. nr 66	1847 r.	A-58 z dn. 28.04.1990	proj. Leonardo Marconi
20.	synagoga	obiekty sakralne	Czyżew, ul. Piwna/Piwna	4 ćw. XIX w.	A-207 z dn. 5.11.1985	ochrona w promieniu 50 m wokół obiektu
21.	cmentarz rzymskokatolicki, parafialny	cmentarze	Czyżew		A-343 z dn. 21.12.1987	
22.	kaplica grobowa Sztolzmanów na cmentarzu rzymskokatolickim, parafialnym	cmentarze	Czyżew	3 ćw. XIX w.	A-343 z dn. 21.12.1987	
23.	kaplica grobowa Małowieskich na cmentarzu rzymskokatolickim, parafialnym	cmentarze	Czyżew	pocz. XX w	A-343 z dn. 21.12.1987	
24.	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,	cmentarze	Czyżew		A-260 z 3.03.1987	
25.	park krajobrazowy w zespole dworsko-parkowym	park	Czyżew	II poł XIX w.	A-217 z dn. 16.12.1985	
26.	dom mieszkalny „dom generała Roszkowskiego”	obiekty mieszkalne	Czyżew, ul. Mazowiecka 12	pocz. XX w.	A-279 z 30.04.2010	
27.	cmentarz wojenny z I wojny światowej	cmentarze	Czyżew-Chrapki, ul. Mazowiecka		A-262 z dn. 3.03.1987	
28.	cmentarz wojenny z I wojny	cmentarze	Czyżew (Czyżew		A-261 z dn.	

Lp	Nazwa	Kategoria	Lokalizacja	Rok powstania	Nr rejestru i data wpisu	Dane dodatkowe
	światowej		Stacja), ul. Szkolna		3.03.1987	
29.	dworzec kolejowy	obiekty użyteczności publicznej	Czyżew Stacja	1859-1862	A-380 z dn. 28.12.1988	ochrona w promieniu 50 m wokół obiektu
30.	zespół kościoła parafialnego: kościół par. p.w. św. Stanisława	zespół sakralny	Dąbrowa Wielka	1883-1889 r.	A-407 z 15.06.1990	dz. ew. 162
31.	zespół kościoła parafialnego: kaplica	zespół sakralny	Dąbrowa Wielka	pocz. XX w.	A-407 z 15.06.1990	dz. ew. 162
32.	zespół kościoła parafialnego: ogrodzenie cmentarza kościelnego	zespół sakralny	Dąbrowa Wielka		A-407 z 15.06.1990	dz. ew. 162
33.	cmentarz rzymskokatolicki fragment	cmentarz	Dąbrowa Wielka		A-350 z 23.12.1987	
34.	kościół par. pw. św. Doroty	obiekty sakralne	Rosochate Kościelne	1546 r.	A-8 z dn. 19.03.1956 r.	dz. ew. 1114
35.	dzwonnica	obiekty sakralne	Rosochate Kościelne	Ok. 1775 r.	A-227 z 27.03.2009	
36.	cmentarz rzymskokatolicki - fragment	cmentarze	Rosochate Kościelne		A-344 z dn. 21.12.1987 r.	

Źródło: <http://wosoz.pbip.pl>

12.3. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

Na mocy art. 6 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych przeznaczenia gruntów rolnych (I-III klasy bonitacyjnej oraz gruntów organicznych) i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne wymaga zgody na zmianę przeznaczenia. Faktyczna zmiana przeznaczenia dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy zaewidencjonowane jest blisko 26% gruntów chronionych na mocy w/w ustawy.

Tabela 25 Udział gruntów chronionych

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia[ha]	Powierzchnia łącznie [ha]	Udział %
Grunty rolne			
RIIb	6,65	2490,14	73,50
RIIIa	276,05		
RIIIb	2207,44		
łIII	7,11	7,11	0,21
PsIII	38,11	38,11	1,12
Σ		2535,36	74,83
Grunty leśne			
LsIII	9,62	852,70	25,17
LsIV	502,27		
LsV	326,21		
LsVI	14,60		
razem		3388,06	100,00

Źródło: Ewidencja gruntów gminy Czyżew stan na rok 2011.

13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1. UWARUNKOWANIA ROZWOJU KOMUNIKACJI, STAN SYSTEMU TRANSPORTOWEGO

13.1.1. Układ drogowy

Układ drogowy miasta i gminy Czyżew składa się z 152 km dróg publicznych, w tym 6,46 km dróg krajowych, 5 km dróg wojewódzkich, 62,8 km dróg powiatowych oraz 78 km dróg gminnych

Pod względem funkcjonalnym w układzie drogowym można wyróżnić drogi służące połączeniom ponadlokalnym, które zapewniają droga krajowa nr 63, wojewódzka nr 690 i część powiatowych oraz drogi o znaczeniu lokalnym, obsługujące miejscowe potrzeby komunikacyjne, do których zaliczają się pozostałe drogi powiatowe, drogi gminne oraz drogi wewnętrzne.

Czyżew znajduje się w sąsiedztwie nadrzędnego układu drogowego województwa podlaskiego tj. drogi nr S8.

Przez teren gminy przechodzą:

- droga krajowa nr 63 o przebiegu: granica państwa - Węgorzewo - Giżycko - Pisz - Kisielnica - Łomża - Zambrów - Ceranów - Sokołów Podlaski - Siedlce - Łuków - Radzyń Podlaski - Wisznice - Sławatycze - granica państwa, przebiega przez województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, mazowieckie i lubelskie; łączy ona miejscowość Perły, gdzie ma powstać przejście graniczne Perły-Kryłowo z Rosją z przejściem granicznym Sławatycze-Domaczewo z Białorusią;
- droga wojewódzka nr 690 o przebiegu Czyżew Osada (droga nr 63) – Ciechanowiec – Siemiatycze (droga nr 19), zapewniająca powiązania wewnętrzne z południową częścią województwa.

Dla powiązań z sąsiednimi gminami ważne są drogi powiatowe w powiecie ziemskim, w części leżące na przedłużeniu ulic, będących drogami powiatowymi w mieście. W poniższej tabeli przedstawiono są to następujące drogi:

Tabela 26 Drogi powiatowe na terenie gminy Czyżew

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi (km)	Nawierzchnia
1.	2038B	Czyżew Osada – granica województwa – (Pieńki Wielkie)	3,065	bitumiczna
2.	2039B	Czyżew Osada – granica województwa – (Gostkowo)	2,400	bitumiczna
3.	2040B	Czyżew Osada – granica województwa – (Szulborze Wielkie)	2,770	bitumiczna
4.	2056B	Rosochate-Kościelne – Kaczyn Herbasy – Miodusy Stok – Jabłonka Faszczce – Jabłonka Kościelna – Rębiszewo Studzianki – Kofaki	13,830	bitumiczna, brukowcowa
5.	2072B	Droga wojewódzka nr 678 – Wysokie Mazowieckie – (ul. Białostocka, ul. Ludowa) – Mścichy- Dąbrowa Dzieciel – Święck Strumiany – Rosochate Kościelne – Krzeczkowo Mianowskie – Dmochy Glinki – Czyżew Osada – droga wojewódzka nr 690	22,370	bitumiczna
6.	2073B	Zareby Warchoły – Góry Leśne – Zalesie Stefanowo – Rosochate Kościelne	4,750	bitumiczna
7.	2074B	Wysokie Mazowieckie – Bryki – Dąbrowa Wielka – Dmochy Wypychy – Dmochy Bąbole	16,300	bitumiczna
8.	2081B	Rosochate Kościelne – Dąbrowa Wielka – Dąbrowa Moczydły	11,160	bitumiczna, brukowcowa
9.	2082B	Dąbrowa Wielka – Siennica Święchy – granica województwa	6,500	bitumiczna, żwirowa, gruntowa naturalna
10.	2083B	Czyżew Osada – granica województwa – (Godlewo Baćki) – granica województwa – Klukowo.	6,270	bitumiczna
11.	2084B	Czyżew Siedliska – Siennica Święchy – Dąbrowa Nowa Wieś	6,910	bitumiczna
12.	2092B	Droga 63 – Zareby Bindugi	1,265	bitumiczna

Źródło: dane udostępnione przez Zarząd Dróg Powiatowych w Wysokim Mazowieckim (<http://bip.st.wysmaz.wrotapodlasia.pl/jednostki/zdpwysokie/siecdrogowa.htm>)

Powiązania lokalne zapewnione są przez drogi gminne są uzupełniające podstawowy system komunikacyjny.

Tabela 27 Drogi gminne na terenie gminy Czyżew

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość	Rodzaj nawierzchni
1.	107971 B	Rosochate Kościelne – Zaręby Skórki	3,6	bitumiczna
2.	107972 B	Rosochate Kościelne – Zaręby Bołedy	2,9	żwirowa
3.	107973 B	Czyżew Sutki - Zaręby Bindugi - Krzeczkowo Gromadzyn	6,0	Czyżew Sutki – Z. Bindugi – gruntowa , K. Gromadzyn - bitumiczna
4.	107974 B	Czyżew Sutki – Czyżew Sutki Kolonia	1,8	żużłowa
5.	107975 B	Dmochy Mrozy	1,0	bitumiczna
6.	107976 B	Czyżew Osada – Czyżew Ruś Kolonia – Czyżew Zł.Jabłko	2,3	bitumiczna
7.	107977 B	Ołdaki Magna Brok – Ołdaki Magna Brok Kolonia	1,3	bitumiczna
8.	107978 B	Czyżew Zł. Jabłko	1,1	bitumiczna
9.	107979 B	Michałow Wlk. – Stokowo Sz. - Jażwiny Koczoty – Czyżew Siedliska	6,5	Michałow Wielkie – żużłowa, Stokowo Sz. – Czyżew Siedliska - bitumiczna
10.	107980 B	Czyżew Chrapki – Dmochy Rodzonki	2,6	Cz. Chrapki bitumiczna D. Rodzonki bitumiczna
11.	107981 B	Krzaczkowo Szepielaki – Bieńki Nowe	2,0	żwirowa
12.	107982 B	Rosochate Kościelne – Bieńki Nowe-Bieńki Stare - Dmochy Wypychy	4,6	Rosochate Kość.-gruntowa, Bieńki Nowe – Bieńki Stare – Dmochy Wypychy bitumiczna
13.	107983 B	Bieńki Nowe Kolonia – Dąbrowa Cherubiny	2,3	bitumiczna
14.	107984 B	Dąbrowa Cherubiny – Kaczyn Stary – Kaczyn Herbasy	5,0	żwirowa
15.	107985 B	Dąbrowa Michałki	2,0	bitumiczna
16.	107986 B	Czyżew Stacja –Godlewo Kolonia – Siennica Pietrasze	5,7	bitumiczno-gruntowa
17.	107987 B	Dmochy Glinki	0,6	bitumiczna
18.	107988 B	Krzaczkowo Mianowskie – Zalesie Stefanowo	1,7	żwirowa
19.	107989 B	Krzaczkowo Mianowskie Kolonia – Zalesie Stare	3,1	bitumiczna
20.	107990 B	Godlewo Kolonia – Dmochy Wypychy	1,2	żwirowa
21.	107991 B	Kaczyn Herbasy – Zaręby Krztek	1,0	bitumiczna
22.	107992 B	Dąbrowa Michałki – Dąbrowa Szatanki	1,2	Bitumiczno-gruntowa
23.	107993 B	Dąbrowa Michałki – Dąbrowa Kity	2,2	bitumiczna
24.	107994 B	Dąbrowa Kity – Dąbrowa Nowa Wieś	2,6	żwirowa
25.	107995 B	Godlewo Piętaki – Siennica Lipusy – Siennica Szymanki – Siennica Łukasze	5,5	bitumiczna
26.	107996 B	Siennica Lipusy	1,0	bitumiczna
27.	107997 B	Siennica Puziki	0,4	bitumiczna
28.	107998 B	Dąbrowa Nowa Wieś - Kaplań	2,0	gruntowa
29.	107988 B	Dąbrowa Dołegi – Dąbrowa Zabotne – Dąbrowa Wielka	0,6	gruntowo - żwirowa
30.	107993 B	Dąbrowa Łazy – Dąbrowa Łazy Kolonia – Dąbrowa Nowa Wieś	0,4	żwirowa
31.	107996 B	Dąbrowa Wilki – Tworki –Dąbrowa Nowa Wieś	1,1	bitumiczno- żwirowa

Źródło: dane udostępnione przez Urząd Miasta i Gminy Czyżew

Czyżew jest położony nad rzeką Brok i w obszarze zainwestowania posiada jeden most trwały kl. 1 obciążeń na drodze krajowej nr 63 i kładkę pieszą, na której po modernizacji można dopuścić incydentalne przejazdy awaryjne. Położenie nad rzeką ma wpływ na kierunkowe ukształtowanie układu komunikacyjnego.

Wymienione drogi krajowa, wojewódzka zapewniają najważniejsze połączenia wewnętrzne Czyżewa. Posiadają bardzo dogodne dodatkowe połączenie po południowej stronie linii kolejowej, które pozwala na zjazd z drogi nr 63 w kierunku Ciechanowca z pominięciem Czyżewa Stacji.

Drogi: krajowe, wojewódzkie i powiatowe łączą funkcję obsługi ruchu w powiązaniach zewnętrznych i wewnętrznych z obsługą zagospodarowania, znajdującego się przy drodze.

Drogi gminne służą przede wszystkim bezpośredniej obsłudze zagospodarowania, wyprowadzają ruch na drogi wyższych kategorii i uzupełniają powiązania o lokalnym znaczeniu.

Największe natężenie ruchu występuje na drodze krajowej. Dane dotyczące obecnego poziomu ruchu przedstawiono w tabeli „Ruch drogowy 2005”. Informacje pochodzą z Generalnego Pomiaru Ruchu przeprowadzonego w 2005 r. na zamówienie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Tabela 28: Pomiar ruchu 2005 r.

Lp.	Numer drogi	Odcinek	SDR 2005	Udział proc. pojazdów ciężarowych w 2005 r.
1	63	Gr. Woj. - Czyżew	2428	14%
2	63	Czyżew – gr. woj.	1104	21%

Źródło: Generalny Pomiar Ruchu, 2005 r.

Wielkość ruchu na drodze nr 63 nie zbliżyła się jeszcze do przepustowości drogi jednoprzestrzennej z dwoma pasami ruchu, przyjmowanej średnio na poziomie ok. 2000 pojazdów/h. Duży ruch i znaczny udział pojazdów ciężarowych wpływa negatywnie na warunki ruchu i jego bezpieczeństwo na tej drodze.

Przez klasę drogi rozumie się przyporządkowanie drodze odpowiednich parametrów technicznych, wynikających z jej cech funkcjonalnych. Zasadniczym problemem przy określaniu klas dróg istniejących jest zazwyczaj niepełne dostosowanie parametrów technicznych dróg do funkcji przez nie pełnionych. Większy ruch i zakres obsługi ruchu ponadlokalnego, szczególnie międzyregionalnego, wymagają lepszych parametrów technicznych i ograniczenia dostępności do drogi, czyli bezpośredniej obsługi zagospodarowania.

- Droga krajowa nr 63 oraz droga wojewódzka nr 690 są zaliczone do klasy głównej (G). Uwzględniając odległości między skrzyżowaniami oraz nieograniczoną dostępność do jezdni, posiadają one parametry właściwe dla drogi klasy zbiorczej.
- Drogi powiatowe są drogami klasy zbiorczej i lokalnej.
- Drogi gminne są drogami klasy dojazdowej.

13.1.2. Stacje paliw

Na terenie gminy Czyżew funkcjonują dwie stacje paliw, przy czym tylko jedna z nich posiada pełny asortyment paliw, druga zaś ukierunkowana jest jedynie na sprzedaż gazu.

13.1.3. Stacje obsługi pojazdów

Na terenie gminy Czyżew funkcjonują warsztaty napraw samochodowych, wulkanizacje oraz myjnie samochodowe, o dość dobrym stopniu unowocześnienia i wyposażenia w sprzęt techniczny. Występuje również stacja obsługi pojazdów, która wyposażona jest w profesjonalny sprzęt diagnostyczny.

13.1.4. Zespoły parkingowe

Na terenie gminy Czyżew występują zespoły parkingowe umożliwiające parkowanie większej liczby pojazdów. Jeden z nich zlokalizowany jest przy Urzędzie Gminy Czyżew drugi zaś w centrum miejscowości Czyżew gdzie zlokalizowanych jest szereg usług handlowych i innych. Dodatkowo duże parkingi posiadają zakłady przemysłowe np. Sokołów S.A Zakłady Mięsne Farm Food Oddział w Czyżewie.

13.1.5. Komunikacja kolejowa

Przez teren Czyżew-Osada przebiega trasa linii kolejowej normalnotorowej Warszawa – Białystok. Jest to linia I-rzędna, dwutorowa, zelektryfikowana.

Przy trasie linii kolejowej w Czyżew-Stacja zlokalizowana jest stacja techniczna z bocznicą kolejową z urządzeniami do załadunku i wyładunku towarów. Jest tam również dworzec pasażerski.

Na terenie gminy w miejscach skrzyżowań linii kolejowej z drogami kołowymi znajdują się dwa przejazdy (obydwa kategorii A – przejazd użytku publicznego z rogatkami). Jeden na drodze krajowej nr 63 Łomża – Zambrów – Siedlce, drugi na drodze wojewódzkiej nr 690 Siemiatycze – Ciechanowiec – Czyżew-Osada.

13.1.6. Komunikacja autobusowa

Na terenie gminy Czyżew zorganizowany jest przewóz pasażerski wykonywany przez Państwową Komunikację Samochodową. Linie autobusowe obsługujące teren gminy zbiegają się w Czyżewie, gdzie zlokalizowane są dwa przystanki.

Jeden z głównych przystanków znajduje się na przy stacji PKP w miejscowości Czyżew-Stacja, gdzie odjazdy i przyjazdy autobusów współgrają z odjazdami i przyjazdami pociągów, dzięki temu pasażerowie mają szanse skorzystania z dwóch środków lokomocji aby dotrzeć do celu podróży.

W poszczególnych wsiach na trasie kursowania autobusów zlokalizowane są przystanki i wiaty przystankowe. Wszystkie obiekty stanowią własność gminy.

13.1.7. Transport ładunków

Na terenie gminy transport towarów odbywa się przy użyciu kolei oraz pojazdów samochodowych. Transport drogowy po drogach kołowych odbywa się głównie przy użyciu prywatnego sprzętu przewozowego. Brak zorganizowanego – wyposażonego w większą ilość pojazdów, przewoźnika świadczącego usługi transportowe.

Rodzaj przewozów towarowych to głównie płody rolne, materiały budowlane oraz środki służące do produkcji rolno-towarowej. Posiadacze środków transportowych świadczą usługi przewozowe zgłaszającym te potrzeby osobom fizycznym i firmom z terenu gminy i spoza gminy.

13.1.8. Ruch pieszy i rowerowy

Na terenie gminy nie występują samodzielne trasy przeznaczone wyłącznie dla ruchu rowerów, tzw. ścieżki rowerowe. Ruch rowerowy odbywa się po drogach publicznych na ogólnie przyjętych zasadach określonych w Kodeksie Drogowym. W przypadku wyznaczenia szlaków komunikacji turystycznej należy poddać analizie potrzebę budowy oddzielonych ścieżek. Decydującym czynnikiem powinno być natężenie ruchu na drogach i wiążące się z tym utrudnienia i niebezpieczeństwa dla ruchu rowerowego.

13.1.9. Komunikacja drogowa

Obsługę komunikacyjną gminy zapewniają drogi nadrzędne, do których należy zaliczyć odcinek drogi krajowej nr 63 Łomża - Zambrów - Siedlce o długości w granicach gminy ok. 6.2 km oraz odcinek drogi wojewódzkiej nr 690 Czyżew - Siemiatycze.

13.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCEGO Z ISTNIEJĄCEJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

13.2.1. Gospodarka wodno - ściekowa

Zapatrzenie w wodę

W gminie Czyżew długość głównej sieci wodociągowej wynosi 137,5 km, co w przeliczeniu na 1 km² daje wskaźnik 1,06 km.

Główne trasy sieci wodociągowej przebiegają wzdłuż dróg komunikacyjnych. Ogólnie stan sieci wodociągowej jest w różnym stanie technicznym w zależności od okresu realizacji.

W gminie funkcjonują publiczne urządzenia zaopatrzenia w wodę.

Tabela 29 Ujęcia wody podziemnej komunalne i inne o znaczeniu gospodarczym

Rodzaje ujęć	Liczba [szt.]	Lokalizacja	Zasoby eksploatacyjne [m ³ /godz.]	Pobór wody [m ³ /dobę]
komunalne – gminne	2	Czyżew-Osada	244	1780
	2	Rosochate Kościelne		
przemysłowe, zakładowe	2	Farm Food S.A. w Warszawie Zakłady Mięsne w Czyżewie	60	500
nie zaewidencjonowane	1	GS Czyżew-Osada	10	35

Wymienione 7 istniejących ujęć pokrywa zapotrzebowanie na wodę. Ich łączne zasoby eksploatacyjne wynoszą 314 m³/godz. i zabezpieczają pobór wody 2.315 m³/dobę.

Z sieci wodociągowej w roku 2010 korzystało ok. 6500 osób, co stanowi ok. 95 % całkowitej liczby mieszkańców gminy.

Wodociągi grupowe

W gminie funkcjonują następujące wodociągi grupowe:

- Wodociąg „Czyżew Osada” oparty na ujęciu wody w Czyżewie o wydajności: Q h max = 150,0 m³/h, Q dśr = 700 m³/d,
- Wodociąg grupowy „Rosochate Kościelne” oparty na ujęciu wody w Rosochatem Kościelnym o wydajności: Qhmax = 51 m³/h, Qdśr = 750 m³/d.

Wodociąg „Czyżew Osada”

Ujęcie wody w Czyżewie obejmuje dwie studnie głębinowe (podstawowa i awaryjna) o następujących parametrach:

Lp	Nr studni	Głębokość (m)	Wydajność (m ³ /h)	Depresja (m)	Rodzaj studni
1.	Nr 1	73	150	4,3	podstawowa
2.	Nr 2	72	130	4,7	awaryjna

Studnie zlokalizowane są na terenie ogrodzonej działki stacji wodociągowej, która jest własnością gminy. Zatwierdzone zasoby wód podziemnych w kategorii „B” zostały określone na Q=150 m³/h, przy maksymalnym godzinowym zapotrzebowaniu wody na cele socjalno - bytowe 30 m³/h i na cele przeciwpożarowe 43 m³/h.

Stacja wodociągowa o wydajności 1920 m³/d, pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody. Woda ze studni tłoczona jest na cztery odżelaziacze (ustawione równolegle) oraz dwa hydrofory utrzymujące ciśnienie i podawana na sieć.

Wody popłuczne odprowadzane są do kanalizacji technologicznej, do czterokomorowego osadnika i po oczyszczeniu kanałem o średnicy 200 mm do rowu otwartego, o długości ok. 100 m, do rzeki Brok.

Pozwolenie na eksploatację ujęcia jest ważne do 21 sierpnia 2015 roku.

Ujęcie posiada wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej (8 m), która znajduje się w granicach działki ujęcia. Nie wyznaczono strefy ochrony pośredniej, z uwagi na dobrą izolację warstwy wodonośnej.

Do ujęcia i stacji wodociągowej w Czyżewie podłączone są wsie:

- Czyżew Osada,
- Czyżew Złote Jabłko,
- Czyżew Chrapki,
- Czyżew Stacja,
- Czyżew Ruś Wieś i Kolonia,
- Czyżew Kościelny i
- Ołdaki Magna Brok.

Długość sieci wodociągowej wynosi ok. 30 km. Sieć wykorzystana jest w 80%.

Wodociąg grupowy „Rosochate Kościelne”

Ujęcie oparte jest na dwóch studniach głębinowych o następujących parametrach:

Lp	Nr studni	Głębokość (m)	Wydajność (m ³ /h)	Depresja (m)	Rodzaj studni
1.	Nr 1	110	27	18,5	podstawowa
2.	Nr 2	126	28	16,2	podstawowa

Maksymalny pobór wody nie może przekraczać $Q_{hmax} = 51 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{d\acute{s}r} = 750 \text{ m}^3/\text{d}$.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w kategorii „B” wynoszą $Q = 55 \text{ m}^3/\text{h}$. Ujęcie jest własnością Urzędu Gminy.

Stacja wodociągowa o wydajności 960 m³/d pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody.

Strefa ochrony pośredniej nie została wyznaczona ze względu na głębokość posadowienia filtra oraz przykrycia warstwy wodonośnej ciągłą warstwą nieprzepuszczalną o miąższości przekraczającej 2 m.

Pozwolenie wodno-prawne na pobór wód podziemnych i eksploatację ujęcia jest aktualne do 31.12.2016 roku.

Do wodociągu grupowego „Rosochate Kościelne” podłączone są wsie:

- Rosochate Kościelne,
- Zalesie Stare,
- Rosochate Nartoły,
- Dąbrowa Wielka,
- Dąbrowa Kity,
- Krzeczkowo Mianowskie,

- Dmochy Wypychy,
- Krzeczkowo Bieńki Nowe,
- Dąbrowa Michałki,
- Kaczyn Herbasy,
- Krzeczkowo Bieńki Stare,
- Dąbrowa Cherubiny,
- Zalesie Stefanowo,
- Zaręby Skórki,
- Zaręby Sasiny,
- Zaręby Święchy,
- Krzeczkowo Szepielaki,
- Dmochy Rodzonki,
- Dmochy Glinki,
- Dmochy Wochoy,
- Krzeczkowo Gromadzyn,
- Zaręby Bindugi,
- Czyżew Sutki,
- Dmochy Sadły,
- Dmochy Mrozy,
- Kaczyn Stary,
- Świeck Strumiany.

Długość sieci wodociągowej wynosi 74 km. Sieć wykorzystana jest w 75%.

Zaopatrzenie w wodę pozostałych wsi

Wieś Zaręby Góry Leśne podłączona jest do wodociągu z ujęciem na terenie gminy Andrzejewo „Zaręby Bolędy”. Planowane jest podłączenie tej wsi do wodociągu „Rosochate Kościelne”, z uwagi na lepszą jakość wody z tego ujęcia. W trakcie opracowania jest dokumentacja techniczna, a realizacja jest przewidziana w bieżącym roku.

Do wodociągu „Drewnowo Gołyń” (gmina Boguty Pianki) podłączone są 4 wsie z gminy Czyżew: Michałowo Wielkie, Jaźwiny Kaczoty, Stokowo Szerszenie i Stokowo Bucki. Długość sieci wodociągowej obejmującej wymienione wsie wynosi 9,3 km. Wykonana jest dokumentacja techniczna na podłączenie wsi Jaźwiny Piedki. Realizacja tej sieci wodociągowej będzie prowadzona w bieżącym roku.

Do wodociągu „Zawisty Dworaki” (gmina Boguty Pianki) podłączone są następujące wsie z gminy Czyżew: Czyżew Siedliska, Godlewo Piętaki, Siennica Klawy, Siennica Karasie, Siennica Lipusy, Siennica Pierce, Siennica Święchy, Siennica Pietrasze, Siennica Łukasze, Siennica Szymanki, Siennica Gizy i Dąbrowa Szatanki. Długość sieci wodociągowej obejmującej wymienione wsie wynosi 15,5 km.

Wieś Dąbrowa Nowa Wieś podłączona jest do wodociągu „Szepietowo Podleśne”. Długość wykonanej sieci wodociągowej na terenie gminy Czyżew wynosi 3,3 km.

13.2.2. Gospodarka ściekowa

W gminie Czyżew odprowadzenie ścieków sanitarnych odbywa się głównie do przydomowych, lokalnych zbiorników bezodpływowych z przeznaczeniem do wywożenia. Na terenie gminy w 2010 roku wykonano 253 przydomowe oczyszczalnie w 44 miejscowościach. Docelowo przewiduje się wykonanie 264 przydomowych oczyszczalni ścieków. Gospodarkę ściekową opartą na zbiorczym systemie odprowadzania ścieków i oczyszczalni posiada jedynie miasto Czyżew.

Komunalna oczyszczalnia ścieków

Mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków została wykonana w 1982 roku.

Ostatnia modernizacja wykonana była w 2006 r. Aktualnie oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna ze złożem biologicznym i osadem czynnym o przepustowości 516 m³/dobę oczyszcza rocznie 84,0 tys. m³ ścieków bytowo-gospodarczych i 7,8 tys. m³ ścieków przemysłowych pochodzących z Zakładu Mięsnego „NETTER” w Czyżewie.

Oczyszczalnia obsługuje ok. 2300 mieszkańców miejscowości Czyżew podłączonych do sieci kanalizacyjnej. Istniejąca oczyszczalnia posiada punkt zlewny dzięki czemu ludność z terenu całej gminy Czyżew może dostarczać ścieki bytowe wozem asenizacyjnym. Rocznie powstaje tu około 22 Mg osadów ściekowych, które wykorzystywane są rolniczo na gruncie należącym do gminy Czyżew.

Na terenie gminy zlokalizowane jest jeszcze jedna oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z osadem czynnym, należąca do przedsiębiorstwa “FARM FOOD” S.A. w Warszawie Zakłady Mięsne w Czyżewie, o przepustowości 1050 m³/d.

Ścieki pochodzące z oczyszczalni występujących na terenie Gminy Czyżew, po oczyszczeniu biologicznym trafiają do wód powierzchniowych²¹ lub do ziemi, co jest zgodne z posiadanym pozwoleniem wodnoprawnym. Każda z oczyszczalni prowadzi indywidualne badania ścieków surowych, ścieków oczyszczonych oraz badania osadów ściekowych aby zapobiec zanieczyszczeniu środowiska.

Sieć kanalizacji sanitarnej

Ze względu na ukształtowanie terenu Czyżew posiada dość rozbudowany system kanalizacji sanitarnej, z zastosowaniem układu grawitacyjno - pompowego. Ścieki sanitarne kanałem grawitacyjnym doprowadzane są do przepompowni głównej, skąd tłoczone są na oczyszczalnię. Ostatnia rozbudowa kanalizacji przeprowadzona w 2010 roku z dofinansowaniem z PROFW. Aktualnie długość sieci magistralnej wynosi -19 km, ilość przyłączy – 594 a ilość RLM - 3227. Systemem sieci kanalizacyjnej objęte jest około 85% mieszkańców miasta Czyżew. Mimo tego podstawowym systemem odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych na terenie gminy jest gromadzenie ich w szambach. Mieszkańcy gminy wytwarzają rocznie 60 tys. m³ ścieków (wg danych z roku 2006). Z sieci kanalizacyjnej w roku 2006 korzystało 2045 mieszkańców gminy. Stanowi to 30,8 % całkowitej liczby mieszkańców. Na terenie gminy w 2010 roku wykonano 253 przydomowe oczyszczalnie w 44 miejscowościach.

Sieć kanalizacji deszczowej

Odprowadzenie ścieków deszczowych odbywa się poprzez dość rozbudowany system rowów otwartych oraz nielicznych kanałów. Kanalizację deszczową posiada ul. Szkolna z bezpośrednim odprowadzeniem do rzeki Brok. Drugi, bardzo krótki odcinek kanalizacji odprowadza ścieki z rynku do rowu otwartego prowadzącego do rzeki.

13.2.3. Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach zakładowych. Urządzenia te opalane głównie węglem emitują do atmosfery SO₂, NO₂ i CO₂ w ilościach, które dla pojedynczego źródła ciepła wydają się małe, ale są bardzo uciążliwe ze względu na bezpośrednią oddziaływanie. Na analizowanym obszarze budynki ogrzewane są węglem (97,3%), olejem (2,6%) i gazem (0,1%).

²¹ Odprowadzenie ścieków oczyszczonych z oczyszczalni komunalnej odbywa się kanałem o średnicy 200 mm do rzeki Brok

13.2.4. Zaopatrzenie w gaz

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie województwa podlaskiego nie pozwalał na bezpośrednie zaopatrzenie gminy w gaz przewodowy. Obecnie jednak prowadzone są prace projektowe mające na celu podłączenie miejscowości Czyżew-Osada do sieci gazowej.

Główne elementy realizacji systemu gazowniczego zapewniające dostawę gazu ziemnego to budowa: gazociągu magistralnego o średnicy 100 mm (jako odgałęzienia od gazociągu Białystok - Rembelszczyzna), stacji redukcyjnej I stopnia w okolicy Czyżewa oraz wewnętrznej sieci gazowej średniego ciśnienia. Ze względu na dużą odległość czasową budowy systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy wskazane jest utrzymanie i rozwijanie stosowania gazu propan - butan przez mieszkańców gminy.

13.2.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina Czyżew zasilana jest w energię elektryczną z istniejącej stacji transformatorowej 110/15kV /GPZ/ w Czyżewie. W sąsiedztwie GPZ znajduje się podstacja trakcyjna dla potrzeb PKP. Przez teren gminy przebiega linia napowietrzna 110kV Małkinia - Czyżew -Białystok krajowego systemu sieci WN.

Na terenie gminy znajduje się ponad 80 stacji transformatorowych 15/0,4kV o łącznej mocy transformatorów ok. 8000 kVA. W zdecydowanej większości są to słupowe stacje transformatorowe typu ŻH, STS lub STSa.

Aktualnie w gminie, ze względu na konfigurację sieci elektroenergetycznej SN i jej stan techniczny, dostarczana jest moc i energia elektryczna do odbiorców w ilości przez nich zapotrzebowanych (zaopatrzenie obiektów w energię elektryczną wynosi 100 %). Niezbędny jest jednak remont i modernizacja części istniejących urządzeń elektroenergetycznych.

13.2.6. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Czyżew, w związku z jej rolniczym charakterem, powstają głównie odpady komunalne, których ilość szacowana jest na 2250 m³/rok. Ponadto, znajdują się tu dwa zakłady mięsne, które posiadają rozwiązana gospodarkę odpadami.

W miejscowości Czyżew-Siedliska, zlokalizowane było składowisko odpadów, jednakże zgodnie z obowiązującymi przepisami zostało zamknięte z dniem 31 grudnia 2008 r. i poddane rekultywacji.

Od 2006 r. odpady z terenu Gminy Czyżew-Osada odbierane są przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej z Zambrowa, które deponuje odpady na składowisku w Czerwonym Borze.

Plany obejmują rozwiązanie gospodarki odpadami na poziomie ponadgminnym w ramach porozumienia z Zambrowskim Związkiem Gmin zawartego w 2005 roku. Punktem docelowym jest wybudowanie „Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów” w Czerwonym Borze.

Obecnie odpady komunalne segregowane są w znikomym stopniu, powodem tego może być zbyt mała świadomość mieszkańców bądź niechęć do wykonywania dodatkowych obowiązków. W związku z powyższym należy dążyć do zwiększenia świadomości mieszkańców odnośnie segregacji odpadów, poczynając od najmłodszego pokolenia aby dbałość o środowisko było jednym z priorytetów. Gmina planuje dalsze sukcesywne wprowadzanie systemu selektywnej zbiórki, który działa w ograniczonym stopniu.

Obecnie ok. 75 % mieszkańców objętych jest systemem zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych. Z uwagi na charakter gminy (typowo rolnicza z przewagą zabudowy zagrodowej), część odpadów pochodzenia organicznego zagospodarowywana jest we własnym zakresie.

14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

14.1. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

- 1) Przebudowa drogi krajowej nr 63 do parametrów klasy technicznej G.
- 2) Przebudowa mostu na rzece Brok z dostosowaniem parametrów technicznych i nośności obiektu do klasy technicznej drogi krajowej.
- 3) Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 690 do klasy technicznej G.
- 4) Przebudowa linii kolejowej magistralnej E-75 Warszawa - Białystok z dostosowaniem do parametrów technicznych do wymagań ruchu międzynarodowego w tym: budowa dwupoziomowych przecięć z trasami drogowymi.
- 5) Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia alternatywnie w dwóch wariantach jako odgałęzienie od projektowanego gazociągu Wysokie Mazowieckie - Perlejewo (z kierunku gmina Szepietowo) - odgałęzienie od istniejącego gazociągu Białystok - Rembelszczyzna (z kierunku gmina Szumowo).
- 6) Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Brok w miejscowości Czyżew.

14.2. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

1. Przebudowa dróg gminnych i ulic: Czyżew Ruś Kolonia, Czyżew Złote Jabłko, Dmochy Glinki, Stokowo Szerszenie – Stokowo Bućki, Godlewo Kolonia, Dąbrowa Michałki do drogi powiatowej, Dąbrowa Michałki – Dąbrowa Szatanki, Krzeczkowo Nowe Bieńki – Dąbrowa Cherubiny.
2. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rosochate Kościelne (budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz odprowadzenie ścieków oczyszczonych do rzeki Brok).
3. Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w gminie:
 - budowa kanalizacji w Czyżewie Stacji, Czyżewie Złotym Jabłku i Czyżewie ul. Zarzecze;
 - budowa systemu kanalizacji deszczowej Czyżewie.
4. Rekultywacja składowiska odpadów w Czyżewie Siedliskach
5. Budowa zbiornika wodnego z wykorzystaniem rekreacyjnym na rzece Brok w Czyżewie,
6. Rewitalizacja Zabytkowego Parku Podworskiego w Czyżewie przy ul. Zambrowskiej.
7. Budowa boiska sportowego „ORLIK” w miejscowości Rosochate Kościelne.
8. Budowa i modernizacja budynków socjalnych.
9. Remont z przebudową budynku gminnego ośrodka zdrowia w Czyżewie wraz z adaptacją II piętra na potrzeby nowoczesnego centrum kultury.

15. TERENY ZAMKNIĘTE

Na podstawie art.4 ust. 2a ustawy z dnia 17 maja 1989r. (Dz.U. z 2010 r. Nr 193, poz. 1287) Prawo geodezyjne i kartograficzne właściwi ministrowie określają w drodze decyzji tereny zamknięte.

Decyzja nr 45 Ministra Infrastruktury dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. MI Nr 14, poz. 51 z późn. zm.²²) uznaje za tereny zamknięte, zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa tereny, na których usytuowane są linie kolejowe (określone w załączniku X do decyzji).

Zgodnie z w/w decyzją na dzień sporządzania studium jako tereny zamknięte zostały zaliczone następujące działki:

²² Zmiany tekstu jednolitego wymienionej decyzji zostały ogłoszone w: Dz. Urz. MI z 2010 r. Nr 4, poz. 11; Nr 7, poz. 22; Nr 8, poz. 25; Nr 11, poz. 34; Nr 13, poz. 46; Nr 15, poz. 53 oraz z 2011 r. Nr 1, poz. 1; Nr 2, poz. 6; Nr 3, poz. 20; Nr 4, poz. 22, Nr 5, poz. 28 i Nr 6, poz. 33.

Tabela 30 Wykaz nieruchomości ustalonych decyzją nr 45 Ministra Infrastruktury z dn. 17 grudnia 2009 r. (Dz. Urz. MI Nr 14, poz. 51 z późn. zm.) jako tereny zamknięte.

Lp	Województwo	Powiat	Gmina	Obręb	Nr działki	Pow. [ha]
406	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0002-Czyżew Osada	271/1	21,2363
407	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0005-Czyżew Siedliska	226/3	5,7930
408a	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0006-Czyżew Stacja	71/29	12,2797
409	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0021-Godlewo Piętaki	100/2	5,8089
410	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0035-Siennica Pietrasze	145/2	11,5001
411	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0331-Siennica Karasie	49/2	1,4405
412	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0003-Czyżew Ruś Kolonia	86	6,3430
413	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0010-Dąbrowa Kity	239	7,6930
414	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0013-Dąbrowa Szatanki	61	4,7950
415	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0030-Ołdaki Magna Brok	175	9,2500

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY CZYŻEW**

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ROZWOJU

1. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ I CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Rozwój i zagospodarowanie przestrzenne zależne są od uwarunkowań ponadlokalnych jak i wewnętrznych. Na podstawie analizy materiałów zamieszczonych w części I przeprowadzono syntezę uwarunkowań.

1.1. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE

Uwarunkowania wynikające z opracowań planistycznych wyższego rzędu:

- intensyfikacja gospodarki rolnej, z uzupełnieniem rozwoju wielokierunkowego obejmującego m.in. przemysł z dominacją przetwórstwa rolno – spożywczego, turystykę i leśnictwo,
- rozbudowa i modernizacji bazy produkcyjno – usługowej, oraz rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa w tym przemysłu rolno-spożywczego wykorzystującego miejscowe płody rolne i zasoby ludzkie,
- rozwój agroturystyki na bazie istniejących siedlisk rolniczych,
- dostosowanie standardów technicznych drogi krajowej nr 63 (granica państwa – Giżycko – Pisz) – granica województwa – Kisielnica – Łomża – Zambrów – granica z województwem mazowieckim (Sokołów Podlaski) do parametrów i klasy funkcjonalnej oraz potrzeb ruchu krajowego i międzynarodowego poprzez przebudowę i budowę na terenie gminy Czyżew drogi Nr 63 (G) z przebudową do parametrów klasy G;
- przebudowa mostu na rzece Brok z dostosowaniem parametrów technicznych i nośności obiektu do klasy technicznej drogi krajowej;
- dostosowanie standardów technicznych drogi wojewódzkiej Nr 690 (Czyżew Osada – Ciechanowiec – Siemiatycze) do parametrów klasy G;
- dostosowania linii magistralnej E 75 Warszawa – Białystok – Sokółka – Suwałki – Trakiszki – granica państwa – („Rail Baltica” Warszawa – Kowno – Ryga – Tallin – Helsinki) do kursowania pociągów z prędkością w ruchu pasażerskim 160 km/h i towarowym 120 km/h przy nacisku 225 KN/oś m.in. poprzez budowę dwupoziomowych przecięć z trasami drogowymi.
- rozbudowa systemu gazowniczego w/c wg „Długoterminowego planu rozwoju do roku 2020” Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. w oparciu o istniejące gazociągi w/c m.in. Bobrowniki – Białystok – Zambrów – Wyszaków – Rembelszczyzna z odgałęzieniem do Łomży – budowa w III etapie (2011 – 2020) gazociągów w/c do zasilania gminy Czyżew Osada [w dwóch wariantach jako odgałęzienie od projektowanego gazociągu Wysokie Mazowieckie – Perlejewo (z kierunku gmina Szepietowo) – odgałęzienie od istniejącego gazociągu Białystok – Rembelszczyzna (z kierunku gmina Szumowo)].
- realizacja programu małej retencji poprzez budowę zbiornika wodnego z wykorzystaniem rekreacyjnym na rzece Brok w Czyżewie,
- ochrona i zachowanie ciągłości przestrzennej systemu środowiska przyrodniczego – głównie dolin rzek Brok i Siennica z dopływami oraz poprawa jakości wód powierzchniowych,
- kształtowanie systemu lokalnych powiązań przyrodniczych w oparciu o sieć dolin rzecznych, dolinek bocznych, obniżen terenowych i obszarów leśnych,
- zwiększanie lesistości obszaru poprzez zalesianie gruntów marginalnych, nieużytków i terenów poeksploatacyjnych,

1.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

Uwarunkowania wynikające ze stanu zagospodarowania oraz własności gruntów:

- głównie rolnicze zagospodarowanie gminy z silnie wykształconym ośrodkiem obsługi ludności i obsługi rolnictwa w Czyżewie oraz ośrodkami wspomagającymi we wsiach Rosochate Kościelne i Dąbrowa Wielka;

- wystarczająca obsługa z zakresu usług publicznych (oświaty, zdrowia, kultu sakralnego, kultury);
- aktywność gospodarcza ukierunkowana na gospodarkę rolną;
- tendencja do rozpraszania zabudowy zagrodowej;
- przeważający udział gospodarstw małych o powierzchni do 10ha;
- brak większych zbiorników wodnych umożliwiających rozwój funkcji rybackiej;
- brak odpowiedniego zagospodarowania turystycznego (bazy noclegowej i gastronomicznej).

Uwarunkowania przyrodnicze:

- położenie w obszarze „Zielonych Płuc Polski” stwarzające możliwość ekologicznej promocji gminy;
- bardzo wysoki udział gruntów klasy II-IV;
- dobre warunki hydrogeologiczne z jednorodnymi warstwami wodonośnymi stanowiącymi o korzystnych warunkach zaopatrzenia w wodę pitną;
- dobre parametry geotechniczne gruntów dla posadowienia zabudowy;
- brak obszarów zagrożonych ruchami masowymi stanowiących bariery rozwojowe;
- brak zagrożenia powodziowego dla obszarów zabudowy wiejskiej;
- pozaklasowa jakość wód powierzchniowych (z tendencją do ich poprawy) - na stan wód ma wpływ działalność rolnicza oraz ścieki komunalne;
- niski udział gruntów leśnych o rozdrobnionej strukturze przestrzennej;
- występowanie gleb organicznych w zasięgu zagłębień bezodpływowych i cieków wodnych;
- słabe powiązania przyrodnicze, brak zadrzewień śródpolnych oraz zieleni drzewiastej i krzaczastej wspomagającej lokalne korytarze ekologiczne i zapobiegających erozji wietrznej;
- występowanie obszarów o podwyższonym natężeniu hałasu komunikacyjnego – wzdłuż dróg oraz kolei;
- brak udokumentowanych złóż kopalin naturalnych;
- występowanie zdegradowanych terenów poeksploatacyjnych wymagających pełnej rekultywacji i zagospodarowania;
- nikły udział obszarów prawnie chronionych, niska ranga ochrony;
- mało korzystne warunki środowiska przyrodniczego dla rozwoju funkcji turystycznej: brak obiektów i obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo, niskie walory turystyczne lasów, monotonna rzeźba terenu i brak punktów widokowych;
- brak zbiorników wodnych do celów rekreacyjnych.

Uwarunkowania kulturowe:

- zachowany układ przestrzenny miasta Czyżew
- występowanie na terenie gminy obiektów o wartościach kulturowych: sakralnych, cmentarzy (w tym zamkniętych) oraz obiektów techniki (stacja kolejowa, dróżnicówka);
- występowanie na terenie gminy obiektów wpisanych do rejestru W.K.Z.; przeważają obiekty o funkcjach sakralnych;
- liczne stanowiska archeologiczne w tym dwa mające formę krajobrazową – grodziska w Świątku Strumianym i Dmochach Rodzonkach;
- dość niska atrakcyjność krajoznawcza rozumiana jako stopień nagromadzenia obiektów i zabytków kultury materialnej.

Uwarunkowania komunikacyjne:

- obecny system transportowy gminy dość dobrze zaspakaja podstawowe potrzeby komunikacyjne mieszkańców i gospodarki;
- dobra dostępność komunikacyjna poprzez przebieg drogi krajowej, wojewódzkiej oraz magistralnej pierwszorzędowej linii kolejowej Warszawa-Białystok;

- przystosowanie dróg różnych kategorii do prowadzenia komunikacji autobusowej;
- niefunkcjonalne przebiegi dróg powiatowych i wojewódzkiej w rejonie stacji kolejowej;
- kolizja ruchu tranzytowego z ruchem lokalnym.

Uwarunkowania wynikające ze stanu uzbrojenia terenów:

- bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa na terenie gminy;
- dobrze rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej w mieście;
- niedorozwój sieci kanalizacyjnej na terenie gminy;
- brak gazyfikacji przy jednoczesnej możliwości podłączenia gminy do sieci przesyłowej (projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia);
- zaopatrzenie w ciepło z rozwiązań indywidualnych;
- gospodarka odpadami, zaopatrzenie w energię elektryczną dobrze funkcjonujące.

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze:

- wysoki wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie, przy wysokim udziale małych gospodarstw indywidualnych o strukturze rozdrobnionej;
- prognozowany niewielki sukcesywny spadek liczby ludności na terenie gminy;
- w strukturze podmiotów gospodarczych przeważają jednostki handlowo-usługowe dla ludności oraz jednostki związanych z budownictwem, transportem i gospodarką magazynową jak również przetwórstwo przemysłowe;
- atrakcyjne położenie i duże rezerwy terenowe.
- niedostatecznie rozwinięte usługi na rzecz rolnictwa, szczególnie mechanizacyjne;
- brak większych zbiorników wodnych umożliwiających rozwój funkcji rybackiej;
- brak zakładów przetwórstwa owoców i warzyw.

1.3. CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Biorąc za podstawę powyższe uwarunkowania oraz cele strategiczne ujęte w „Strategii rozwoju gminy Czyżew” (2009) przyjęto poniższe założenia i cele polityki przestrzennej.

Ustala się, że głównymi celami polityki przestrzennej gminy Czyżew są:

- 1) Ugruntowanie znaczenia miasta i gminy jako wielofunkcyjnego ośrodka lokalnego,
- 2) Zapewnienie równoważonego zagospodarowania przestrzennego uwzględniającego
 - potrzeby rozwojowe,
 - wymogi ochrony przyrody, środowiska, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego,
- 3) Zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej.

Ustala się następujące cele zagospodarowania przestrzennego gminy:

- 1) Stworzenie warunków do inwestowania na terenach korzystnych z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i kulturowego, z uwzględnieniem zasad ich ochrony.
- 2) Stworzenie warunków dla rozwoju turystyki związanej z obsługą ruchu samochodowego.
- 3) Stworzenie podstaw dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
- 4) Uporządkowanie funkcjonalno - przestrzenne i estetyczne zabudowy, poprawa wizerunku wsi.
- 5) Zapewnienie rezerw terenowych dla rozwoju przedsiębiorczości, głównie przy linii kolejowej, jak również przy trasie wylotowej z miasta.
- 6) Zachowanie lokalizacji i rozwój drobnych form aktywności gospodarczej w ramach wielofunkcyjnych struktur wiejskich.
- 7) Modernizacja układu komunikacyjnego i jego rozwój w nawiązaniu do planowanych inwestycji przebudowy do parametrów klasy G drogi nr 63.

- 8) Poprawa funkcjonowania i rozwój systemów infrastruktury technicznej – zwłaszcza kanalizacji.
- 9) Wykształcenie przestrzenne systemu przyrodniczego gminy.
- 10) Zachowanie w istniejącym zasięgu przestrzennym korytarza ekologicznego doliny rzeki Brok i Sienicy.
- 11) Ochrona krajobrazu kulturowego m.in. poprzez:
 - respektowanie historycznych układów ruralistycznych,
 - projektowanie nowych obiektów w nawiązaniu do tradycyjnego charakteru zabudowy lub w innych formach harmonizujących z krajobrazem kulturowym.

2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest kontynuacją polityki przestrzennej przyjętej w studium u.i k.z.p. uchwalonym w 2002 r. Pozostaje w zgodzie z przyjętymi kierunkami zmian, jednocześnie aktualizując je i dostosowując do obecnych potrzeb i wymogów prawa.

2.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

Główne elementy kształtujące strukturę przestrzenną i krajobraz gminy to:

- Dolina rzeki Brok z ciekami wodnymi wraz terenami trwałych użytków zielonych i niewielkich obszarów leśnych.
- Rozproszony układ osadniczy wsi z silniej wykształconymi ośrodkami tj. Rosochate Kościelne, Dąbrowa Wielka.
- Tereny użytkowane rolniczo.
- Istniejący układ dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowej.

Ze względu na występowanie podobieństwa cech i intensywności zabudowy i zagospodarowania terenu, obszar gminy podzielono na następujące podstawowe strefy funkcjonalne:

- Rolniczo – Osadnicza (RO),
- Osadniczo-Usługowa (OU),
- Ekologiczno-Osadnicza (EO),

dla których sformułowano założenia rozwoju i kierunki zmian.

Podział obszaru gminy na strefy funkcjonalne stanowi ramy dla określania zasad zagospodarowania oraz sposobów realizacji polityki przestrzennej, a także rozwoju przestrzennego gminy Czyżew.

Wyżej wymieniony układ strefowy odzwierciedla zakres przekształceń związany z planowanym rozwojem gminy. Zróżnicowanie w prowadzeniu polityki przestrzennej w poszczególnych strefach związane jest przede wszystkim z:

- funkcjami jakie mogą być rozwijane na terenach poszczególnych stref,
- intensywnością zabudowy w strefach,
- zakresem kształtowania układu przyrodniczego gminy.

Uzupełnieniem i doprecyzowaniem ww. struktury przestrzennej jest wskazanie przeznaczenia terenów w poszczególnych strefach funkcjonalnych w tym standardów i wskaźników ich zagospodarowania. Zasięgi wydziałów terenów (np. UM, MR) w jednorodnej strefie funkcjonalnej (np.: rolniczo-osadniczej) należy traktować orientacyjnie, jako wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zasięgi wydziałów terenów mogą być korygowane w trybie opracowywania planów miejscowych i nie wymagają przeprowadzania zmiany studium.

3. USTALENIA W ZAKRESIE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ

3.1. STREFA OSADNICZO-USŁUGOWA (OU)

Przyjmuje się następujące generalne założenia i kierunki zmian:

Strefa funkcjonalna OU stanowi obszar wielofunkcyjny miasta Czyżew, z priorytetem lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, drobnych i średnich przedsiębiorstw (w tym inwestycji celu publicznego i usług komercyjnych) jak również zabudowy przemysłowej, produkcyjno-usługowej, składów i magazynów.

Główne kierunki zmian i przekształceń:

- wskazanie rozwojowych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej we wschodnim i zachodnim krańcu miasta,
- wskazanie terenów zabudowy wielorodzinnej w mieście Czyżew,
- wskazanie rozwojowych terenów usługowych i produkcyjno usługowych wzdłuż linii kolejowej w Czyżewie oraz u zbiegu drogi krajowej i projektowanego odcinka drogi wojewódzkiej nr 690;
- wskazanie terenów obsługi ruchu komunikacyjnego i podróżnych przy drodze krajowej nr 63 u wlotów do miasta;
- rozwijanie funkcji produkcyjno-usługowych, składy i magazyny w następujących lokalizacjach:
 - wzdłuż linii kolejowej w Czyżewie,
 - na obszarze wsi Ołdaki Magna Brok, na północ od drogi powiatowej nr 2040B Czyżew - Szulborze Wielkie, do granicy gminy,
 - w północnej części miasta w pobliżu oczyszczalni ścieków;
- modernizacja, restrukturyzacja i uzupełnianie zabudowy, w tym uzupełnienie zabudowy na niezainwestowanych działkach położonych w istniejących obszarach zabudowy w sposób zharmonizowany z istniejącą zabudową;
- rewaloryzacja układu przestrzennego miasta o wartościach zabytkowych i kulturowych, stosownie do wymogów wynikających z ochrony dziedzictwa kulturowego;
- rozbudowa zaplecza obsługi ruchu turystycznego z usługami handlu, gastronomii, hotelarskimi oraz obsługi podróżnych,
- tworzenie nowych terenów ogólnodostępnej zieleni urządzonej, terenów sportu i wypoczynku;
- utworzenie zbiornika retencyjnego z wykorzystaniem rekreacyjnym;
- ochrona funkcji i obszarów tworzących System Przyrodniczy,
- ochrona istniejącej i wprowadzenie nowej zieleni przydrożnej.

3.2. STREFA EKOLOGICZNO – OSADNICZA (EO)

Przyjmuje się następujące generalne założenia i kierunki zmian:

Strefa funkcjonalna EO stanowi obszar cenny przyrodniczo na terenach, o znaczeniu ponadlokalnych i lokalnych ciągów ekologicznych. Tereny te są częścią Systemu Przyrodniczego gminy, wytworzonego wzdłuż płynących wód powierzchniowych rzeki Brok i Sienicy ze stosunkowo intensywnie ukształtowaną zabudową. Priorytetem działań będzie modernizacja i restrukturyzacja ukierunkowana na wprowadzanie zmian jakościowych, podnoszących atrakcyjność zamieszkiwania i inwestowania, przy jednoczesnym sukcesywnym inwestowaniu na wolnych od zabudowy terenach rozwojowych wskazanych w studium oraz intensyfikacja rolnictwa na glebach o wysokiej przydatności dla prowadzenia wysokotowarowej gospodarki rolnej.

Główne kierunki zmian i przekształceń:

- ograniczenie rozpraszania zabudowy zagrodowej lokalizowanej na terenach rolnych, z zaleceniem jej koncentracji wzdłuż dróg publicznych uzbrojonych w wodociągi i planowaną kanalizację;
- rozwój zabudowy na nowych terenach wskazanych w studium winien być poprzedzony rozwojem infrastruktury technicznej;
- modernizacja, restrukturyzacja i uzupełnianie zabudowy, w tym:
 - uzupełnienie zabudowy na niezainwestowanych działkach położonych w istniejących obszarach zwartej zabudowy wiejskiej w sposób zharmonizowany z istniejącą zabudową;
 - uzupełnianie zabudową istniejących lub wykształcenie nowych lokalnych ośrodków usługowych związanych z agroturystyką;
 - stopniowa wymiana i przekształcanie zabudowy zagrodowej dla stworzenia bazy wypoczynku agroturystycznego, z możliwością utworzenia dużych gospodarstw agroturystycznych świadczących całoroczne usługi np. stadnina koni;
- rewaloryzacja obszarów i obiektów o wartościach zabytkowych i kulturowych, stosownie do wymogów wynikających z ochrony dziedzictwa kulturowego;
- uzupełnianie zabudowy w tereny sportu i wypoczynku;
- bezwzględne zachowania terenów leśnych z możliwością dolesień;
- prowadzenie gospodarki rolnej ze szczególnym uwzględnieniem wymogów ochrony wód z preferencją dla ekologicznych metod gospodarki rolnej;
- budowa i rozbudowa obiektów małej retencji;
- ochrona funkcji i obszarów tworzących System Przyrodniczy,
- ochrona istniejącej i wprowadzenie nowej zieleni przydrożnej i śródpolnej.

3.3. STREFA ROLNICZO – OSADNICZA (RO)

Przyjmuje się następujące generalne założenia i kierunki zmian:

Strefa funkcjonalna RO stanowi obszar intensywnie wykorzystywany rolniczo na glebach o bardzo wysokiej przydatności dla prowadzenia wysokotowarowej gospodarki rolnej z ekstensywną siecią osadniczą. Działania w tej strefie obejmują modernizację i restrukturyzację ukierunkowane na wprowadzanie zmian jakościowych, podnoszących atrakcyjność zamieszkiwania i rozwoju rolnictwa, przy wskazaniu nierozpraszania zabudowy na nowe tereny.

Główne kierunki zmian i przekształceń zabudowy dla obszaru centrum wymagają realizacji następujących ustaleń:

- modernizacja, restrukturyzacja i uzupełnianie zabudowy, w tym:
 - uzupełnienie zabudowy na niezainwestowanych działkach położonych w istniejących obszarach zabudowy wiejskiej w sposób zharmonizowany z istniejącą zabudową;
 - uzupełnianie zabudowy innymi funkcjami (usługowymi i drobną wytwórczością) niekolidującymi z istniejącym zagospodarowaniem;
- ograniczenie rozpraszania zabudowy zagrodowej lokalizowanej na terenach rolnych, z zaleceniem jej koncentracji wzdłuż dróg publicznych uzbrojonych w wodociągi;
- rewaloryzacja obszarów i obiektów o wartościach zabytkowych i kulturowych, stosownie do wymogów wynikających z ochrony dziedzictwa kulturowego;
- tworzenie nowych ogólnodostępnych terenów sportu i wypoczynku;
- ochrona terenów rolnych chronionych klas bonitacyjnych (II-III) oraz gruntów organicznych;
- budowa i rozbudowa obiektów małej retencji;
- ochrona funkcji i obszarów tworzących System Przyrodniczy;
- ochrona istniejącej i wprowadzenie nowej zieleni przydrożnej i zadrzewień śródpolnych.

4. KIERUNKI ZMIAN I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW

Obszary przeznaczone do rozwoju, wskazane w studium, uwzględniają istniejący stan zagospodarowania, dyspozycje obowiązującego m.p.z.p. oraz prognozowane potrzeby i zasady rozwoju gminy.

Zasięgi wydzieleń (terenów) należy traktować orientacyjnie. Stanowią one wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i należy je w nich uszczegółwić.

Założono, że w sytuacji wypełnienia w 70% obszarów przeznaczonych do rozwoju struktur mieszkaniowo-usługowych, mieszkaniowych możliwe będzie uruchomienie rezerw rozwojowych, które wyznaczono w rejonach planowanego dynamicznego rozwoju przestrzennego. Rezerwy te w niniejszym Studium określone są mianem terenów perspektywicznego rozwoju (oznaczone Pr, PUr, Ur, MNr).

Określone w niniejszym studium przeznaczenie terenów należy rozumieć jako wiodący sposób użytkowania i zagospodarowania terenu, ale nie jedyny. Inne, uzupełniające użytkowanie terenu, niesprzeczne z funkcją określoną w studium, może być ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Przeznaczenie terenu należy ustalać z uwzględnieniem aktualnego stanu ewidencji gruntów.

Studium ustala następujące wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów:

- minimalny procentowy udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC);
- maksymalna wysokość zabudowy;
- minimalna powierzchnia działki budowlanej.

Wskaźniki te winny być doprecyzowywane i uszczegółowione na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z dopuszczeniem w uzasadnionych przypadkach odchyień od wskaźników zapisanych w Studium.

Maksymalna wysokość zabudowy dotyczy głównej bryły budynków, dopuszcza się przekroczenie wysokości w przypadkach uzasadnionych względami technicznymi lub funkcjonalnymi niezbędnymi do właściwego funkcjonowania zabudowy (wysokość tych obiektów i urządzeń zgodna z wymaganiami technicznymi) jak również przy wskazaniu lokalnych dominant wysokościowych, które będzie następowało w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, na podstawie indywidualnych cech terenu oraz zabudowy, przyjętych założeń kompozycji urbanistycznej z uwzględnieniem zagospodarowania terenów otaczających, przy czym wysokości budynków nie powinny przekraczać określonych w niniejszym studium maksymalnych wysokości. Za dominantę wysokościową przyjmuje się element budynku lub pojedynczy budynek czy obiekt budowlany, którego lokalizacja wynika z przyjętych założeń urbanistycznych, służy podkreśleniu znaczenia miejsca identyfikacji lokalnej, ułatwia orientację przestrzenną. Różnica wysokości zabudowy powinna wynikać z analizy powiązań i oddziaływań urbanistycznych oraz zachowywać właściwą skalę i proporcję.

Ograniczenia wielkości wydzielanych działek nie dotyczą wydzieleń pod urządzenia infrastruktury technicznej oraz wydzieleń w celach określonych przepisami odrębnymi lub powiększenia nieruchomości sąsiedniej.

Ustalenia obowiązujące dla wszystkich terenów we wszystkich strefach funkcjonalnych:

Dopuszcza się lokalizację wszelkich niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania gminy obiektów i urządzeń, a w szczególności: usług publicznych, obiektów obsługi technicznej, urządzeń wodnych i melioracyjnych, dróg wewnętrznych, ogólnodostępnych parkingów, zieleni urządzonej, ciągów

pieszo-jezdnych, ciągów pieszych, ścieżek rowerowych w sposób nie kolidujący z innymi przepisami odrębnymi i zasadami współżycia społecznego.

W obszarach przewidzianych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się realizację przez gminę zabudowy wielorodzinnej o funkcji socjalnej.

4.1. KIERUNKI ZMIAN DLA TERENÓW ZAINWESTOWANYCH I PRZEZNACZONYCH DO ZAINWESTOWANIA

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej MN, MNr ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z niezbędnymi usługami podstawowymi, w tym inwestycjami celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej.

Dopuszczalna lokalizacja:

- innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi w tym usług, z wyłączeniem inwestycji mogących zawsze lub mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Dla terenów usługowo-mieszkaniowych UM ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- usług oraz drobnej wytwórczości i produkcji nie wymagającej wymagać sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko z zakresu: handlu, gastronomii, turystyki, hotelarstwa, obsługi podróży, sportu, transportu, łączności itp. – o charakterze lokalnym i ponadlokalnym,
- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej niskiej wraz z niezbędnymi inwestycjami celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej.

Dopuszczalna lokalizacja:

- innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi, z wyłączeniem aktywności gospodarczej i usług mogących zawsze lub mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej MW ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wraz z niezbędnymi inwestycjami celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej.

Dopuszczalna lokalizacja:

- innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi, z wyłączeniem aktywności gospodarczej i usług mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej MR ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z niezbędnymi usługami podstawowymi w tym inwestycjami celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej,
- zabudowy zagrodowej w tym gospodarstw agroturystycznych;

Dopuszczalna lokalizacja:

- innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi, z wyłączeniem inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Dla terenów usług U, Ur ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- usług oraz drobnej wytwórczości nie wymagającej sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko z zakresu: handlu, transportu, łączności itp.,
- usług celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej: oświaty, zdrowia, kultury, nauki, kultu religijnego, sportu i rekreacji itd.

Dopuszczalna lokalizacja:

- innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi, z wyłączeniem aktywności gospodarczej i usług mogących zawsze lub mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko,
- funkcji mieszkaniowej - z zaleceniem aby udział tej zabudowy kształtował się na poziomie do 30% powierzchni całkowitej zabudowy terenu.

Dla terenów usług sportu US ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- usług celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej: sportu i rekreacji itd.

Dopuszczalna lokalizacja:

- innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi, z wyłączeniem aktywności gospodarczej i usług mogących znacząco oddziaływać na środowisko,

Dla terenów produkcyjno usługowych PU, PUr ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- funkcji produkcyjnych i usługowych, magazynowo-składowych, baz i składów, a także parków technologicznych oraz centrów kongresowo-wystawienniczych, inkubatorów przedsiębiorczości, itp.,
- funkcji produkcyjnych i usługowych, magazynowo-składowych, baz i składów itp. związanych z rolnictwem, w tym działalności mogącej znacząco oddziaływać na środowisko.

Dopuszczalna lokalizacja:

- funkcji mieszkaniowej - z zaleceniem aby udział tej zabudowy kształtował się na poziomie 15% powierzchni całkowitej zabudowy terenu i pod warunkiem jej ochrony przed ewentualnymi uciążliwościami istniejących, bądź projektowanych obiektów,
- realizację obiektów handlowych prowadzących sprzedaż hurtową lub półhurtową oraz sprzedaż detaliczną towarów wyspecjalizowanych, wielkogabarytowych, wymagających dużych powierzchni magazynowania i specjalnego transportu, jak np.: materiały budowlane i ogrodnicze oraz artykuły wyposażenia mieszkań, takie jak tj.: meble, sprzęt gospodarstwa domowego.

Dla terenów przemysłowych P, Pr ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- funkcji przemysłowych, produkcyjnych i usługowych, magazynowo-składowych, baz i składów itp. w szczególności związanych z rolnictwem, w tym działalności mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Dopuszczalna lokalizacja:

- funkcji mieszkaniowej tzw. mieszkań służbowych lub mieszkań dla właściciela obiektu.

Dla terenów infrastruktury technicznej IT ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- utrzymanie lub rozwój funkcji obsługi systemów infrastruktury technicznej,

Dla terenów obsługi komunikacji i transportu drogowego KS ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- usług wymagających lub mogących wymagać sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko z zakresu: obsługi ruchu komunikacyjnego, podróży, handlu, gastronomii, hotelarstwa – o charakterze lokalnym i ponadlokalnym,

Dopuszczalna lokalizacja:

- innych funkcji nie kolidujących z funkcjami priorytetowymi.

Dla terenów kolei KK ustala się:

Priorytet dla lokalizacji:

- wszelkich obiektów usługowych, składowo – magazynowych i przemysłowych w tym mogących znacząco oddziaływać na środowisko na podstawie przepisów odrębnych warunkuje się ich niezbędnością dla transportu kolejowego.
- utrzymanie lub rozwój funkcji obsługi systemów infrastruktury technicznej,

4.2. WSKAŹNIKI DLA TERENÓW ZAINWESTOWANYCH I PRZEZNACZONYCH DO ZAINWESTOWANIA

4.2.1. Wskaźniki dla strefy funkcjonalnej Osadniczo-Uługowej – OU

Terren	Funkcje	Minimalna powierzchnia biologicznie czynna	Maksymalna wysokość zabudowy	Minimalna powierzchnia działki budowlanej
P, Pr	Priorytetowa – zabudowa - produkcyjno-usługowa	20%	15m	1500m ² w dostosowaniu do inwestycji
	Dopuszczalna – zabudowa mieszkaniowa	35%	10m	800 m ²
	Dopuszczalne – inne			
PU, PUr	Priorytetowa – zabudowa - produkcyjno-usługowa	30%	12m	--
	Dopuszczalna – zabudowa mieszkaniowa	35%	10m	--
	Dopuszczalne – inne			
U, Ur	Priorytetowa – zabudowa usługowa	30%	12m	800 m ²
	Dopuszczalna – usługi handlu		12m	1000 m ²
	Dopuszczalna – inne	35%	10m	
UM	Priorytetowa – zabudowa usługowa	30%	12m	800 m ²
	Priorytetowa – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	50%	10m	600 m ²
	Priorytetowa – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	30%	12m	1000 m ²
	Dopuszczalna – inne	35%	10m	1000 m ²
MN, MNr	Priorytetowa – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	50%	10m	800 m ²
	Dopuszczalna – inne	35%	10m	1000 m ²
MW	Priorytetowa – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	25%	15m	1000 m ²
	Dopuszczalna – inne	35%	10m	
KS	Priorytetowa – zabudowa usługowa	20%	12m	1000m ²
	Dopuszczalna – inne		10m	

* wskaźniki winny być indywidualnie kształtowane w dostosowaniu do zabudowy o wartościach kulturowych. Podane w tabeli wartości należy traktować w przybliżeniu.

4.2.2. Wskaźniki dla strefy Ekologiczno-Osadniczej - EO

Terren	Funkcje	Minimalna powierzchnia biologicznie czynna	Maksymalna wysokość zabudowy	Minimalna powierzchnia działki budowlanej
MR	Priorytetowa – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	50%	10m	1500 m ²
	Priorytetowa – zabudowa zagrodowa	30%	10m	1000 m ²
	Dopuszczalna – inne	35%	10m	1000 m ²

* wskaźniki winny być indywidualnie kształtowane w dostosowaniu do zabudowy o wartościach kulturowych. Podane w tabeli wartości należy traktować w przybliżeniu.

4.2.3. Wskaźniki dla strefy Rolniczo-Osadniczej - RO

Terren	Funkcje	Minimalna powierzchnia biologicznie czynna	Maksymalna wysokość zabudowy	Minimalna powierzchnia działki budowlanej
MR	Priorytetowa – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	50%	10m	1000 m ²
	Priorytetowa – zabudowa zagrodowa	30%	10m	800 m ²
	Dopuszczalna – inne	35%	10m	1000 m ²
MN, MNr	Priorytetowa – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	30%	12m	1000 m ²
	Dopuszczalna – zabudowa usługowa	60%	10m	1000 m ²
	Dopuszczalna – inne	40%	10m	
U, Ur	Priorytetowa – zabudowa usługowa	30%	12m	1000 m ²
	Dopuszczalna – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	60%	10m	1200 m ²
	Dopuszczalna – inne	40%	10m	

* wskaźniki winny być indywidualnie kształtowane w dostosowaniu do zabudowy o wartościach kulturowych. Podane w tabeli wartości należy traktować w przybliżeniu.

4.3. KIERUNKI ZMIAN DLA TERENÓW ZIELENI

Dla terenu zieleni parku podworskiego wpisanego do rejestru Wojewódzkiego Konserwa Zabytków ZPK ustala się:

- stosowanie ustaleń zgodnie z ustaleniami pkt. 12 studium w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego.

Dla terenów zieleni urządzonej ZP ustala się:

- zagospodarowanie w formie ogólnodostępnej zieleni urządzonej z wykorzystaniem istniejącej zieleni drzewiastej i krzewiastej przy zastosowaniu gatunków rodzimych odpowiednich dla siedliska,
- prowadzenie ścieżek rowerowych i pieszych,

Dopuszcza się:

- realizację placów zabaw dla dzieci.

Dla terenów cmentarzy ZC (jedynie tereny cmentarzy o powierzchni powyżej 0,5 ha zostały wskazane terenem) ustala się:

- ochronę i utrzymanie funkcji cmentarzy,
- zakaz zmniejszania powierzchni terenu cmentarzy,
- utrzymanie stref sanitarnych cmentarzy.

Dopuszcza się:

- modernizację istniejącej i realizację nowej zabudowy w tym o charakterze architektury ogrodowej, związanej z podstawową funkcją terenu (kaplice) oraz związanych z funkcją komunikacyjną (schody, ścieżki) a także ogrodzenia.

4.4. KIERUNKI ZMIAN DLA TERENÓW OTWARTYCH

Dla terenów lasów LS, zalesień LD i zadrzewień LZ ustala się:

- ochronę i utrzymanie funkcji,
- gospodarowanie zgodnie z planami urządzeniowymi lasów.

Dopuszcza się:

- zagospodarowanie rekreacyjne tj. leśne ścieżki przyrodnicze, trasy rowerowe, miejsca wypoczynku.

Dla terenów rolnych o przewadze użytków zielonych (łąki i pastwisk) Z ustala się:

- zachowanie rolniczej funkcji terenów,
- adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej.

Dopuszcza się:

- budowę i rozbudowę zbiorników małej retencji,
- zalesianie na terenach o najniższej produktywności rolniczej i nieużytkach,
- lokalizację elektrowni wiatrowych, w granicach obszarów lokalizacji źródeł wytwarzania energii odnawialnej o mocy przekraczającej 100kW wraz z ich strefami ochronnymi wskazanymi na planszy Kierunków.

Dla terenów rolnych R ustala się:

- rolnicze użytkowanie gruntów,
- adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej.

Dopuszcza się:

- wprowadzenie nowej zabudowy zagrodowej na warunkach określonych w przepisach odrębnych,
- w uzasadnionych przypadkach (tj. uzasadnionych dogodną lokalizacją, wyposażeniem w infrastrukturę techniczną) adaptację istniejących budynków gospodarczych i inwentarskich do innych celów związanych z pozarolniczą działalnością gospodarczą,

- lokalizację elektrowni wiatrowych, w granicach obszarów lokalizacji źródeł wytwarzania energii odnawialnej o mocy przekraczającej 100kW wraz z ich strefami ochronnymi wskazanymi na planszy Kierunków,
- budowę i rozbudowę zbiorników małej retencji,
- zalesianie na terenach o najniższej produktywności rolniczej i nieużytkach.

Dla terenów rolnych o podwyższonych walorach ekologicznych Re ustala się:

- rolnicze użytkowanie gruntów,
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem uwarunkowań przyrodniczych, uwzględniając ograniczenia wynikające z położenia w obszarze Systemu Przyrodniczego gminy,
- preferencję dla prowadzenia ekologicznych metod gospodarki rolnej,
- zalesianie na terenach o najniższej produktywności rolniczej i nieużytkach.

Dla terenów powierzchniowych wód WS, Wr ustala się:

- zagospodarowanie tych terenów może polegać na powszechnym, zwykłym lub szczególnym korzystaniu z wód. Zaleca się w szczególności budowę: przystani wodnych, pomostów, oraz organizację kąpieliska przy projektowanym zbiorniku retencyjnym.

4.5. WSKAŹNIKI DLA TERENÓW ZIELENI I TERENÓW OTWARTYCH

Teren	Funkcje	Minimalna powierzchnia biologicznie czynna	Maksymalny liczba kondygnacji naziemnych	Maksymalna wysokość zabudowy	Minimalna powierzchnia działki budowlanej
ZC	Tereny czynnych cmentarzy	50%	-	-	--
ZP	Tereny zieleni urządzonej	60%	--	--	--
ZPK	Tereny zieleni parkowej o wartościach kulturowych	70%	--	--	--
Z	Tereny rolne o przewadze użytków zielonych	30%	2	10	zgodnie z przepisami odrębnymi
R	Tereny rolne	30%	2	10	zgodnie z przepisami odrębnymi

4.6. TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Tereny wyłączone spod nowej zabudowy położone są przede wszystkim w granicach obszarów podstawowych Systemu Przyrodniczego. Są to:

- tereny lasów (LS) na których dopuszcza się jedynie lokalizację budynków i budowli związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej oraz obszarów i urządzeń sportu, turystyki i rekreacji na zasadach uzgodnionych z zarządcą terenu zgodnie z przepisami odrębnymi;
- tereny rolne o podwyższonych walorach przyrodniczych (Re) tereny o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych (dna dolin rzecznych, skarpy, tereny podmokłe);

Studium wskazuje również obszary wyłączone z zabudowy, do których zalicza:

- obszary dopuszczenia lokalizacji źródeł wytwarzania energii odnawialnej o mocy przekraczającej 100kW (w szczególności elektrowni wiatrowych) wraz z ich strefami ochronnymi, z wyłączeniem zabudowy gospodarczej związanej z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych;
- obszary perspektywiczne występowania złóż surowców mineralnych, z wyłączeniem obiektów związanych z eksploatacją złóż,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi;
- obszary potencjalnych uciążliwości w zasięgu stref technicznych, i kontrolowanych od obiektów infrastruktury technicznej, w tym rezerwy terenowe pod budowę ponadlokalnej infrastruktury (gazociąg) i przebudowę drogi krajowej,
- obszary w zasięgu oddziaływania strefy ochrony sanitarnej od cmentarzy grzebalnych w promieniu 50 m w przypadku terenów zwodociągowanych i 150 m dla terenów niezwodociągowanych,

Grunty rolne położone w strefach technicznych i kontrolowanych od obiektów infrastruktury technicznej oraz strefach ochronnych pozostają w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym z zakazem lokalizacji zabudowy

5. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Mając na uwadze zrównoważony rozwój gospodarki gminy w Studium określono zasady zagospodarowania pozwalające na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym poprzez ochronę jego cennych zasobów i walorów, przy jednoczesnym racjonalnym ich wykorzystaniu.

W tym zakresie *Studium* przyjmuje następujące cele polityki zagospodarowania przestrzennego gminy:

- ochronę jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- ochronę jakości powietrza atmosferycznego;
- zapobieganie nadmiernemu przekształcaniu gleb;
- ochronę przed hałasem komunikacyjnym i przemysłowym;
- wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami;
- ochronę walorów środowiska, przyrody i krajobrazu;

Do działań mających wypełnić przyjęte założenia należy:

- utrzymanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, które w strukturze gminy stanowią system przyrodniczy, obejmując także fragmenty ciągów przyrodniczych o randze lokalnej;
- ochrona przed przekształceniami gleb najwyższych klas bonitacyjnych, realizacja nowego zainwestowania w pierwszej kolejności na terenach gleb niskich klas;
- ochrona istniejącej oraz wprowadzanie nowych terenów zieleni urządzonej oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- poprawa jakości środowiska;

W celu ochrony środowiska i jego zasobów w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa się:

- System obszarów otwartych (system przyrodniczy);
- Obszary i obiekty ochrony przyrody;
- Zasady ochrony powierzchni ziemi;
- Zasady ochrony powietrza atmosferycznego;
- Zasady ochrony zasobów wodnych i ich jakości;
- Zasady ochrony akustycznej.

5.1. SYSTEM PRZYRODNICZY

System przyrodniczy gminy oparty jest na systemie rzeczonym. Główną osią, łączącą obszar gminy z terenami przyległymi, w tym i regionalnymi ciągami ekologicznymi jest rzeka Brok. Południowy obszar gminy związany jest z osią rzeki Siennicy oraz terenami do niej przyległymi.

System wewnętrzny uzupełniają pomniejsze ciekły oraz z obszarami towarzyszącymi, w tym szczególnie istotne tereny lasów wilgotnych położone w dolinach tych cieków, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz tereny zieleni zurbanizowane (jak parki, zieleńce i cmentarze).

5.2. OBSZARY I OBIEKTY OCHRONY PRZYRODY

Do obszarów chronionych na terenie gminy należy zespół "Park Krajobrazowy w Czyżewie" utworzony uchwałą Nr XXXVI/190/10 Rady Gminy Czyżew - Osada z dnia 16 kwietnia 2010r. w sprawie ustanowienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. Ochroną objęto teren parku dworskiego w miejscowości Czyżew-Osada, który jest częścią dawnego założenia dworsko-ogrodowego otaczającego siedzibę właściciela majątku.

Celem ochrony zespołu jest zachowanie krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz drzewostanu z dużą ilością starodrzewu (głównie wiązów polnych).

Ochrona zespołu przyrodniczo - krajobrazowego polega na wprowadzeniu zakazów wymienionych w art. 45 ustawy o ochronie przyrody, a w szczególności na zakazie:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
- uszkodzenia i niszczenia gleby,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- wylewania gnojownicy,
- zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- wydobywania do celów gospodarczych skał,
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
- umieszczania tablic reklamowych.

Zakazy nie dotyczą:

- prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody,
- realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody,
- zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
- likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

W ramach ochrony czynnej zespołu ustala się możliwość:

- bieżącej likwidacji nielegalnych wysypisk odpadów,
- dokonywania zabiegów pielęgnacyjnych - zabezpieczających drzewostanów,
- działań na rzecz zachowania krajobrazu naturalnego i kulturowego.

W Studium nie proponuje się wprowadzenia nowych form ochrony przyrody.

5.3. ZASADY OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI

W zakresie ochrony powierzchni ziemi *Studium* postuluje:

- zachowanie ukształtowania naturalnych form rzeźby terenu;
- zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalne formy rzeźby terenu i obniżających walory krajobrazowe, za wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub wynikającym z ruchów masowych ziemi, z utrzymaniem, budową, odbudową urządzeń wodnych oraz przedsięwzięć infrastrukturalnych służących obsłudze mieszkańców.

5.4. ZASADY OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego *Studium* postuluje:

- ograniczenie emisji powierzchniowej i niskiej emisji rozproszonej komunalno – bytowej, poprzez stosowanie niskoemisyjnych paliw i technologii;
- ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych – rozwój i promocja ścieżek rowerowych, wprowadzanie wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pasa zieleni izolacyjnej oraz modernizacja i budowa dróg w oparciu o materiały i technologie ograniczające emisję pyłu.

5.5. ZASADY OCHRONY ZASOBÓW WODNYCH I ICH JAKOŚCI

W zakresie ochrony zasobów i jakości wód *Studium* postuluje:

- ochronę zbiorowisk roślinności wodnej i przywodnej;
- zachowanie określonej w przepisach odrębnych odległości zabudowy od brzegów cieków wodnych i odległości ogrodzeń od brzegów cieków i zbiorników wodnych;
- ochronę i wykorzystanie naturalnych zagłębień terenu i terenów podmokłych, istniejących stawów do zwiększenia małej retencji wodnej; określenie w planach miejscowych zasad zagospodarowania zapewniających gromadzenie, przechowywanie i powolny odpływ wód opadowych i roztopowych;
- odprowadzanie wód opadowych do gruntu na terenach zabudowy mieszkaniowej na obszarze gminy w granicach poszczególnych działek (w razie potrzeby po wcześniejszym podczyszczeniu);
- zachowanie jak największego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przewidzianych do urbanizacji;
- ograniczenie (w miarę możliwości) stosowania nawierzchni nieprzepuszczalnych (placów, ścieżek, parkingów, składów i innych) na rzecz nawierzchni perforowanych lub innych przepuszczalnych;
- promowanie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach rolnych, nie włączonych do systemu kanalizacji.

5.6. ZASADY OCHRONY AKUSTYCZNEJ

W zakresie ich ochrony akustycznej *Studium* postuluje:

1. poprawę stanu dróg zgodnie z obowiązującymi standardami, na etapie planowania, projektowania i eksploatacji systemu transportowego;
2. stosowanie w miarę potrzeb zabezpieczeń akustycznych zabezpieczających tereny podlegające ochronie akustycznej oraz istniejącą zabudowę przy drogach o dużym natężeniu ruchu, linii kolejowej, terenach powierzchniowej eksploatacji kruszywa oraz produkcji poprzez stosowanie ekranów akustycznych, wałów ziemnych, zieleni izolacyjnej;
3. przypadku zakładów produkcyjnych instalacji i technologii ograniczających hałas produkcyjny;
4. sytuowanie drzew i krzewów oraz elementów ochrony akustycznej wzdłuż dróg i linii kolejowej musi odbywać się zgodnie z zasadami określonymi w przepisach odrębnych.

5.7. ZASADY OCHRONY PRZED ELEKTROMAGNETYCZNYM PROMIENIOWANIEM NIEJONIZUJĄCYM

W zakresie ich ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym *Studium* postuluje:

- zachowanie odpowiednich stref ochronnych od napowietrznych linii elektromagnetycznych i stacji transformatorowych przy lokalizacji obiektów związanych ze stałym pobytem ludzi.
- przestrzeganie wymogów sanitarnych w stosunku do lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej, elektrowni wiatrowych oraz innych źródeł wytwarzania energii odnawialnej, zgodnie z przepisami odrębnymi.

6. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

6.1. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI

W *Studium* nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.

6.2. OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M²

Studium nie przewiduje lokalizacji w gminie obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m².

6.3. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

W *Studium* nie wyznacza się obszarów przestrzeni publicznej.

7. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Studium nie wyznacza obszarów do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zasięg przestrzenny zmiany planu lub planów zostanie każdorazowo określony przy podejmowaniu uchwały o przystąpieniu do opracowania zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

8. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego umieścił miasto i gminę Czyżew w obrębie obszaru zachodniego, gdzie główną funkcją jest rolnictwo.

Podstawowym przeznaczeniem dla **terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej** jest użytkowanie rolnicze pod uprawy polowe, łąki i pastwiska oraz sady.

W ramach terenów rolnych *Studium*:

- adaptuje istniejącą na terenach rolnych zabudowę i dopuszcza jej modernizację, przebudowę i rozbudowę oraz lokalizację nowych siedlisk zgodnie z zasadami określonymi w przepisach odrębnych lub w obszarze wyznaczonych terenów zurbanizowanych;

- dopuszcza budowę obiektów składowych, inwentarskich i innych związanych bezpośrednio z produkcją rolniczą;
- dopuszcza lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej (w tym urządzeń melioracyjnych), adaptuje urządzenia i sieci już istniejące i dopuszcza ich modernizację, przebudowę i rozbudowę;
- dopuszcza budowę dróg lokalnych i dojazdowych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tych terenów oraz poszerzenie istniejących dróg;
- dopuszcza zamienne przeznaczenie gruntów rolnych pod gospodarkę leśną, z prawem do zalesiania, w przypadku zgłoszenia takiego wniosku przez właściciela i spełnieniu warunków określonych w przepisach odrębnych;
- dopuszcza realizację zbiorników wodnych (stawy, oczka wodne itp.) w celach gospodarczych (np. stawy hodowlane, nawodnienia), rekreacyjno-wypoczynkowych oraz retencyjnych.

Podczas realizacji polityki przestrzennej gminy należy uwzględnić następujące zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- zachowanie gleb najwyższych klas bonitacyjnych w użytkowaniu rolniczym. W pierwszej kolejności zmianie przeznaczenia powinny ulegać gleby niskich klas bonitacyjnych oraz położone w sąsiedztwie istniejących skupisk zabudowy;
- preferowana lokalizacja nowych siedlisk w obrębie istniejących miejscowości i skupisk zabudowy; lokalizacja nowej zabudowy zagrodowej na terenach rolnych poza terenami zurbanizowanymi wyznaczonymi w Studium jest dopuszczona na podstawie przepisów odrębnych;
- zachowanie oraz wprowadzanie nowej roślinności śródpolnej.

Przy gospodarowaniu terenami rolniczymi należy mieć na uwadze:

- przebieg urządzeń melioracyjnych;
- występowanie gruntów organicznych;
- występowanie oczek i zadrzewień śródpolnych;

Podstawowym przeznaczeniem **terenów leśnej przestrzeni produkcyjnej** są tereny lasów i zalesień. Głównymi dokumentami determinującymi kierunki i politykę przestrzenną w zakresie leśnej przestrzeni produkcyjnej są plany urządzenia lasów, zgodnie z którymi należy prowadzić gospodarkę leśną.

Poza przyjętym podstawowym użytkowaniem terenów leśnych Studium dopuszcza:

- lokalizację budynków i budowli związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej oraz obszarów i urządzeń sportu, turystyki i rekreacji na zasadach uzgodnionych z zarządcą terenu;
- lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
- budowę dróg lokalnych i dojazdowych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tych terenów oraz poszerzenie istniejących dróg;
- dopuszcza realizację zbiorników wodnych (stawy, oczka wodne itp.) w celach gospodarczych oraz retencyjnych;

Ponadto Studium dopuszcza:

- przekształcenia terenów rolnych, położonych w sąsiedztwie lasów, jak również terenów rolnych niskich klas bonitacyjnych, pod gospodarkę leśną z prawem do zalesienia, w przypadku zgłoszenia takiego wniosku przez właściciela i spełnieniu warunków określonych w przepisach odrębnych;
- użytkowanie rolnicze terenów przeznaczonych w Studium pod zalesienie, do czasu jego przeprowadzenia;
- obowiązek kształtowania lokalnych powiązań przyrodniczych oraz ostoi dla drobnej zwierzyny, w postaci zadrzewień śródpolnych;
- zachowanie istniejących obszarów źródliskowych, oczek i stawów, terenów podmokłych, oraz bagiennych.

9. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy nie wskazuje się obszarów narażonych na osuwanie się mas ziemnych – brak osuwisk wpisanych do rejestru terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów na których występują te ruchy.

Na terenie miasta i gminy Czyżew, na podstawie „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi – obszary zagrożenia powodziowego – rzeka Brok” wykonanego w 2004 roku, wyznaczono tereny zagrożone niebezpieczeństwem wystąpienia powodzi. Wyznaczone obszary dotyczą rzeki Brok oraz mniejszych cieków z nim powiązanych - Siennicy i Stróżynki.

10. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny nie występują.

11. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ.U. 1999 NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R. NR 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271)

Na terenie gminy nie występują obszary Pomników Zagłady.

12. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

12.1. OBIEKTY I OBSZARY PRAWNEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

12.1.1. Zabytki wpisane do rejestru objęte są ochroną konserwatorską na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

Przedmiot i zakres ochrony zabytku określony jest w decyzji o wpisaniu do rejestru.

Wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych (prace konserwatorskie i restauratorskie, roboty budowlane) mogą być prowadzone po uzyskaniu stosownego pozwolenia wojewódzkiego

konserwatora zabytków. Wymóg uzyskania pozwolenia WKZ dotyczy również kwestii dokonywania podziałów zabytku, zmiany przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku, prowadzenia badań archeologicznych i architektonicznych oraz podejmowania innych działań, które mogłyby wpłynąć na naruszenie substancji zabytkowej lub wygląd zabytku.

W odniesieniu do tzw. „zabytków rejestrowych” ewentualne ustalenia ochronne mpzp nie mogą ograniczać kompetencji WKZ w procesie wydawania decyzji i pozwoleń.

12.1.2. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru.

Przedmiot ochrony: zabytki archeologicznych, w tym ich wartości widokowe.

Obowiązuje zakaz wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z działalnością archeologiczno-konserwatorską i ograniczenie użytkowania na cele rolnicze – zakaz orania terenu zabytkowego, dopuszcza się ich użytkowanie jako pastwisko, łąka.

Należy ustalić strefy ochrony konserwatorskiej otoczenia zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków. W strefach winien obowiązywać zakaz zabudowy i prowadzenia działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji zabytku, zmiany wyglądu zabytku lub jego wartości widokowych.

12.1.3. Otoczenie zabytku

Przedmiotem ochrony są wartości widokowe zabytku oraz ochrona przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

12.2. OBIEKTY I OBSZARY CHRONIONE PRAWEM MIEJSCOWYM

12.2.1. Zabytki architektury i budownictwa (nie wpisane do rejestru a ujęte w gminnej ewidencji zabytków).

Przedmiotem ochrony jest zewnętrzny wygląd budynków:

- ukształtowanie bryły (gabaryty, kształt dachu),
- opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny)
- oraz inne elementy decydujące o zachowaniu ich historycznego charakteru, między innymi: wykończenie ścian zewnętrznych, pokrycie dachu.

Prace przy tychże obiektach, przede wszystkim te mające wpływ na ich wygląd zewnętrzny, mogą być prowadzone po uzyskaniu stosownego uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie przepisami odrębnymi (art. 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane).

12.2.2. Tereny zabytkowe (nie wpisane do rejestru a ujęte w gminnej ewidencji zabytków)

W odniesieniu do zabytkowego zespołu dworsko - ogrodowego obowiązują następujące zasady ochrony:

1. Zachowanie i konserwacja zabytkowych obiektów tworzących zespół.
2. Podporządkowanie zakresu i formy modernizacji technicznej zabudowy zespołu (mieszkalnej i gospodarczej) wartości zabytkowej poszczególnych obiektów i całego założenia.
3. Zachowanie integralności zespołu.
4. Zachowanie historycznej dyspozycji funkcjonalno-przestrzennej założenia (podział na część mieszkalno - reprezentacyjną i rekreacyjną, oraz na część gospodarczą).
5. Zachowanie historycznego rozplanowania założenia, układu komunikacyjnego, osi kompozycyjnych i widokowych, ukształtowania terenu (tarasy, wały), cieków i zbiorników wodnych.

6. Zachowanie i restauracja kompozycji zieleni.
7. Zachowanie, pielęgnacja i konserwacja zachowanego starodrzewu.
8. Utrzymanie i pielęgnacja materiału roślinnego.
9. Usunięcie elementów zniekształcających i obniżających wartość zabytkową zespołu.
10. Wzbogacanie kompozycji o nowe elementy krajobrazowe podnoszące wartości estetyczne terenu i dostosowane do historycznej kompozycji zespołu.
11. Wymóg uzyskania pozwolenia/uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie jakichkolwiek działań (robót budowlanych, prac konserwatorskich i innych) przy obiektach zabytkowych oraz pozostałych położonych w granicach ochrony konserwatorskiej zespołu, na terenie zespołu oraz w jego otoczeniu (zgodnie z ustalenia dla danej formy ochrony).

W odniesieniu do zabytkowych cmentarzy i mogił obowiązują:

1. Zachowanie i restauracja zabytkowych elementów cmentarza (ogrodzenie, bramy, kaplice itd.), w tym historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarza (kompozycja przestrzenna, układ komunikacyjny, układ kwater i mogił).
2. Zachowanie i konserwacja zieleni, stanowiącej element cmentarza.
3. Zachowanie i konserwacja zabytkowych krzyży, nagrobków oraz innych elementów małej architektury. Systematyczne przeprowadzanie prac porządkowych ma mogiłach i cmentarzach wojennych.
4. Usuwanie elementów mających niekorzystny wpływ na stan zachowania albo wygląd cmentarza (np. samosiewy, wysypiska śmieci).
5. Zakaz lokalizowania w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza działalności, która mogłaby przyczynić się do obniżenia ich wartości zabytkowej oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz..
6. Wymóg uzyskania pozwolenia/uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac związanych z konserwacją i restauracją cmentarza i jego elementów. (zgodnie z ustalenia dla danej formy ochrony).

12.2.3. Zabytki (stanowiska) archeologiczne znajdujące się w ewidencji AZP

Stanowiska „powierzchniowe” zostały objęte ochroną w formie stref ochrony konserwatorskiej. Granice stref jest tożsama z granicą stanowiska archeologicznego wyznaczoną w karcie ewidencyjnej AZP.

Przedmiot ochrony - znajdujące się w strefie domniemane relikty archeologiczne (obiekty, warstwy i struktury podziemne) stanowiące ślady osadnictwa pradziejowego i historycznego, cmentarzyska, kurhany lub innymi relikdami działalności gospodarczej, religijnej artystycznej.

Tereny, na których stwierdzono występowanie stanowisk archeologicznych powinny pozostać otwarte – niezabudowane. Dopuszcza się w strefie ochrony konserwatorskiej zmiany zagospodarowania terenu stanowiska po przeprowadzeniu badań archeologicznych (przedinwestycyjnych), których wyniki zadecydują o dopuszczalnym zakresie działalności inwestycyjnej.

12.3. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

12.3.1. Strefa ochrony konserwatorskiej kościoła parafialnego w Czyżewie – oznaczona na rysunku studium A1

Granice ochrony: cmentarz przykościelny – granica tożsama z granicą wpisu do rejestru zabytków.

Przedmiot ochrony: kościół, ogrodzenie z bramą, starodrzew na cmentarzu przykościelnym.

W strefie obowiązują następujące ustalenia:

1. Zachowanie i konserwacja zabytkowych obiektów tworzących zespół kościoła parafialnego.
2. Zakaz rozbudowy, nadbudowy, zmiany formy elewacji oraz bryły zabytkowego kościoła. Zachowanie i konserwacja ogrodzenia i bramy.
3. Zachowanie rangi kościoła par. jako dominanty układu przestrzennego miejscowości.
4. Zabezpieczenie widoku na kościół, szczególnie od strony placu rynkowego i ul. Nurskiej.
5. Zagospodarowanie zielenią urządzoną. Zachowanie i konserwacja starodrzewu.
6. Dostosowanie nowych elementów do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów.

12.3.2. Strefa ochrony konserwatorskiej kościoła parafialnego w Dąbrowie Wielkiej - oznaczona na rysunku studium A2

Granice ochrony: cmentarz przykościelny – granica tożsama z granicą wpisu do rejestru zabytków.

Przedmiot ochrony: kościół, kaplica, ogrodzenie z bramą, starodrzew na cmentarzu przykościelnym.

W strefie obowiązują następujące ustalenia:

1. Zachowanie i konserwacja zabytkowych obiektów tworzących zespół kościoła parafialnego. Zakaz rozbudowy, nadbudowy, zmiany formy elewacji oraz bryły zabytkowego kościoła i kaplicy. Zachowanie i konserwacja ogrodzenia i bramy.
2. Zachowanie rangi kościoła par. jako dominanty układu przestrzennego miejscowości.
3. Zabezpieczenie widoku na kościół, szczególnie od strony placu - rozjazdu przed zespołem kościoła.
4. Zagospodarowanie zielenią urządzoną. Zachowanie i konserwacja starodrzewu.
5. Dostosowanie nowych elementów do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów.

12.3.3. Strefa ochrony konserwatorskiej kościoła parafialnego w Rosochatym Kościelnym - oznaczona na rysunku studium A3

Granice ochrony: cmentarz przykościelny – granica tożsama z granicą wpisu do rejestru zabytków.

Przedmiot ochrony: kościół, dzwonnica, ogrodzenie z bramą, starodrzew na cmentarzu przykościelnym.

W strefie obowiązują następujące ustalenia:

1. Zachowanie i konserwacja zabytkowych obiektów tworzących zespół kościoła parafialnego.
2. Zakaz rozbudowy, nadbudowy, zmiany formy elewacji oraz bryły zabytkowego kościoła i dzwonnicy.
3. Zachowanie i konserwacja ogrodzenia i bramy.
4. Zachowanie rangi kościoła par. jako dominanty układu przestrzennego miejscowości.
5. Zabezpieczenie widoku na kościół, szczególnie od strony placu - rozjazdu przed zespołem kościoła.
6. Zagospodarowanie zielenią urządzoną. Zachowanie i konserwacja starodrzewu.
7. Dostosowanie nowych elementów do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów.

12.3.4. Strefa ochrony konserwatorskiej zabytkowego cmentarza rzymskokatolickiego w Czyżewie – oznaczona na rysunku studium B1

Granice ochrony: część cmentarza wpisana do rejestru zabytków oraz pozostała część w granicach ogrodzenia cmentarza.

Przedmiot ochrony: rozplanowanie (układ komunikacyjny, podział na kwatery, układ mogił), zabytkowe kaplice, nagrobki i krzyże, ogrodzenie, starodrzew.

W strefie obowiązują następujące ustalenia:

1. Zachowanie i konserwacja zabytkowych elementów cmentarza (kaplice, ogrodzenie, brama, układ alejowy, układ kwater i mogił).
2. Zachowanie i konserwacja zieleni.
3. Zachowanie i konserwacji zabytkowych krzyży, nagrobków.
4. Usuwanie elementów mających niekorzystny wpływ na stan zachowania albo wygląd cmentarza (np. samosiewy, wysypiska śmieci).
5. Zakaz lokalizowania w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza działalności, która mogłaby przyczynić się do obniżenia ich wartości zabytkowej oraz obiektów zastaniających widok na cmentarz..

12.3.5. Strefa ochrony konserwatorskiej zabytkowego cmentarza żydowskiego w Czyżewie – oznaczona na rysunku studium B2

Granice ochrony: cmentarz w historycznych granicach.

Przedmiot ochrony: zachowane historyczne elementy cmentarza.

W strefie obowiązują następujące ustalenia:

1. Zachowanie i konserwacja zabytkowych elementów cmentarza (rozplanowanie, układ komunikacyjny, układ kwater i mogił, macewy).
2. Usuwanie czynników mających niekorzystny wpływ na stan zachowania albo wygląd cmentarza (np. samosiewy, wysypiska śmieci). Ogrodzenie cmentarza.
3. Zakaz lokalizowania w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza działalności, która mogłaby przyczynić się do obniżenia ich wartości zabytkowej oraz obiektów zastaniających widok na cmentarz.

12.3.6. Strefa ochrony konserwatorskiej historycznego układu urbanistycznego Czyżewa – oznaczona na rysunku studium B3

Granice ochrony: obejmują pierzeje wraz z blokami zabudowy placu rynkowego i ulic wylotowych.

Przedmiot ochrony: rozplanowanie ulic i placów, kwartałów i bloków zabudowy, w tym historyczne linie zabudowy i rozgraniczające, historyczne podziały własnościowe i funkcjonalne, zabytkowa zabudowa (wygląd zewnętrzny określony skalą, rozmiarami, stylem, konstrukcją, materiałami, kolorem i wystrojem), skala zabudowy, historyczne dominanty¹ przestrzenne i wysokościowe, zespoły zieleni urządzonej.

W strefie winny obowiązywać następujące zasady ochrony:

1. Zachowanie historycznego rozplanowania ulic i placów - ich przebiegu, linii rozgraniczających i linii zabudowy utrwalonych w istniejącej zabudowie historycznej.
2. Zachowanie historycznego rozplanowania kwartałów i bloków zabudowy oraz struktury podziałów parcelacyjnych, a także ich dyspozycji funkcjonalno - przestrzennej.

3. Zachowanie zbliżonej do historycznej skali układu, historycznych dominant przestrzennych - zespół kościoła i wysokościowych - kościoł, osi i otwarć (ciągów) widokowych, w tym wglądów widokowych na osi ul. Nurskiej - zespół kościoła parafialnego (poza opracowaniem), przedpoła bożnicy.
4. Zachowanie zabudowy historycznej – obiektów zabytkowych objętych ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków oraz obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.
5. Dostosowanie nowej zabudowy oraz innych obiektów budowlanych do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, ukształtowania bryły oraz detalu (w tym materiałów do wykończenia elewacji i pokrycia dachu). Wyznacznikiem skali winna być zabytkowa zabudowa historyczna
6. Kształtowanie nowych elementów układu z uwzględnieniem jego historycznej skali, kompozycji i dyspozycji funkcjonalno - przestrzennej. Podnoszenie jakości i walorów estetycznych wartościowych wewnątrz urbanistycznych poprzez porządkowanie obudowy i zabudowy wewnętrznej, oraz zieleni, ujednocianie nawierzchni placów, ulic i chodników, wskazane utrzymanie/przywracanie posadzek historycznych, porządkowanie oświetlenia i małej architektury.
7. Ograniczenie ilości i wielkości szyldów reklamowych. Ograniczenie czasowe okazjonalnych reklam w formie banerów i przenośnych nośników informacyjnych związanych z imprezami okolicznościowymi. Dopuszczenie na budowlach zabytkowych wyłącznie reklam informujących o działalności w nich prowadzonej.
8. Zakaz lokalizacji reklamy wielkoformatowej (wielkogabarytowej) wolnostojącej albo umieszczanej na elementach konstrukcyjnych obiektu budowlanego lub na ogrodzeniach.

12.3.7. Strefa ochrony konserwatorskiej otoczenia cmentarzyska kurhanowego w Dmochach Rodzonkach – oznaczona na rysunku studium W1

Przedmiot ochrony: kurhany i ich wartości widokowe.

W strefie ustalić zakaz zabudowy i prowadzenia działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji zabytku, zmiany wyglądu zabytku lub jego wartości widokowych.

12.3.8. Strefa ochrony konserwatorskiej wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Świecku Stumianach – oznaczona na rysunku studium W2

Przedmiot ochrony: grodzisko i jego wartości widokowe, cmentarzysko i osady.

W strefie ustalić zakaz zabudowy i prowadzenia działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji zabytku, zmiany wyglądu zabytku lub jego wartości widokowych.

12.3.9. Strefa ochrony konserwatorskiej zabytkowych zespołów zieleni urządzonej

Granice ochrony obejmują następujące historyczne zespoły zieleni urządzonej:

- park krajobrazowy – oznaczona na rysunku studium A4,
- cmentarz rzymskokatolicki – oznaczona na rysunku studium B1,
- cmentarz żydowski – oznaczona na rysunku studium B2,
- cmentarze i mogiły wojenne,
- zieleń towarzyszącą obiektom zabytkowym: kościoł parafialny.

Przedmiot ochrony: zachowane historyczne rozplanowanie zespołu, układ komunikacyjny, osie kompozycyjne i widokowe, ukształtowanie terenu, kompozycja zieleni, starodrzew.

W strefie winny obowiązywać następujące zasady ochrony:

1. Zachowanie, konserwacja i restauracja zabytkowego podworskiego parku krajobrazowego: historycznego rozplanowania założenia, układu komunikacyjnego, osi kompozycyjnych i widokowych, ukształtowania terenu, kompozycji zieleni, starodrzewu oraz innych elementów zabytkowych. Usunięcie elementów zniekształcających i obniżających wartość zabytkową parku. Odtworzenie oryginalnego układu komunikacyjnego, osi kompozycyjnych oraz innych elementów założenia na podstawie badań i danych archiwalnych. Aranżacja i uporządkowanie (podnoszenie estetyki, uzupełnianie, ujednolicanie) małej architektury, wyposażenia i oświetlenia.
2. Zachowanie ww. zespołów zieleni towarzyszącej zabytkom na cmentarzu przykościelnym i cmentarzu rzymskokatolickim. Zachowanie, pielęgnacja i konserwacja istniejącego starodrzewu. Utrzymanie i pielęgnacja materiału roślinnego o dużych walorach estetycznych i dendrologicznych, podnoszącego wartość estetyczną otoczenia zabytku. Ewentualne uzupełnianie nasadzeń w nawiązaniu do istniejącej kompozycji zieleni i z uwzględnieniem właściwej ekspozycji zabytku.
3. Zachowanie, konserwacja i restauracja zabytkowych cmentarzy i mogił. Zachowanie i konserwacja zabytkowych elementów cmentarza/mogiły: kaplice, ogrodzenie, brama, układ alejowy, układ kwater i mogił, starodrzew, nagrobki. Systematyczne przeprowadzanie prac porządkowych i usuwanie elementów mających niekorzystny wpływ na stan zachowania albo wygląd cmentarza.

W strefie, w odniesieniu do parku krajobrazowego, cmentarzy i mogił winny obowiązywać zasady ochrony określone ogólnie dotyczącej poszczególnych grup zabytków.

12.3.10. Strefa ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego – oznaczona na rysunku studium K

Granice ochrony obejmują rzekę Brok i jej dolinę – tereny krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym w granicach wpisanych do rejestru zabytków.

Przedmiot ochrony: naturalny i częściowo urządzony, krajobraz nadrzeczny, ukształtowanie terenu, zieleń, cieki i zbiorniki wodne.

W strefie winny obowiązywać następujące zasady ochrony:

1. Zachowanie i konserwacja otwartego charakteru krajobrazu doliny rz. Brok, w tym ukształtowania terenu, zieleni, cieków i zbiorników wodnych.
2. Usuwanie elementów zniekształcających. Wprowadzanie nowych elementów krajobrazowych podnoszących estetyczne wartości terenu.

13. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACYJNEGO

13.1. KOMUNIKACJA DROGOWA

Docelowo zakłada się zmianę przebiegu drogi wojewódzkiej nr 690 (zgodnie z wnioskiem Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku) poprzez przełożenie odcinka przebiegającego ulicami Czyżewa na odcinek (istniejący łącznik) wiodący wprost od drogi wojewódzkiej do drogi krajowej nr 63. Odcinek drogi wojewódzkiej przebiegający obecnie przez Czyżew ulicami: Mazowiecką, Szkolną, Kolejową i Ciechanowiecką nie może być zmodernizowany do wymagań określonych dla drogi klasy G (klasa drogi wojewódzkiej nr 690) w rozporządzeniu Ministra Transportu i Górnictwa i Energetyki z dnia 2. 03. 1999 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. W związku z powyższym zakłada się kierunkowo klasę G dla odcinka łączącego

bezpośrednio drogę wojewódzką nr 690 z drogą krajową nr 63, a dla odcinka drogi wojewódzkiej przebiegającego obecnie ulicami Czyżewa zakłada się klasę Z.

Adaptuje się kierunkowo przebiegi i funkcje dróg powiatowych. Układ dróg powiatowych jest stosunkowo rozwinięty i pozwala na zapewnienie dobrej dostępności terenu - do 1,8 km od drogi systemu podstawowego (do dróg powiatowych lub wyższej funkcji). Charakterystyczną cechą sieci dróg powiatowych jest lokalny, gminny charakter z ograniczoną ilością powiązań z terenami przyległymi. W związku z powyższym drogi powiatowe pełnią w stosunkowo znacznym stopniu funkcje dróg gminnych.

Cechą układu dróg gminy jest podział terenu przez kolej i w konsekwencji utworzenie dwóch układów dróg lokalnych w północnej i południowej części. Adaptuje się kierunkowo przebiegi i funkcje dróg gminnych. Są one uzupełnieniem powyższej sieci i posiadają funkcje pomocnicze zapewniając dojazdy do kolonii wiejskich, pojedynczych zabudowań oraz kompleksów gruntów rolnych. Większość dróg gminnych wymaga budowy nawierzchni ulepszonych i twardych oraz budowy systemu rowów odwadniających. Drogi gminne w rejonie Czyżewa nie posiadają odpowiedniej nośności i normatywnych parametrów technicznych. Pod względem technicznym zakłada się, że drogi gminne powinny być dostosowane do wymagań ruchu kategorii KR2 (min. KRI), posiadać nawierzchni twarde i odpowiadać parametrom klasy technicznej min. VI. Z punktu widzenia klas funkcjonalnych wszystkie odcinki dróg gminnych na terenie gminy Czyżew powinny posiadać klasę „D” - drogi i ciągi ulic dojazdowych, a na ciągach głównych klasę „L”. Całość docelowej sieci dróg gminnych wymaga sukcesywnych modernizacji i przebudów tak aby w ciągu najbliższych lat doprowadzić do utwardzenia nawierzchni, likwidacji miejsc niebezpiecznych i dostosowania do wymaganych przepisami parametrów technicznych.

Oprócz dróg gminnych na terenie występują drogi wewnętrzne (dojazdy rolnicze i dojazdy na terenach osadniczych) oraz drogi zakładowe (głównie drogi na terenach leśnych i będące w zarządzie Lasów Państwowych).

W obszarze gminy adaptuje się kierunkowo istniejące dwa przejazdy dwupoziomowe tj. wiadukt kolejowy nad drogą krajową i tunel pod nasypem kolejowym w ciągu drogi gospodarczej. Docelowo należy zapewnić warunki bezpieczeństwa na wszystkich przejazdach kolejowych z zaleceniem budowy przejazdów strzeżonych na skrzyżowaniach dróg powiatowych z linią kolejową.

Należy przewidywać utwardzenie i docelową modernizacją (z dostosowaniem do wymagań projektowanych klas) wszystkich odcinków dróg określonych jako sieć podstawowa. Na rysunkach studium pokazano także skrzyżowania i miejsca niebezpieczne wymagające przebudowy lub modernizacji.

Adaptuje się kierunkowo istniejące w miejscowości gminnej obiekty zaplecza systemu transportowego takie jak:

- stacja paliw.
- rozbudowany przystanek PKS,
- stacja PKP z zapleczem,
- tory rozładunkowe PKP z podjazdami,
- samochodowe warsztaty diagnostyczne i naprawcze,
- parkingi publiczne,
- zaplecze zakładów transportowych i usługowych.

Przewiduje się możliwość lokalizacji nowego obiektu obsługi komunikacji drogowej MOP 11 na wlocie drogi krajowej nr 63 od strony Zambrowa.

Docelowo należy przewidywać następujące klasy dla dróg i odpowiadającym im w ciągu odcinków ulic (wg Rozporządzenia MTiGM z 02.03.1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie):

- droga krajowa - klasa G,
- droga wojewódzka - klasa G - wyjątkowo Z,
- drogi powiatowe - klasa L lub Z (wg projektu sieci),
- drogi gminne - klasa D lub L (wg projektu sieci).

Obecnie wszystkie odcinki dróg zaliczonych do podstawowego systemu drogowego gminy nie spełniają wymagań (dla swego poziomu klasy) w/w Rozporządzenia w zakresie parametrów technicznych i użytkowych, ilości włączeń, zasad obsługi terenów przyległych itp. Wyjątkiem są niektóre odcinki dróg dojazdowych, dla których wymagania normatywne są liberalne.

Przebiegi dróg krajowych, wojewódzkich przez wsie wymagają docelowo pełnej izolacji ruchu pieszego od jezdni i ograniczenia do minimum nakładania się funkcji wiejskiej i rolniczej na ruch zewnętrzny.

Ustala się następujące parametry projektowe i urbanistyczne odcinków dróg i ulic oznaczonych na rysunku „kierunki rozwoju sieci drogowej” dla elementów podstawowego układu komunikacyjnego miasta i określonych symbolami klas wg Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r (Dz.U. Nr 43, poz.430):

1) oznaczenie - „G” - docelowy ciąg drogi krajowej nr 63 i wojewódzkiej nr 690

- *funkcja* - droga i ulice główne,
- *podstawowe parametry projektowe* - szerokość jezdni - 7 m, na skrzyżowaniach zalecane poszerzenia 11- 9 m, na obszarach zabudowy chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa $V_p=70-50$ km/h zależnie od obszaru,
- *szerokość w liniach rozgraniczających* - minimalna 25 m, zalecana przy istniejącej szerokości powyżej 25 wg stanu istniejącego,
- *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* na terenie zainwestowanym „wyjątkowo dopuszczany lub ograniczony do zjazdów na drogi zbiorcze”, zalecane zapewnienie obsługi przez zjazdy łączone i przez dojazdy zbiorcze oraz na terenach niezainwestowanych - zasadniczo ograniczony. Docelowo wymagane zapewnienie dojazdów poprzez sieć dróg dojazdowych, zbiorczych.

2) oznaczenie - „Z”

- *funkcja* - ulice zbiorcze - główne, istniejące przebiegi dróg powiatowych,
- *podstawowe parametry projektowe* - szerokość jezdni - min.7 m, (na skrzyżowaniach zalecane 9 m), na obszarach zabudowy chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa $V_p = 60-40$ km/h zależnie od obszaru,
- *szerokość w liniach rozgraniczających* - minimalna 20 m, zalecana przy istniejącej szerokości powyżej 20 wg stanu istniejącego,
- *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* - na terenie zainwestowanym „częściowo ograniczony”, zalecane zapewnienie obsługi przez zjazdy łączone i przez dojazdy zbiorcze oraz na terenach niezainwestowanych - ograniczony do przypadków uzasadnionych.

3) oznaczenie - „L”

- *funkcja* - ulice i drogi lokalne w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r (Dz.U. Nr 43, poz.430),

- *podstawowe parametry projektowe* - szerokość jezdni - min. 6 m, zalecane poszerzenia zjazdowe i zatoki parkingowe (na skrzyżowaniach zalecane 9,0 - 12,0 m), chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub przykrawężnikowe szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa $V_p = 50$ km/h (prędkości eksploatacyjne wg ustaleń administracji ruchem drogowym),
- *szerokość w liniach rozgraniczających* - minimalna 12 m, zalecana 15 m i wg stanu istniejącego przy szerokości powyżej 15 m,
- *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* - na terenie zainwestowanym - dopuszczalna obsługa przyległych działek oraz stopień obsługi ograniczony w miejscach niebezpiecznych i o słabej widoczności.

Lokalne układy dróg i ulic wiejskich wymagają realizacji dogodnych połączeń z układem zewnętrznym, podstawowym poprzez budowę dróg i ulic dojazdowych „D” o szerokościach jezdni min 5,50 m z izolowanym ruchem pieszym i rowerowym przy szerokości w liniach rozgraniczających minimum 10,0 m.

Zakłada się docelową konieczność realizacji systemu wydzielonych ścieżek rowerowych przez wsie, do terenów zieleni i na odcinkach dróg wylotowych, wszędzie tam gdzie występuje nasilony ruch pojazdów samochodowych.

Na terenie ośrodka gminnego istnieje konieczność zaprojektowania i stworzenia niezależnego od jezdni systemu parkowania w postaci zatok i wydzielonych stref parkowania.

Wszystkie powyższe kierunki działań planistyczno-gospodarczych w zakresie kształtowania systemów transportowych muszą uwzględniać rachunek ekonomiczny i efektywność możliwych do poniesienia nakładów budżetowych lub pozabudżetowych (fundusze rozwojowe itp.) zarówno w aspekcie skutków docelowych jak i efektów krótko-etapowych.

13.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Istniejąca linia kolejowa jest magistrala pierwszorzędową, zelektryfikowaną i dwutorową o dalszych możliwościach rozwoju związanych z potencjalnym wzrostem znaczenia międzynarodowego połączenia kolejowego Warszawa-Białystok-Kuźnica Białostocka - granica państwa. Stan torów i podtorza linii jest dobry. Pas terenu własności PKP pozwala na ewentualne rozbudowy i modernizacje urządzeń kolejowych. CDOKP w Warszawie nie występuje o poszerzenie pasa i rezerwy terenowe dla kolei. Długość odcinka kolei przebiegająca przez teren gminy wynosi ok. 11 km. Na wyżej wymienionym odcinku znajdują się dwa ważniejsze przejazdy kolejowo - drogowe na ciągu drogi wojewódzkiej nr 690 i drogi powiatowej nr 2082 - przejazd na drodze wojewódzkiej jest strzeżony. Docelowo należy wybudować nowe urządzenia zabezpieczenia ruchu na przejazdach dróg powiatowych. Na ciągu drogi krajowej nr 63 oraz na odcinku drogi gminnej w okolicy Siennicy linia kolejowa przebiega w nasypie i przejazdy drogowe są bezkolizyjne (tunel pod linią kolejową). Wyżej wymienione wiadukty tak jak i inne obiekty kolejowe są jednak wąskie i nie są przystosowane do docelowych parametrów ruchu drogowego - kierunkowo przewiduje się modernizację wiaduktów itp. obiektów kolejowych.

Układ dróg dojazdowych do stacji w Czyżewie jest prawidłowo rozwinięty pod względem funkcjonalnym. Dojazdy do stacji PKP (osobowej i towarowej) nie posiadają jednak odpowiednich parametrów technicznych i nośności konstrukcji jezdni. Kierunkowo niezbędne będzie modernizowanie odcinków dróg dojazdowych do terenów PKP.

13.3. TRANSPORT CIĘŻKI I TRANZYT

Przeciążenie drogi nr 63 transportem ciężarowym oraz jej ranga jako ważnej drogi krajowej została w ostatnim czasie dostrzeżona. Kierunkowo zakłada się modernizację drogi i docelowe dostosowanie nawierzchni do obciążeń powyżej 100 KN/oś . Wobec funkcji drogi nr 63 wpływ przyszłej, pobliskiej drogi ekspresowej nr 8 Warszawa -Białystok projektowanej przez teren województwa podlaskiego

jako połączenia z krajowym i europejskim systemem dróg ruchu szybkiego jest dla terenu gminy niewielki i pośredni. Przewidywane maksymalne obciążenie ruchem (kategoria ruchu) na głównych drogach powiatowych nie przekroczy KR 3, a na drodze wojewódzkiej 690 - KR 4 (docelowo KR 5).

Droga krajowa i wojewódzka wymaga izolacji od terenów zainwestowanych i ruchu pieszego. Należy przewidywać budowę barier i łańcuchów ochronnych oraz w razie potrzeby ekranów akustycznych i wydzieleń zielenią izolacyjną.

Na drogach powiatowych, a tym bardziej gminnych na terenie gminy Czyżew nie występują natężenia ruchu powyżej 600 pojazdów na dobę. Natężenia takie to wartości wyraźnie niższe niż przepustowości dróg normatywnych dwupasmowych. W związku z powyższym występowanie przeciążeń na drogach powiatowych i gminnych może być związane tylko z incydentalnymi uroczystościami, dniami targowymi itp. Obecne funkcje transportu drogowego wymagają na wszystkich drogach publicznych wzmocnień konstrukcji jezdni dostosowujących do obciążenia i nacisków pojazdów transportowych.

13.4. ŚCIEŻKI ROWEROWE

Na obszarze gminy Czyżew nie proponuje się z uwagi na rolniczy charakter użytkowania terenu dalekobieżnych, rekreacyjnych ścieżek rowerowych. Ewentualnie ścieżki rowerowe mogą powstawać wzdłuż rzeki Brok. Na terenie Czyżewa wyznaczono pętle ścieżek rowerowych przebiegające w kierunku zespołu szkół oraz przez kładkę na rzece Brok w kierunku terenów rekreacyjno - sportowych

Docelowo przewiduje się wykonanie na ścieżkach rowerowych nawierzchni ulepszonych na odcinkach ulicznych w postaci wydzielonych pasów o nawierzchni chodnikowej i z prawidłowo oznakowanymi przejazdami przez jezdnię.

13.5. POLITYKA PARKINGOWA

Zasady polityki parkingowej wynikają z założonego dopuszczalnego wysokiego udziału komunikacji indywidualnej w podróżach. Oznacza to dobre udostępnienie samochodem całej gminy, włącznie z zapewnieniem właściwej liczby i organizacji miejsc do parkowania, dostosowujących ich podaż do popytu.

Przy programowaniu inwestycji należy stosować następujące wskaźniki postojowe

- dla zabudowy wielorodzinnej minimum 1,5 miejsca postojowe / lokal,
- dla zabudowy jednorodzinnej minimum 2 miejsca postojowe / 1 mieszkanie, dom lub segment,
- dla obiektów administracji i biur minimum 25 miejsc postojowych / 1000 m² powierzchni użytkowej,
- dla banków minimum 40 miejsc postojowych / 1000 m² powierzchni użytkowej,
- dla handlu i usług minimum 30 miejsc postojowych / 1000 m² powierzchni użytkowej,
- dla hurtowni minimum 10 miejsc postojowych / 1000 m² powierzchni użytkowej,
- dla produkcji minimum 35 miejsc postojowych / 100 zatrudnionych,
- dla szkół minimum 30 miejsc postojowych / 100 zatrudnionych,
- dla obiektów sportu i rekreacji 10 – 35 miejsc postojowych użytkowników jednocześnie,
- dla gastronomii minimum 35 miejsc / 100 miejsc konsumpcyjnych,
- dla rejonowych przychodni zdrowia minimum 10 miejsc postojowych / 1000 m² powierzchni użytkowej,
- dla prywatnych przychodni i gabinetów lekarskich minimum 2 miejsca postojowe / 1 gabinet,
- dla hoteli minimum 35 miejsc postojowych / 100 łóżek,
- dla stacji obsługi pojazdów minimum 4 miejsca postojowe / stanowisko naprawcze,
- dla kościołów minimum 10 miejsc postojowych / 100 użytkowników jednocześnie,
- dla cmentarzy minimum 10 miejsc postojowych / 1 ha,

- 2 miejsca na każdy domek lub działkę letniskową,
- 2 miejsca na 5 działek dla ogródków działkowych.

Parkingi należy realizować na terenie własnym inwestycji. Realizacja miejsc postojowych w liniach rozgraniczających ulic w formie zatok i pasów postojowych, dopuszczalna jest na warunkach określonych w rozporządzeniu MTiGM w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi i ich usytuowanie.

Dodatkowo należy przewidywać miejsca dla przechowywania (postojów) rowerów w liczbie nie mniejszej niż 10% wyliczonej liczby miejsc dla samochodów osobowych.

13.6. RUCH PIESZY

Należy dążyć do stworzenia dogodnych, krótkich i bezpiecznych powiązań dla pieszych. W czasie budowy i modernizacji dróg należy je wyposażać w chodniki i przejścia dla pieszych.

13.7. RUCH ROWEROWY

Celem rozwoju dróg rowerowych jest zapewnienie każdemu chętnemu możliwości korzystania z roweru, poruszania się bezpiecznie w dogodnych warunkach środowiskowych, uczynienie z roweru silnie konkurencyjnego środka lokomocji, szczególnie w stosunku do samochodu osobowego.

Czynnikami sprzyjającymi rozwojowi ruchu rowerowego są:

- obecność rozległych otwartych w gminie i na obszarach sąsiednich, stanowiących atrakcyjny cel wycieczek rowerowych,
- możliwości przestrzenne budowy ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg publicznych,
- rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- stosunkowo niski koszt budowy ścieżek rowerowych.

Czynnikami niesprzyjającymi dla rozwoju ruchu rowerowego są:

- niesprzyjające warunki klimatyczne przez znaczną część roku,
- świadomość obecnie niedogodnych warunków i bezpieczeństwa dla ruchu rowerowego oraz długiego procesu budowy sieci dróg i parkingów dla rowerów.

Przyjęto następujące zasady kształtowania sieci dróg rowerowych:

- zapewnienie powiązań między rejonami mieszkalnymi i miejscami pracy, szkołami, handlem i usługami,
- wyposażenie dróg krajowej, wojewódzkiej oraz powiatowych i wybranych gminnych w ścieżki rowerowe lub pieszo-rowerowe oddzielone od pozostałego ruchu kołowego,
- dopuszczenie ruchu rowerowego na pozostałych drogach o mniejszym ruchu, wspólnie z ruchem pojazdów samochodowych oraz na drogach wewnętrznych na terenach rolnych i leśnych.

Ponadto konieczne będzie tworzenie miejsc do przechowywania i parkowania rowerów, szczególnie przy szkołach, obiektach handlowych i usługowych oraz działania promujące i edukacyjne propagujące ruch rowerowy.

13.8. KOORDYNACJA POLITYKI ROZWOJU TRANSPORTU I POLITYKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

Konieczne jest skoordynowanie polityki komunikacyjnej z polityką przestrzenną, dla zmniejszenia transportochłonności i kosztów rozwoju całego układu.

Głównymi działaniami powinny być:

- utrzymanie zwartości struktury przestrzennej terenów zabudowanych gminy, przeciwdziałanie przenoszenia się osadnictwa na obszary trudne do obsługi lub wymagające znacznych nakładów dla jej zapewnienia,
- kształtowanie zagospodarowania przyjaznego ruchowi pieszemu i rowerowemu oraz umożliwienie jego obsługi transportem zbiorowym,
- polityka lokalizacyjna, uwzględniająca istniejącą lub możliwą do osiągnięcia dostępność komunikacyjną,
- utrzymanie wysokiej intensywności wykorzystania terenów o dogodnej obsłudze transportowej.

Zabudowa przy drogach powinna być lokalizowana w sposób minimalizujący uciążliwości komunikacyjne, zgodnie z obowiązującymi przepisami Prawa ochrony środowiska oraz przepisami szczególnymi dotyczącymi dróg publicznych.

Nowe obiekty budowlane powinny być sytuowane w odległościach nie mniejszych niż wynika to z zasięgu uciążliwości, w razie potrzeby z zastosowaniem zabezpieczeń przeciwdziałających ponadnormatywnemu hałasowi oraz w odległościach od zewnętrznej krawędzi jezdni nie mniejszych niż:

- dla drogi krajowej ogólnodostępnej – 10 m na terenach zabudowy i 25 m poza nimi,
- dla dróg wojewódzkich i powiatowych - 8 m na terenach zabudowy i 20 m poza nimi,
- dla dróg gminnych – 6 m na terenach zabudowy i 15 m poza nimi.

Zmniejszenie powyższych odległości możliwe jest na warunkach określonych w przepisach szczególnych.

14. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

14.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Zasoby wód podziemnych czwartorzędowych występujących na terenie gminy uważa się za wystarczające na pokrycie istniejących i prognozowanych potrzeb.

Wszystkie wsie na terenie gminy podłączone są do wodociągu gminnego. Stopień ich zwodociągowania szacuje się w granicach od 95,2% do 100%. Stwierdza się wystarczającą wydajność istniejących ujęć wody dla bieżących potrzeb jak również perspektywiczne zabezpieczenie zaopatrzenia w wodę. Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w wodę jest zapewnienie ciągłości dostawy wody o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi w ilości pokrywającej pełne potrzeby mieszkańców oraz sukcesywna rozbudowę sieci wodociągowej wraz z postępującym zainwestowaniem terenu. Szczególnie dotyczy to miasta Czyżew, gdzie rozwój jest najbardziej widoczny.

Kierunki działań w zakresie poprawy zaopatrzenia w wodę dotyczą głównie modernizacji i rozbudowy obu ujęć w Czyżewie i Rosochatem Kościelnym.

14.2. GOSPODARKA ŚCIEKAMI

Rozwiązanie gospodarki ściekowej opartej na zbiorczym systemie odprowadzania ścieków i oczyszczalni posiada miasto Czyżew. Na obszarze gminy Czyżew odprowadzenie ścieków sanitarnych odbywa się głównie do przydomowych, lokalnych zbiorników bezodpływowych z przeznaczeniem do wywożenia. Na terenie gminy w 2010 roku wykonano 253 przydomowe oczyszczalnie w 44 miejscowościach. Docelowo przewiduje się wykonanie 264 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Podstawowym kierunkiem w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków jest ograniczenie wielkości odprowadzanych ładunków zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

Realizacja rozwoju w zakresie gospodarki ściekowej wymagać będzie rozbudowy i modernizacji istniejącej oczyszczalni ścieków, rozbudowy sieci kanalizacyjnej sukcesywnie wraz z postępującym zainwestowaniem terenu miasta oraz dalsze wprowadzanie przydomowych (przyzagrodowych) oczyszczalni ścieków.

14.3. ZAOPATRZENIE W GAZ

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie województwa podlaskiego nie pozwala na bezpośrednie zaopatrzenie w gaz przewodowy gminy Czyżew.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w gaz będzie zapewnienie możliwości dostaw gazu ziemnego do wszystkich wsi gminy.

Do zgazyfikowania gminy niezbędna jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia jako:

- odgałęzienie gazociągu wysokiego ciśnienia z terenu gminy Szumowa przez teren gminy Andrzejewo – wariant I;
- odgałęzienie od projektowanego gazociągu z terenu gminy Szepietowo – wariant II

wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I stopnia. Niezbędna będzie również budowa sieci średniego ciśnienia.

Zakłada się zasilanie sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia z projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 100 z projektowanej stacji redukcyjno – pomiarowej I^o.

Ustala się, że w celu poprawy stanu środowiska wraz z rozwojem sieci gazowej wprowadzane będą sukcesywne ograniczenia, a następnie zakaz stosowania paliwa stałego do celów komunalno-bytowych oraz grzewczych w paleniskach indywidualnych i kotłowniach, poczynając od obszarów zwartej zabudowy wiejskiej.

14.4. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Na terenie gminy nie przewiduje się scentralizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Gospodarstwa zaopatrywane będzie w ciepło z indywidualnych źródeł, w których czynnikami grzewczymi będą: energia elektryczna, olej opałowy niskosiarkowy, gaz lub odnawialne źródła energii. Zakłada się zachowanie istniejących kotłowni zakładowych lub ogrzewających zespoły zabudowy wielorodzinnej oraz ich ewentualną przebudowę dla wykorzystania ww. czynników grzewczych.

W związku z koniecznością poprawy stanu środowiska, o czym stanowi przedstawiona wyżej polityka ochrony środowiska ustala się obowiązek sukcesywnego zastępowania paliw stałych paliwami ekologicznymi. Przewidywana gazyfikacja stwarza szansę na modernizację istniejących źródeł ciepła i wykorzystanie gazu przy projektowaniu nowych.

14.5. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Istniejący GPZ pozwala na zaopatrzenie terenów rozwojowych gminy. Zaopatrzenie w energię elektryczną terenów przewidzianych do zainwestowania należy realizować w oparciu o sieci kablowe i napowietrzne średniego napięcia (15 kV) oraz stacje transformatorowe słupowe i/lub wnetrzowe 15/0,4 kV. Nowe i modernizowane sieci średniego i niskiego napięcia na terenach silnie zainwestowanych, w szczególności w strefie osadniczo-usługowej zaleca się realizować jako kablowe, a stacje transformatorowe jako wbudowane w inne obiekty.

W planach miejscowych należy przewidywać lokalizację sieci elektroenergetycznych.

W pobliżu linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV istnieją pewne ograniczenia dotyczące lokalizacji obiektów mieszkalnych oraz miejsc dostępnych dla ludności. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1882 i 1883) określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii 110 kV, budowanych na różnych słupach, według różnych katalogów, przyjmuje się, w oparciu o obliczenia dokonane dla w/w linii, że bezpiecznymi odległościami budynków mieszkalnych od skrajnych przewodów linii napowietrznych jest 14,5m dla linii 110 kV (ok. 19m od osi linii).

Lokalizacja obiektów mieszkalnych w odległości mniejszej niż wyżej podana jest możliwa, jednak każdorazowo musi być poprzedzona procedurą pomiarową, określoną w wymienionym na wstępie Rozporządzeniu Ministra Środowiska.

Znaczącym przedsięwzięciem może być realizacja źródeł wytwarzanie energii odnawialnej, których lokalizowanie dopuszczono w terenach rolnych gminy.

Do energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zalicza się, bez względu na parametry techniczne źródła, energię elektryczną lub ciepło pochodzące w szczególności:

- z elektrowni wodnych,
- z elektrowni wiatrowych,
- ze źródeł wytwarzających energię z biomasy,
- ze źródeł wytwarzających energię z biogazu,
- ze słonecznych ogniw fotowoltaicznych,
- ze słonecznych kolektorów do produkcji ciepła,
- ze źródeł geotermicznych.

Rozwój bardziej przyjaznych środowisku alternatywnych źródeł energii, a takimi są źródła odnawialne, może być jednym z najbardziej skutecznych sposobów zapobiegania degradacji środowiska. Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii pozwala uniknąć lub zmniejszyć emisję zanieczyszczeń atmosfery, zużycie wody, zanieczyszczenia cieplne, odpady, hałas oraz ujemne skutki wynikające z przemysłowego zagospodarowania terenu.

W związku z nowelizacją z dnia 25 września 2010 r., Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), w przypadku jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu (art. 10 ust. 2a ustawy) - w studium ustala się ich rozmieszczenie.

Przy wyborze lokalizacji obiektów energetyki wiatrowej poddane powinny być analizie uwarunkowania przyrodniczo – przestrzenne:

1. potencjał energii wiatru na terenie (warunki wiatrowe, a tym samym wydajność turbiny, są zależne w dużym stopniu od ukształtowanie terenu i jego pokrycia);
2. ograniczenia ekologiczne (głównymi negatywnymi oddziaływaniami elektrowni wiatrowych w sferze ekologicznej jest ich wpływ na zasoby faunistyczne (w tym szczególnie na awifauną) oraz na potencjalnie występujące cenne struktury przyrody ożywionej (cenne ekosystemy)),
3. uwarunkowania krajobrazowo-kulturowe,
4. dostępność komunikacyjna,
5. dostępność do sieci elektroenergetycznej (lokalizacje elektrowni wiatrowych muszą uwzględniać możliwość przesyłu wyprodukowanej energii, z zachowaniem możliwie jak najmniej negatywnego oddziaływania linii elektroenergetycznych na komponenty środowiska)

W gminie Czyżew, wyznacza się obszary lokalizacji źródeł wytwarzania energii odnawialnej o mocy przekraczającej 100 kW, wraz z ich strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Granica tych obszarów wskazana jest na załączniku graficznym pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Czyżew”.

Obszary te obejmują swoim zasięgiem tereny wsi Święck Strumiany, Kaczyn Herbasy, Bieńki Nowe, Czyżew Chrapki, Czyżew Sutki, Michałowo Wielkie, Dąbrowa Nowa Wieś, Siennica Szymanki. W granicach tych obszarów na terenach gruntów rolnych w gminie dopuszcza się lokalizację w szczególności elektrowni wiatrowych, pod warunkiem, że spełniają odpowiednie warunki, szczególnie niekolizyjności z innymi funkcjami i ograniczeniami ochronnymi.

Przy określaniu lokalizacji elektrowni wiatrowych należy uwzględnić między innymi uwarunkowania wynikające w szczególności z oddziaływania na:

- obszary objęte ochroną przyrody, w formie: parków narodowych i ich otulin, rezerwatów przyrody, obszarów NATURA 2000, parków krajobrazowych i ich otulin, obszarów chronionego krajobrazu, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych;
- projektowane obszary chronione, w tym wytypowane w ramach tworzenia Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000;
- obszary tworzące osnowę ekologiczną województwa – korytarze ekologiczne;
- tereny położone w strefach ekspozycji obiektów dziedzictwa kulturowego: pomników historii, cennych założeń urbanistycznych i ruralistycznych;

Konieczne jest również uwzględnianie lokalizacji i sąsiedztwa:

- terenów zabudowy mieszkaniowej oraz aktywnego wypoczynku – siłownie wiatrowe należy lokalizować w odległości min. 800 m od zabudowań oraz z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa;
- dróg o nawierzchni utwardzonej i linii kolejowych;
- linii elektroenergetycznych;
- lasów oraz akwenów i cieków wodnych;
- innych farm wiatrowych.

Dopuszczenie m.in. realizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy będzie podstawą do dalszego doprecyzowania wszelkich wymaganych kwestii w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dla wyznaczonych obszarów lokalizacji siłowni wiatrowych wraz z infrastrukturą techniczną oraz strefą oddziaływania, ze szczególnym uwzględnieniem dokładnej oceny oddziaływania przedmiotowych przedsięwzięć na środowisko.

Na terenach gruntów rolnych w gminie położonych poza granicami obszarów lokalizacji źródeł wytwarzania energii odnawialnej o mocy przekraczającej 100 kW, wraz z ich strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nieprzekraczającej 100 kW.

14.6. GOSPODARKA ODPADAMI

Należy dążyć do zwiększenia świadomości mieszkańców odnośnie segregacji odpadów, poczynając od najmłodszego pokolenia aby dbałość o środowisko było jednym z priorytetów. Gmina planuje dalsze sukcesywne wprowadzanie systemu selektywnej zbiórki, który działa w ograniczonym stopniu.

15. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Zakres i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym przyjmuje się zgodnie z określonymi w niniejszym Studium kierunkami rozwoju struktury przestrzennej, układu drogowego, infrastruktury technicznej.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym w zakresie:

- komunikacji zalicza się adaptację i modernizację (przebudowę i rozbudowę) oraz budowę nowych odcinków dróg gminnych, w tym dla powiązań i obsługi planowanego zagospodarowania;
- infrastruktury zalicza się modernizację, rozbudowę i budowę nowych elementów infrastruktury technicznej zarówno liniowej jak i powierzchniowej.

Wszelkie niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania gminy obiekty i urządzenia, a w szczególności: obiekty obsługi technicznej, urządzenia wodne i melioracji, drogi wewnętrzne, zielen parkowa, ciągi pieszo-jezdne, ciągi piesze, ścieżki rowerowe można realizować na każdym terenie w sposób nie kolidujący z funkcją tych terenów i przepisami odrębnymi.

16. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Na podstawie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, Strategii rozwoju województwa podlaskiego* oraz wniosków instytucji, przyjmuje się, że program inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wraz z określeniem ich lokalizacji i terminami realizacji, powinien uwzględnić następujące przedsięwzięcia:

- Przebudowa drogi krajowej nr 63 do parametrów klasy technicznej G.
- Przebudowa mostu na rzece Brok z dostosowaniem parametrów technicznych i nośności obiektu do klasy technicznej drogi krajowej.
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 690 do klasy technicznej G.
- Przebudowa linii kolejowej magistralnej E-75 Warszawa - Białystok z dostosowaniem do parametrów technicznych do wymagań ruchu międzynarodowego w tym: budowa dwupoziomowych przecięć z trasami drogowymi.
- Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia alternatywnie w dwóch wariantach jako odgałęzienie od projektowanego gazociągu Wysokie Mazowieckie - Perlejewo (z kierunku gmina Szepietowo) - odgałęzienie od istniejącego gazociągu Białystok - Rembelszczyzna (z kierunku gmina Szumowo).
- Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Brok w miejscowości Czyżew.

17. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W gminie Czyżew nie występują uwarunkowania formalno-prawne wynikające z przepisów odrębnych, które narzucałyby obowiązek sporządzenia planów miejscowych.

Istniejąca struktura własnościowa i przestrzenna gruntów pozwala na rozwój gminy oraz jego przekształcanie bez narzucania obowiązkowego przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. Niemniej jednak w indywidualnych przypadkach pojedynczych inwestorów, jeśli zaistnieje taka potrzeba podyktowana rodzajem przedsięwzięcia scalenia i podział nieruchomości zawsze może nastąpić na wniosek zainteresowanych zgodnie z Ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

W obszarze opracowania nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Dopuszcza się tworzenie i działanie wieloprzestrzennych obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej od 400 – 2000 m² w strefie aktywności gospodarczej na terenach PU i UM.

Za obszary przestrzeni publicznych, przez co należy rozumieć obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, uznaje się następujące tereny:

- tereny centrów wsi wskazane na rysunku Studium ze względu szczególne znaczenie dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprawy.
- tereny ośrodka rekreacyjnego w Zalesiu wraz z jego bezpośrednim otoczeniem, ze względu na jego walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Nie wyznacza się konkretnych obszarów przestrzeni publicznych, dla których następowalby obowiązek sporządzenia planów miejscowych.

18. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dla wszystkich terenów budowlanych, nie przeznaczonych na ten cel w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dla których będzie następować zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zasięg przestrzenny planu zostanie każdorazowo określony przy podejmowaniu uchwały o przystąpieniu do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

19. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Występujące na obszarze gminy zasoby gleb pochodzenia mineralnego dobrej jakości (II-IV klasy bonitacyjnej), w tym położone na gruntach rolnych nie objętych dotychczas ekspansją zabudowy, stwarzają dogodne warunki dla produkcji rolnej.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego winny zapewnić racjonalne wykorzystanie gleb i ochronę gleb o najlepszej wartości bonitacyjnej. Dlatego też niezbędne jest:

- niedopuszczanie do rozpraszania zabudowy na terenach rolnych i w pierwszej kolejności przeznaczanie pod zainwestowanie nierolnicze terenów rolnych, położonych w obszarze już istniejącego zainwestowania oraz terenów o najniższej wartości dla produkcji rolnej,
- określenie, w stosownych dokumentach sporządzonych na podstawie przepisów odrębnych, zasad użytkowania i zagospodarowania gruntów rolnych, położonych w obszarach szczególnej ochrony środowiska,

Dla ochrony i racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyznacza się obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, oznaczone na rysunku studium symbolem R. Są to tereny zwartych kompleksów gruntów rolnych o wysokiej wartości, w części zmeliorowanych. Dopuszcza się jednak na nich lokalizację elementów infrastruktury technicznej oraz dróg, a dopuszczenie takie jest niezbędne, z uwagi na konieczność zapewnienia optymalnych, technicznych rozwiązań dla tej infrastruktury.

Niektóre grunty rolne wysokich klas bonitacyjnych, wskazano w Studium pod zainwestowanie. Są to grunty położone wśród terenów już zabudowanych lub w sąsiedztwie takich terenów.

Dla zapewnienia ochrony istniejących lasów i zalesienia dodatkowych terenów niezbędne jest stosowanie zasad określonych w przepisach odrębnych, dotyczących ochronnych obszarów leśnych i w planach urządzenia lasów.

20. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Czyżew obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych nie występują.

Na terenie miasta i gminy Czyżew wyznaczono tereny zagrożone niebezpieczeństwem wystąpienia powodzi dla rzeki Brok.

Zgodnie z art. 4a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. 2001 Nr 115 poz. 1229 z późn. zm.²³) w celu zapewnienia prawidłowego gospodarowania wodami, w tym w szczególności ochrony zasobów wodnych oraz ochrony ludzi i mienia przed powodzią, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wymaga uzgodnienia z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z art. 9 pkt. 6b zaliczane są obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Obszary te wyznaczane są na mapach zagrożenia, mających powstać do końca 2013 r. Można przyjąć, iż wyznaczone w w/w „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi” z 2006 r. tereny będące w zasięgu wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1%, zaliczone mogą być do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

W związku z powyższym na rysunku studium wskazano obszary narażone z niebezpieczeństwem powodzi wodą 100-letnią oraz strefę płytkiego zalewu (0,5 m) od wody 100-letniej. Obszary te Studium wskazuje jako wyłączone z zabudowy.

21. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy Czyżew obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny nie występują.

22. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy Czyżew obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych nie występują.

23. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Rekultywacji wymagają obszary na których odbywa się lub będzie wydobywane kruszywo naturalne metodą odkrywkową. Na terenie gminy Czyżew zagadnienie to dotyczy powierzchniowej eksploatacji często nielegalnej. Najliczniejsze punkty poeksploatacyjne zaobserwowano w okolicach wsi Zaręby Skórki, Rosochate Kościelne, Czyżew Sutki i Czyżew Osada, Dąbrowa Nowa Wieś, Dmochy Glinki, Stare Bieńki i Siennica Świąchy. Większość złóż jest w znacznym stopniu wyeksploatowana. Największe odkrywki zidentyfikowano w rejonie wsi Rosochate Kościelne i Dąbrowy Wielkiej.

24. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

W granicach administracyjnych gminy Czyżew występują tereny zamknięte w rozumieniu Ustawy z dnia 17 maja 1989r. Prawo geodezyjne i kartograficzne – tereny kolejowe, ustalone Decyzją nr 45 Ministra Infrastruktury z dn. 17 grudnia 2009 r. (Dz. Urz. MI Nr 14, poz. 51 z późn. zm.) jako tereny zamknięte.

Lp	Województwo	Powiat	Gmina	Obręb	Nr działki	Pow. [ha]
406	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0002-Czyżew Osada	271/1	21,2363
407	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0005-Czyżew Siedliska	226/3	5,7930
408a	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0006-Czyżew Stacja	71/29	12,2797
409	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0021-Godlewo Piętaki	100/2	5,8089
410	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0035-Siennica Pietrasze	145/2	11,5001
411	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0331-Siennica Karasie	49/2	1,4405
412	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0003-Czyżew Ruś Kolonia	86	6,3430
413	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0010 Dąbrowa Kity	239	7,6930

²³ Zmiany testu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w: Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, Nr 267, poz. 2255, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217, Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 21, poz. 125, Nr 64, poz. 427, Nr 75, poz. 493, Nr 88, poz. 587, Nr 147, poz. 1033, Nr 176, poz. 1238, Nr 181, poz. 1286, Nr 231, poz. 1704, z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 168, poz. 1323, Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 44, poz. 253, Nr 96, poz. 620, Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 204, poz. 1195.

Lp	Województwo	Powiat	Gmina	Obręb	Nr działki	Pow. [ha]
414	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0013-Dąbrowa Szatanki	61	4,7950
415	podlaskie	wysokomazowiecki	Czyżew-Osada	0030-Ołdaki Magna Brok	175	9,2500

Tereny te nie posiadają wyznaczonych stref ochronnych. Również Studium nie wyznacza stref ochronnych od terenów zamkniętych. Zakłada się jednak możliwość wprowadzenia takich stref - bez potrzeby zmiany Studium w tym zakresie, o ile przewidywane zagospodarowanie przestrzenne nie będzie kolidowało z zasadami przyjętymi w strefie.

Obecny zasięg terytorialny tych terenów przedstawiono na planszy, jednak przy opracowaniach szczegółowych np. planów miejscowych, ich granice należy weryfikować na bieżąco.

Zagospodarowanie powyższych terenów, w tym usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowych musi uwzględniać ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych związanych z transportem kolejowym.